

Západo česká univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Robert E. Lee – voják, politik, symbol
Petr Khás

Plzeň 2013

Západo česká univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Robert E. Lee – voják, politik, symbol

Petr Khás

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západo české univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlazuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ

Tímto bych chtěl podkovat panu Prof. PhDr. Alezi Skivanovi, CSc. za odborné a cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Robert Edward Lee před občanskou válkou (1807-1861).....	10
2.1 Původ a rodinné zázemí Roberta E. Leeho.....	10
2.2. Dospívání Roberta E. Leeho.....	12
2.3. Robert E. Lee jako kadet West Pointu.....	13
2.4. Počátky vojenské kariéry Roberta E. Leeho	14
2.5. Robert E. Lee a jeho služba ve válce s Mexikem.....	16
2.6. Návrat z války a další vojenská služba	17
2.7. Robert E. Lee ředitelem vojenské akademie ve West Pointu.....	18
2.8. 2. pluk kavalerie a Leeova služba v Texasu.....	21
2.9. Robert E. Lee plantážníkem ve Virginii.....	23
2.10. Zásah proti rebelii Johna Browna v Harpers Ferry	24
2.11. Návrat do Texasu a blížící se občanská válka.....	26
2.12. Rodina Roberta E. Leeho.....	28
2.13. Lee v době secese, aneb na cestě mezi Unii a Konfederací.....	33
2.14. Fort Sumter, secese Virginie a rezignace z armády.....	35
3. úloha Roberta E. Leeho za občanské války (1861 – 1865).....	37
3.1 Robert E. Lee na počátku války jako poradce Jeffersona Davise.....	37
3.2. Leeova první bitevní zkušenost u Cheat Mountain	39
3.3. Lee jako obránce atlantického pobřeží.....	40
3.4. Lee se vrací do Richmondu za prezidentem Davisem	42
3.5. Obrana Drewry's Bluff a zranění Josepha Johnstona.....	44
3.6. Robert E. Lee v čele Armády Severní Virginie.....	46
3.7. První úspěchy aneb Sedmidenní bitva.....	47
3.8. Lee proti Popeovi a druhá bitva u Manassasu.....	50
3.9. Invaze do Marylandu a bitva u Antietamu.....	53
3.10. Robert E. Lee zpátky ve Virginii a obrana Fredericksburgu.....	57
3.11. Zima 1862, jaro 1863 a vstup do klíčového roku.....	61
3.12. Robert E. Lee na vrcholu moci aneb bitva u Chancellorsville.....	62
3.13. Invaze do Pensylvánie a cesta ke Gettysburgu.....	66

3.14. První den bitvy u Gettysburgu.....	68
3.15. Druhý den bitvy u Gettysburgu.....	71
3.16. Třetí den bitvy u Gettysburgu.....	74
3.17. Bilance gettysburské bitvy a ústup do Virginie.....	77
3.18. Druhá polovina roku 1863 a přípravy na jaro 1864.....	79
3.19. První duel Leeho s Grantem aneb bitva ve Wilderness.....	81
3.20. Robert Lee opět mezi Grantem a Richmondem aneb bitva u Spotsylvania Court House	85
3.21. North Anna, Leeova nemoc a cesta ke Cold Harbor	87
3.22. Lee u Cold Harbor	88
3.23. Leeova obrana Petersburgu a čekání na zázrak	90
3.24. Robert E. Lee v posledních dnech Konfederace a jeho kapitulace u Appomattoxu.....	95
4. Robert Edward Lee po občanské válce a „kult Leeho“ (1865-1870).....	98
4.1. Zpět v Richmondu aneb smutný muž ve smutném světě.....	98
4.2. Robert E. Lee jako politik a veřejná osoba.....	99
4.3. Lee jako ředitel univerzity a morální vzor.....	100
4.4. Návrat do Petersburgu a podzim života	102
4.5. Poslední dny Roberta E. Leeho.....	104
4.6. vznik a funkce „Kultu Lee“ na americkém jihu	104
5. Závěr.....	107
6. Resumé.....	108
7. Seznam použitých zdrojů.....	109
8. Přílohy.....	117
8.1. Seznam příloh.....	117

1. Úvod

Robert Edward Lee je jednou z nejvýznamnějších postav moderní americké historie. Syn velkého otce, jičanský gentleman, skvělý vojevůdce a v neposlední řadě také kulturní symbol. Když se v roce 1807 narodil, byl mu za vzor dáván George Washington a byl vychován v hodnotách jako je morálka a smysl pro povinnost. Když v roce 1870 umíral byl to on kdo byl dáván jiným za vzor, protože se morálka a smysl pro povinnost staly smyslem jeho života. Mezi tímto dvěma daty je ale třicet let lidského života. Životopis o něm který psal historik. Jaký byl Robert Edward Lee? Jak se vyvíjela jeho životní dráha a jak se choval v zásadních momentech svého života? A jaké momenty to vlastně byly? Na to se pokusím odpovědět ve své práci.

Celá práce je rozdělena do tří tematických bloků. Rád bych je tedy postupně rozebral, krátce nastínil na jaká témata jsem se v nich zaměřil a z jakých zdrojů jsem při jejich psaní čerpal. Hned v úvodu ale musím zmínit několik obecných informací o zdrojích a mojí práci s nimi. Drtivá většina knih a internetových zdrojů které jsem ve své práci použil je americká. Český životopis Roberta Leea bohužel neexistuje a ani publikací o americké občanské válce není mnoho. Z knih českých autorů jsem tak použil dvě. Jednou je *Zemí krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865* od Jiřího Hutečky. Knihu ve své práci cituji mnohokrát a k bloku o občanské válce byla mým hlavním a neocenitelným zdrojem. Druhou knihou je opět kniha Jiřího Hutečky s názvem *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*. V této publikaci autor rozebírá vznik a vývoj kultu Leea a jeho působení na americkou společnost. V kapitole kde píše o Leeově kultu tak pro mě byla tato kniha zásadním zdrojem.

Dále bych se na tomto místě rád zmínil o knize *R. E. Lee* od Douglase Southalla Freemana. Tato kniha byla hlavním a nejdůležitějším zdrojem pro celou moji bakalářskou práci. Tato mimořádně rozsáhlá publikace je detailním pohledem na životní dráhu Roberta Leea. Freeman sám byl nejuznávanějším Leeovým životopiscem a proto tuto práci hojně cituji. Dále jsem v každém tematickém bloku použil celou řadu dalších knih dle aktuálního tématu. Podrobněji se popíši k jakému bloku jsem užil jakou knihu.

V prvním bloku se zaměřuji na život Roberta E. Leeho před vypuknutím občanské války. Píši o jeho původu, dětství, dospívání, studiu na West Pointu nebo o jeho službě ve válce s Mexikem. Dále se v tomto bloku zaměřuji na Leeovu rodinu. Mimo již zmíněného Freemana zde kvůli Leeovu studiu na *West Pointu cituji Duty, Honor, Country: A History of West Point* od E. Ambrose. K válce v Mexiku jsem použil *The Mexican War: 1846. 1848* od K. J. Bauera.

V druhém bloku jsem používal zejména práce související s bitvami občanské války. Na tento konflikt jsem se ve své práci pochopitelně velmi zaměřil a rozhodl jsem se co nejpodrobněji popsat Leeovi bitvy a válečné operace. K práci o významném generálovi to dle mého názoru neoddiskutovatelně patří. Navíc jsem při psaní své práce dospěl k závěru, že nelze napsat fundovaný portrét Roberta E. Leeho, aniž bych napsal portrét Armády Severní Virginie. Zmapoval jsem tak nejdříve Leeovi súednické zátky v konfederální armádě. Postupně jsem se dostal od neslavné Cheat Mountain až k Sedmidenní bitvě. Nemohl jsem pochopitelně opominout nejslavnější Leeova vítězství jako Fredericksburg nebo Chancellorsville. Asi největší prostor v mojí práci vnují zlomové bitvy u Gettysburgu. Již o nich nemůžu prostor pak vnují válečným rokem 1864 a 1865. Je to z toho důvodu, že jsem k nim nenalezl zdaleka tolik zdrojů. Knihy, které se mi podařilo získat byli totiž především z pohledu generála Granta.

Použil jsem také několik obecných děl která pojednávají o Leeových strategických rozhodnutích. Jsou to například *Taken at the Flood: Robert E. Lee and Confederate Strategy in the Maryland Campaign of 1862* od Josepha Harshe. Nebo též Harsh v *Confederate Tide Rising: Robert E. Lee and the Making of Southern Strategy*. Dalším příkladem je třeba *Robert E. Lee and the Fall of the Confederacy, 1863. 1865* od Ethana Rafuse.

Dále jsem se snažil ke každé významné bitvě použít alespoň jedno dílo. citoval jsem tak například *The Fredericksburg Campaign: Winter War on the Rappahannock* od O'Reillyho nebo *The Petersburg Campaign: June 1864-april 1865* od Horna. Stejným dílem pro mě ale v druhém bloku byla Hutekova již zmíněná *Zemí krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 . 1865*.

Ve této části mé práce je nejcitovanějším autorem D. S. Freeman. K pasáži o kultu Lee je to pak Huteka.

Velmi užitečné pro mě byly internetové zdroje. Například ke kapitole o Leeovské rodině jsem využíval stránky *National Park Arlington House*. Toto rodinné sídlo Leeových je dnes totiž národní památkou. Nápomocny mi byly také stránky *civilwaranimated.com*. Zde lze najít detailní animace bitev americké občanské války. Pro pochopení složitých válečných operací je pak samozřejmě animace mnohem příhodnější než knižní text.

2. Robert Edward Lee před občanskou válkou (1807-1861)

2.1 Původ a rodinné zázemí Roberta E. Leea

Robert Edward Lee (1807-1870) se narodil 19. ledna ve Stratford Hall Plantation v americkém státě Virginia. O roku jeho narození panují určité pochybnosti, s největší pravděpodobností zlo ale o rok 1807. Malý Bobby, jak mu rodiče říkali, se narodil do rodiny s poměrně vysokou životní úrovní. Leeova matka, Anne Hill Carter (1773.1829), pocházela z jedné z nejbohatších plantážnických rodin ve Virginii. Carterovi byli vskutku tím, čemu se říká jižanská aristokracie. Zajímavou postavou amerických dějin je ale zejména Robertův otec, Henry Lee.

Henry „Light Horse“ Lee (1756.1818) byl hrdinou americké Války za nezávislost, bývalým gubernérem státu Virginia a členem virginské sněmovny. Po svém otci přijal Henry Lee zdědil vysokou inteligenci a po matce fyzickou připravenost. Původně chtěl studovat práva v Anglii, po vypuknutí Války za nezávislost ale vstoupil k dragounské jednotce vedené svým příbuzným a jako kapitán se účastnil bojů proti Angličanům. Jeho vojenská hvězda rychle stoupala a Lee se stal velmi populárním.¹

Po skončení války ale nastala u Henryho osobní krize. Objevily se u něj psychické problémy. Nakonec roku 1772 odešel z armády a začal se soustřeďovat na shromáždění majetku, což mu bylo v armádě dle jeho názoru neprávem odepřeno. Vstoupil v této době také do politiky a pracoval v zákonodárném sboru státu Virginia. Jeho pokusy o vydělání peněz v obchodu s půdou ale naopak skončily katastrofou. V megalomanských plánech na projektech v Mississippi a Virginii přiznal o značnou sumu peněz a byl nucen si půjčovat od známých. Rozhodl se tedy vrátit tam, kde se cítil nejlépe - do armády. V armádě USA o něj ale nestáli a v Leeově hlavě se zrodil plán na odjezd do Francie, kde by sloužil v hodnosti generálmajora v revoluční armádě. Po rozhovoru s Georgem Washingtonem, jeho starým velitelem a tehdejším prezidentem USA, ale od tohoto plánu upustil. Místo odjezdu do Evropy se oženil s Anne Hill Carter, později Robertovou matkou a vrhl se zpátky do politiky. Zde vystupoval jako živý obhájce Washingtona a neméně vášnivý

¹ LEE, H., *Memoirs of the war in the southern department of the United States*, s. 301.

kritik Jefferson v.²

V roce 1807, kdy se Robert Edward narodil, pobýval jeho otec Henry stále část jím mimo domov. Opět svůj zájem obrátil směrem k obchodu a opět to přineslo velké finanční problémy Leeovské rodině. Ani prodání luxusního vybavení rodinného sídla nakonec nestačilo na splacení Leeových dluhů a ten je tak roku 1809 kvůli neschopnosti splácet dluhy uvězněn. Ve vězení byl až do roku 1810. Po jeho návratu z vězení musela rodina z finančních důvodů opustit Stratford Hall a odstěhovat se do menšího domu v Alexandrii.³

Poslední kapitola života Henryho Leea se začala psát roku 1812. Henry jako přesvědčený federalista nesouhlasil s tím, že Spojené státy vedly toho roku válku s Velkou Británií a stál v opozici vůči prezidentu Madisonovi. Z tohoto důvodu se také zapojil roku 1812 v Baltimoru do potyky mezi zastánci a odpůrci války. Z tohoto konfliktu vyzel velmi vážně zraněn (byl dokonce považován za mrtvého, byl vážně pobodán, měl přelámané končetiny a v očí nalitý vosk⁴ a byl trvale odkázán na péči svojí manželky. Henry propadl beznaději a zoufale se snažil opustit Spojené státy. To se nakonec stalo roku 1813, kdy mu prezident Monroe vyjednal pobyt na britském Barbadosu. Robert Edward posléze vzpomínal na loučení s otcem jako velmi emotivní okamžik a lze tak usuzovat, že i přes Henryho pozetilé obchody a další nedostatky Robert svého otce velmi ctěl a vzhlížel k němu s respektem. Tehdy zestřelený Robert navíc netušil, že je to naposledy, co vidí svého otce živého. Henry Lee totiž v roce 1818 při pokusu o návrat do Spojených států onemocněl a i když cestu lodí přežil, zemřel hned po příletu na Cumberlandu. Robertovi bylo jedenáct let.

Robert Edward toho času s matkou a pěti sourozenci vyrůstal ve městě Alexandrii ve státě Virginia. Bylo to město s dobrou životní úrovní, kde žila řada významných osobností. Významným faktem je, že během americké války za nezávislost zde měl George Washington svůj hlavní stan a kult jeho osobnosti zde byl tak velmi výrazný. Je sice pravdou, že v době, kdy mohl malý Robert již dvacet let mrtev. Na druhou stranu lze ale říci, že právě Washington v kultuřním vlivu na utváření Robertovy osobnosti v jeho útlém věku. I jeho otec Henry Lee Washingtona celý život uctíval a nekriticky obdivoval a ten byl tak malému

² FREEMAN, D. S., *R. E. Lee*, s. 9.

³ *Tamtéž*, s. 13.

⁴ *Tamtéž*, s. 15.

Robertovi dáván za vzor již od útlého dětství. Jak píše Douglas S. Freeman svém domě Leeových byl první Běh a hned po něm George Washington.⁵ Je možné, že vzpomínka na Washingtona, který byl prezentován jako velký Virginian, tak možná sehrála jistou roli o čtyřicet let později, kdy Lee volil mezi loajalitou k federální vládě a rodné Virginii. Doložitelným historickým faktem je, že virginská sněmovna se roku 1861 při schválení secese na odkaz George Washingtona odvolávala.

Díky tomu, že Robert vyrůstal v Alexandrii bez otce, byla finanční situace rodiny dosti složitá a Leeovi tak byli do jisté míry odkázáni na pomoc Carterových. Ve městě cíla celá řada příbuzných a ti se snažili, aby Robert, jeho sourozenci a jejich matka byli dostatečně materiálně zabezpečeni. Je sice pravda, že Anne, zvyklá na výstavní v luxusu, si pohoržila, ale nezanechalo to na ní známky zatrpklosti. Naopak byla Robertovi dobrou matkou a on také později vzpomínal, že sázá vše dobré v jeho životě vděčí svojí matce.⁶ Zdělil po ní také vlastnosti jako přesnou sebekontrolu a důstojnost, které byly typické pro její povahu.

2.2. Dospívání Roberta E. Leeho

Než kdy v roce 1814 začal sedmiletý Robert Edward navštěvovat školu. Šlo o rodinnou školu Carterových, kde se jeho spolužáci stali jeho bratřenci. Zde se poprvé projevilo Robertovo nadání pro matematiku a jeho vychovatelka, paní Randolphová, ho popisovala jako světlé strhující dítě.⁶ Podle některých se zde ale, díky jeho odloučení od přesně disciplinované matky, začaly projevovat u malého Roberta i známky svéhlavosti a pátosti, což byly znaky tolik typické pro rodinu Lee.

Po dokončení rodinné školy Carterových pokračoval Lee ve studiu na Alexandrijské akademii, kterou dokončil roku 1823. Zde jednak dále rozvíjel svůj velký talent pro matematiku a zároveň se mu dostalo klasického vzdělání. V této době také vyvstala v jeho životě otázka, kam by se měl ubírat dál. Kvůli nedobré finanční situaci nemohl pokračovat ve studiu na některé z univerzit jako jeho předkové. O politiku a veřejná vystoupení zájem příliš nejevil, stejně tak jako o právní praxi. Lékařem se rovněž stát netoužil, i přes jeho velký soucit

⁵ FREEMAN, D. S., *R. E. Lee*, s. 21.

⁶ *Tamtéž*, s. 23.

a empatii s nemocnými (co0 se projevuje jednak v pé i, kterou v noval své ch adnouch matce a v dalzí fázi 0ivota pak své nemocné 0en).

Rozhodnutí nakonec padlo n kdy v roce 1824. Jeho starzí bratr Smith Lee nastoupil k americkému námo nictvu. Robert Edward Lee se tak, inspirován svým bratrem a otcem, rovn 0 rozhodl pro vojenskou kariéru. Kv li velkému po tu kadet si sice musel Lee jeden rok po kat, ale roku 1825 je p ijat na vojenskou akademii ve West Pointu.⁷

2.3. Robert E. Lee jako kadet West Pointu

Vojenská akademie ve West Pointu je univerzitou americké armády, zam ená na výchovu a výcvik budoucích d stojník . Le0í na severním b ehú eky Hudson ve stát New York. Roku 1825 byla ale tato vojenská akademie proslulá nejen svou vysokou úrovní vojenské výuky, ale také odpudivou architekturou svých budov a tém nepo0ivatelným jídlem, které bylo kadet m podáváno v místních jídelnách.⁸

Po nástupu na West Point ekal Leeho, stejn jako ostatní nov nastoupivzí kadety, pohovor u velitele akademie, který rozhodl o jeho definitivním p ijetí. Lee tento pohovor bez problém zvládl a na dobro se tak rozhodlo, 0e v dalzích ty ech letech se tady bude v novat studiu vále ného in0enýrství (studium na West Pointu ka0dý rok m ní druh zbran , na který jsou branci zam eni a rok 1825 je práv rokem vojenského in0enýrství a stavby fortifikací). Lee tedy dostal bílé kalhoty, vojenskou epici a bl zu kadet v zedé barv . Nikdo tenkrát nemohl tuzit, 0e to bude op t zedá uniforma, v ní0 se Robert E. Lee za tém ty icet let zapíše nesmazateln do amerických d jin a v ní0 vybojuje svá nejzá iv jzí vále ná vít zství.

Co se týká výuky na akademii, byla zde vyu ována vojenská taktika (ta byla z velké ásti inspirována Napoleonem), in0enýrství nebo t eba matematika, filozofie, chemie a francouzština. Zejména v matematice Lee vynikal a p sobil na akademii dokonce jako asistent zdejšího profesora matematiky. Samoz ejmostí zde byl tvrdý t lesný dril, hlídky, cvi ení, p ehlídky, ranní modlitby, nástupy, izt ní zbraní a úklid ubikací. Lee se b hem studia v noval velmi intenzivn etb v univerzitní knihovn co0 dokazuje seznam jím

⁷ FREEMAN, D. S., *R. E. Lee*, s. 38.

⁸ AMBROSE, E. E., *Duty, Honor, Country: A History of West Point*, s. 116.

vyplynulé literatury ve Freemanově knize, etl Lee například Machiavelliho, Rousseaua, Hamiltona nebo díla zabývající se astronomií a navigací.⁹ Během studia se Lee také spřátelil s dalším kadetem z Virginie, Josephem E. Johnstonem, pozdějším generálem Konfederace. Po celou dobu studia patřil Robert E. Lee k nejlepším žákům v ročníku. Studiu se vnovoval například pílí a zaujetím. Ve volných chvílích také etl paměti svého otce z války za nezávislost, které jej jistě utvrdily v rozhodnutí vnovovat se vojenské kariéře. Po celou dobu svého čtyřletého studia také neměl Lee na akademii ani jeden jediný kázeňský prohezek.¹⁰

Roku 1829 tak Robert E. Lee dokončil vzdělání na vojenské akademii ve West Pointu jako druhý nejlepší absolvent v ročníku. Porovnáme-li v tomto ohledu Leeho s dalšími osobnostmi, které později vstoupí do americké historie, tak druhý ve svém ročníku promoval například také Pierre G. T. Beauregard, pozdější generál Konfederace (promoval 1838) nebo neúspěšný velitel unionistické armády George S. McClellan (promoval 1846). Zajímavostí je, že například úplně nejhorší z McClellanova ročníku byl další slavný generál, George E. Pickett. Velké kázeňské problémy pak jako kadeti West Pointu měli třeba pozdější konfederální prezident Jefferson F. Davis (promoval 1828) a nebo americká vojenská legenda Ulysses S. Grant (promoval 1843), kterému byla nadřízenými uložena důtková za časté absence na bohoslužbách.¹¹

2.4. Počátky vojenské kariéry Roberta E. Leeho

Po dokončení West Pointu (1829) vedly další kroky prvního podporučíka Roberta E. Leeho na ostrov Cockspur Island. Ten se nachází ve státě Georgia, v deltě řeky Savannah a tudíž na samotných hranicích Georgie a Jižní Karolíny. Zde se měl Lee podílet na stavbě vojenské pevnosti. Cockspur Island byl ostrov velmi mokrý a bažinatý a Lee se tak účastnil především samotným zahájením stavby vysouzení jeho povrchu, zpevnění písky a dalších terénních úprav. Na stavbě této pevnosti se Lee podílel až do roku 1831. V tom roce se byly stavební práce ukončeny a Lee byl přeložen na Fort Monroe ve státě Virginia. Přesto pevnost na Cockspur Island nakonec vyrostla, byť již bez

⁹ FREEMAN, D. S., *R. E. Lee*, s. 58.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 66.

¹¹ KENSEY, P., *West Point Classmates . Civil War Enemies*. 2002, s. 4.

Leeova pi in ní a pod názvem Fort Pulaski vezla ve známost b hem ob anské války v zedesátých letech.

Fort Monroe ve Virginii byla z vojenského hlediska podobným typem fortifikace, jako jihokarolínská Fort Pulaski. M la chránit pob eOí a zamezovat p ístup nep átelským lodím do zátoky Chesapeake.¹² Lee je zde umíst n mezi lety 1831 a 1834. I tato pevnost vezla ve známost pozd ji b hem ob anské války, proto0e na jejím konci zde byl v zn n konfedera ní prezident Jefferson F. Davis. B hem slu0by na Fort Monroe se také Robert Lee o0enil s Mary Custis a na sv t (1832) zde také p izel jeho prvorozený syn George Washington Custis Lee.

V roce 1834 byl pak Lee (poté co se za ala komplikovat i stavební innost na Fort Monroe) p evelen do Washingtonu. Zde pracoval pro ná elníka ztábu vojenských in0enýr . Ve Washingtonu p sobil a0 do roku 1837, i kdy0 v roce 1835 byl pov en, aby odjel na sever, kde pomáhal s mapováním hranic mezi státy Ohio a Michigan. Práv v dob jeho pobytu v severních státech se mu doma v Ravensworthu narodilo druhé dít , dcera, pojmenovaná po svojí matce Mary.¹³

V pr b hu roku 1837 Robert Lee op t zm nil p sobizt . Byl poslán do západní ásti tehdejších Spojených stát , konkrétn do Missouri. V p ístavu St. Louis, který se nacházel na ece Mississippi na samých hranicích stát Missouri a Illinois, se toti0 plavba potýkala s problémy. Docházelo zde k ástému pozkození a potopení parník a to jednak kv li malé hloubce eky a také kv li zne izt nému dnu (zejména kmeny strom). Odpov dní initelé se problém splavnosti eky rozhodli ezit dv ma zp soby. Zaprvé byly na parníky instalovány jakési sháky%00 které kmeny ze dna eky odstra ovaly. Druhým ezením pak m l být kanál v oblasti Des Moines Rapids, který by propojil eky Mississippi a Des Moines a zvýzil tak hladinu vody, ím0 by zlepzil splavnost eky.¹⁴ Úkolem vybudování kanálu byl pov en práv nadporu ík vojenských in0enýr Robert E. Lee. Byl zde dosti nespokojen s podmínkami, které byly jemu a jeho d lník m k práci vytvo eny. Jako doklad nám poslouOí nap íklad to, 0e kv li problém m s ubytováním museli bydlet ve ztroskotaném parníku na

¹² FREEMAN, R. E. Lee, s. 95.

¹³ Tamté0, s. 134.

¹⁴ Tamté0, s. 204.

byhu Mississippi. Byli jsme asi jedinými legálními squatterry tohoto státu, psal Lee v dopise o svém nevalném missouruském ubytování. Práce na kanálu prováděl Lee až do roku 1840, kdy byla realizace projektu zastavena. V Kongresu totiž neprošel rozpočet na jeho financování.

V dalších letech Lee opět slušně cestoval. Podílel se na budování opevnění v oblasti New York City a stále pracoval ve washingtonském štábu. Toto rutinní období Leeovy služby na konstrukci, projektování a oprav fortifikací ukončil až rok 1846, kdy vypukla válka mezi USA a Mexikem.

2.5. Robert E. Lee a jeho služba ve válce s Mexikem

Pohraniční oblasti mezi USA a Mexikem byly již dlouhá léta cílem aktivit jižanských politiků. Výhodné klima těchto oblastí bylo ideální pro rozvoj zemědělství založené na otročské práci. Poté, co v roce 1845 nastoupil do Bílého domu jižanský prezident James K. Polk, byl k Unii připojen Texas. To vyvolalo nepřátelskou reakci ze strany Mexika (které již od 30. let považovalo Texas za svoji vzbouřenou provincii) a na jaře 1846 propukla válka.

Robert Edward Lee sloužil v této válce jako štábní důstojník u generála Winfielda Scotta. Zhruba do poloviny roku 1847 se Lee spolu se Scottovou armádou pohyboval v severních oblastech Mexika. Zde se nedostal do přímého bojového kontaktu s nepřítelem, protože, jak píše Freeman ve své biografii, zde honil iluzorního nepřítele, kterého nikdy nedostihnou.¹⁵ Situace se ale na jaře 1847 změnila, protože se Lee stal součástí 12 000 Scottových mužů, kteří se vylodili na mexickém pobřeží u Vera Cruz s cílem táhnout na hlavní město Mexico City. Město Vera Cruz ale držela tisícová mexická posádka ukrytá za branami města. Scott se tedy rozhodl město dlelostelecky bombardovat.¹⁶ V této době již generál Scott plně rozpoznal mimořádný strategický talent Roberta Leea a jak píše Freeman, považoval jej za člena svého nejbližšího kabinetu.¹⁷ Díky této důvěře generála Scotta také Lee často osobně vykonával obhlídky obleženého Vera Cruzu. Při jedné takové obhlídce byl také málem postelen vlastním vojákem, který jej pokládal za Mexičana.

¹⁵ FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 204.

¹⁶ BAUER, K. J., *The Mexican War: 1846. 1848*, s. 246

¹⁷ FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 226.

Poté, co se mexičtí obránci Vera Cruz vzdali americké přesile, postupovala Scottova armáda dále do vnitrozemí. Postupovala stejnou cestou, jako armáda zpaniských dobyvatelů v roce 1519 směrem do srdce aztécké říše.¹⁸ Mexická armáda pod vedením samotného Antonia Lopéze de Santa Anna, se jim postavila v hornaté oblasti u Jalapy. Tato bitva vedla do důlnin jako bitva u Cerro Gordo. Mexičané byli dobře rozmístěni a opevněni. Generál Scott si dobře uvědomoval, že přímý útok proti srážce a kopcem osazeným mexickou artilérií není možný. Vyslal proto Leeho na průzkum. Ten po několika hodinách obhlížení krajiny zjistil, že vede stezka kolem křídla nepřátelské armády po které by mohli Američané přejít. Scott s jeho plánem souhlasil a nazítí dal Leeovi možnost, aby jej s pomocí Twigssovy divize realizoval. Tento postup po etně silnější a na výborném terénu usazené Mexičany zcela zaskočil. Ti byli rychle smeteni z vrcholů kopce a obrázení na útěk. Při bitvě na Cerro Gordo přizlel Santa Anna o 1200¹⁹ mužů, kteří zemřeli nebo byli raněni (při amerických ztrátách 87 vojáků), téměř kompletní důstojstvo a další 3000 Mexičanů bylo zajato. Sám mexický velitel opouštěl bojisté kvapem na mule, přizlel o svůj vztah, osobní majetek, korespondenci a jen sotva zachránil sám sebe.²⁰ Pro Leeho to byla hvězdná hodina. Byl několikrát zmíněn v hlášení, vyznamenán a získal se velké úcty. Během bitvy u Cerro Gordo se již naplno projevil Leeův strategický a taktický talent, který dal tuzit již u Vera Cruz. Dokázal výborně zmapovat terén, odhadnout nepřátele, najít jeho slabinu a s její pomocí je smést z bitevního pole.

2.6. Návrat z války a další vojenská služba

Ze služby v Mexiku se Lee vrátil zpět do Spojených států koncem června 1848. Právě povýzený podplukovník přijel za svojí rodinou do Arlingtonu ve Virginii. Nové umístění v rámci Leeovy vojenské služby na sebe ale nenechal dlouho čekat. Již v září 1848 je Lee povolán do Baltimoru ve stát Maryland.²¹ Zdejší přístav měl být lépe opevněn proti případnému útoku nepřátelské flotily, jelikož do té doby byl bráněn pouze zastaralou fortifikací Fort McHenry. Vznikl

¹⁸ CARNEY, S., *U.S. Army Campaigns of the Mexican War: The Occupation of Mexico, May 1846-July 1848*, s. 25

¹⁹ *The U.S.-Mexican War: Some Statistics* [online]. ©1997, Descendants of Mexican War Veterans, 8.7.2004, [cit. 2012-12-12]. <<http://www.dmww.org/mexwar/mwstats.htm>>

²⁰ FREEMAN, R. E. Lee, s. 243.

²¹ *Tamtéž*, s. 13.

plán na výstavbu nové síti opevnění s názvem Fort Carroll, jejíž výstavbou byl pověřen právě Lee. Výstavba pevnosti se osobně účastnil od listopadu 1848, by kvůli nepříznivému počasí mohla být stavební činnost zahájena až na jaře roku 1849. Na stavbu Fort Carroll pak Lee pracoval téměř nepřetržitě až do května 1852. Stavba zahrnovala úkony, ve kterých Lee již získal velkou dávku zkušeností během svých předchozích angažmá na opevnovacích pracích. Před zahájením stavby bylo nutno vysušit a upravit dno (s čímž měl Lee již bohaté zkušenosti během svého pobytu na Mississippi), jelikož samotná Fort Carroll stála v mělkých vodách. Její podorys pak Lee navrhl jako hexagonální, i když jednalo se o zestiúhelníkovou fortifikaci.

Práce na Fort Carroll pokračovaly pod Leeovým dohledem až do května 1852. V té době obdržel Lee dopis z Washingtonu, kterým byl velmi překvapen. Bylo mu v něm oznámeno, že se má přesunout na vojenskou akademii ve West Pointu a přijmout zde funkci jejího velitele.²² Přesto, že byl Lee touto nabídkou velmi potěšen a poctěn, odpověděl v dopise do Washingtonu v tom smyslu, že velení akademie nepřijme, jelikož se necítí být dostatečně zkušeným a kvalitním důstojníkem. Jeho nadřízení na ministerstvu války ale tyto jeho obavy nesdíleli a tak se Lee na konci léta 1852 stěhuje z komáry zamořených marylandských močál do výstavného sídla velitele West Pointu.

2.7. Robert E. Lee – editelem vojenské akademie ve West Pointu

Když Robert E. Lee dorazil do West Pointu, nahlédl na akademii značně pozměněnou oproti době, kdy na ní sám studoval. Celá škola jemu do značné míry byla strážena, přestavěna nebo jinak upravena.²³ Způsob vodního akademického sboru zde také téměř nikdo nezastal (až na dva bývalé asistenty, kteří tehdy byli profesory). Zajímavostí je, že v době Leeových zátk na akademii byl velitelem kadetů Robert S. Garnett.²⁴ Tento důstojník z Virginie se po vypuknutí občanské války přidal na stranu Konfederace a když 13. června 1861 zemřel v bitvě u Corrick's Fordu, stal se v době první generálem zabitým během občanské války. Jeho synovcem byl rovněž velmi známý Richard B.

²² FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 316.

²³ *Tamtéž*, s. 319.

²⁴ BURTON, M. W., *The River of Blood and the Valley of Death: The Lives of Robert Selden Garnett and Richard Brooke Garnett*, C.S.A., s. 92.

Garnett, který jako jeden z velitelů brigády zahynul během tohoto dne bitvy u Gettysburgu při slavném Pickettově útoku.

Po svém nástupu do pozice velitele akademie se musel Lee potýkat s mnoha problémy. West Pointu například zoufale chyběly koně, tolik potřebné pro výcvik jezdeckv a dále electva. To bylo za následek například chátrání nově postavené jezdecké haly. Dalším problémem byla celková skladba studijního plánu. Předmět bylo moc a rozvrhových hodin jen omezený počet. To bylo za následek, že některé důležité předměty byly ze studijního plánu vynechány. Vedení akademie se sice snažilo tento problém řešit a zasílalo na ministerstvo války návrh, aby bylo studium na West Pointu prodlouženo na pět let. Tomu ale nebylo vyhověno.²⁵ Dalším problémem, s kterým se Lee na West Pointu potýkal, bylo to, že dle jeho názoru nebyli kadeti dostatečně disciplinováni. Lee se snažil jejich disciplínu zlepšit, což rozhodně nevedlo k jeho velké oblibě mezi kadety. Své poznatky sdělil na ministerstvo, ale to ani tentokrát nereagovalo podle jeho představ. Důvodem mohl být například fakt, že údající ministr války Charles M. Conrad a s ním celá vláda Millarda Fillmorea již byli prakticky na odchodu z Bílého domu. Hned po nástupu nové administrativy prezidenta Franklina Pierceho se situace ve vztahu West Pointu a ministerstva války znatelně zlepšila. Ministrem války v Pierceově vládě se totiž stala jedna z velkých postav americké občanské války – Jefferson Finis Davis.²⁶ Tento velký obhájce práv států z Mississippi byl politickým spojencem Franklina Pierceho a poté, co se Pierce stal prezidentem, odvdělil se Davisovi jmenováním do funkce ministra války. Nutno ale dodat, že se nejednalo pouze o jakousi politickou dohodu, jelikož Davis byl bezesporu vojenským odborníkem se zkušenostmi mimo jiné třeba z mexicko-americké války. Nově zvolený ministr Davis měl navíc, naztří pro Leeho, na celou dobu v cí podobný názor. Zmna v ministerském klesle tak měla nesporně kladný dopad jak na Leeho samotného, tak na fungování West Pointu.

Leeovo angažmá na West Pointu mělo vliv i na jeho rodinu. Ta se částečně přestěhovala z Arlingtonu do sídla velitele akademie ve West Pointu. Zejména pro Mary Custis Lee byla úloha velitelovy manželky někdy velmi náročná, protože do jejích povinností patřila organizace různých oficiálních

²⁵ FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 321.

²⁶ ALLEN, F. *Jefferson Davis: Unconquerable Heart*, s. 129.

společných akcí v jejich domě, což s sebou neslo mimo jiné i značné finanční náklady.²⁷ Robert E. Lee navíc nebyl jediným z rodiny Leeových, jeho kariéra byla v té době spojena s West Pointem. V době Leeova nástupu do pozice velitele akademie zde totiž studoval totiž jeho prvorozený syn George Washington Custis Lee.

Zatímco Robert E. Lee vykonával funkci velitele akademie, daly se v jiných částech Spojených států do pohybu události, které se mohl zanedlouho dotknout bezprostředně i jeho. Ve Wyomingu, což byla oblast přímo sousedící s Indiánským teritoriem, došlo k masakru vojenské posádky Indiány. Vypukl skandál a termínem novinář se stal zejména ministr Davis, který byl podle nich odpovědný za nedostatečnou připravenost americké armády. Jefferson Davis tedy začal jednat a rozhodl o zřízení dvou nových pěších pluků a dvou nových jízdních pluků pro zásah proti Indiánům. Brzy byli pro tyto nové pluky vybráni i noví velitelé. Velitelem jednoho z jízdních pluků byl jmenován tehdejší plukovník Albert S. Johnston,²⁸ pozdější konfederální generál a oblíbenec Jeffersona Davise, o němž se na začátku občanské války mnozí domnívali, že právě on je nejvtipnější nad šéfy Konfederace. A právě jeho zástupcem ve vedení jízdního pluku se Robert E. Lee v roce 1855 stal. Lee nebyl se změnou příležitostí spokojen a to zejména ze dvou důvodů. Za první viděl budoucnost své vojenské kariéry spíše v pevnostech a vojenském inženýrství. Za druhé si pak byl samozřejmě velmi dobře v domě, že převedení na daleký západ bude znamenat opětovné odloučení od jeho rodiny. Lee samozřejmě ale vedení jízdního pluku přijal a k poslednímu březnovému dni roku 1855 tak ukončil svoji činnost v pozici velitele vojenské akademie ve West Pointu.²⁹

Během těchto let, kdy Robert E. Lee velel vojenské akademii ve West Pointu, se mezi jeho studenty objevila celá řada mladých kadetů, kteří se posléze zapsali do historie americké občanské války. Byli to například vynikající velitelé jezdectva jako J. E. B. Stuart (promoval 1854) nebo Philip H. Sheridan (promoval 1853). Z dalších uvedeme například pozdějšího veterána tzv. západní fronty Johna B. Hooda (promoval 1853), velitele jednoho z unionistických sborů

---

²⁷ FREEMAN, R. E. Lee, s. 333.

²⁸ JOHNSTON, W. P., *The life of Gen. Albert Sidney Johnston, embracing his services in the armies of the United States, the republic of Texas, and the Confederate States*, s. 189.

²⁹ FREEMAN, R. E. Lee, s. 360.

b hem bitvy u Gettysburgu Henryho W. Slocuma (promoval 1852) nebo Williama D. Pendera (promoval 1854), který byl v zedých barvách smrteln zran n b hem gettysburské bitvy.³⁰

2.8. 2. pluk kavalerie a Leeova služba v Texasu

V dubnu 1855 dostal Lee rozkaz vydat se do Kentucky a p ipojit se k již zmín nému pluku kavalerie. 20. dubna 1855 se tak skute n stalo a Robert E. Lee tak poprvé ve své karié e p evzal velení nad vojenskou jednotkou (plukovník Johnston jezť nedorazil). Bylo mu 48 let.

I v tomto pluku sloužily s Robertem E. Leem n které zajímavé osobnosti americké historie. Byl to nap íklad William J. Hardee, pozd jzí konfedera ní generál a autor slavné u ebnice o vojenské taktice *Rifle and Light Infantry Tactics*. Dále pak nap íklad pozd jzí veterán mississippského bojizť Edmund K. Smith, nebo jeden z jižanských jízdních velitel Earl van Dorn. Poru íkem v této jednotce byl John Bell Hood.³¹

Záhy po svém p íjezdu k 2. pluku kavalerie Lee pochopil, že jeho práci bude spíze trávit nekone né hodiny na zasedáních vojenských soud , než chránit místní obyvatelstvo p ed útoky Indián . V hrani ních oblastech USA, jako byly nap íklad Kansas a Texas, sloužila v 50. letech armáda nejen jako ochránce civilního obyvatelstva, ale i jako záruka fungování platných zákon a na ízení.

První stání soudu absolvoval Lee koncem léta 1855 v kansaském Fort Leavenworthu. Odtud pak byl v zá í 1855 odvelen jezť dále na západ Kansasu, a to na zasedání soudu ve Fort Riley. Zde stanul p ed vojenským soudem léka , je0 byl ob0alován z toho, že opustil vojenský tábor, ve kterém vypukla epidemie cholery. Toto jeho po ínání m lo za následek 59 mrtvých. Mezi mrtvými byla i druhá manželka Lewis A. Armistead, který se b hem bitvy u Gettysburgu proslaví jako jeden z brigádních velitel v Pickettov ě divizi. Je to práv Armistead, který b hem Pickettova útoku vede svoje mu0e s kloboukem napíchnutým na hrotu zavle a jeho0 chrabré po ínání se stalo

---

³⁰ *Civil war Generals from West Point* [online]. C2003, Australian Library and Education Association, 1.6.2004, [cit. 2013-02-03]. <<http://sunsite.utk.edu/civil-war/wpclasses.html>>

³¹ FREEMAN, R. E. Lee, s. 361.

nám tem pro mnoho um leckých ztvárn ní bitvy.

Zasedání u vojenských soud tvořilo nápl Leeovy práce až do března 1856, kdy se po zastávkách v Pennsylvánii a West Pointu připojil k 2. dragounskému pluku ve Fort Mason. Nedlouho poté se pluk přesunul do Camp Cooper do oblasti indiánské rezervace (dnešní Shackelford County ve středním Texasu) obývané kmenem Koman pod vedením náčelníka Catumseha. Lee se s ním osobně setkal a poslal své ženě domů do Virginie dojmy z tohoto setkání. „Setkal jsem se s Catumsehem ... pozdravil jsem jej jako přítel a budu se k němu chovat jako k příteli tak dlouho, dokud on a jeho kmen bude držet slovo, ale nalezne ve mně nepřítel, pokud jej držet nebude,“ psal Lee svojí manželce.³² I zde šlo o ekaly na Leeho jisté soudní povinnosti, a to když se účastnil stání u soudů ve Fort Brown a Indianole.³³

Leeova služba se v Camp Cooper v tžinou skládala z rutinních hlídek na indiánském teritoriu. Vzhledem ke svému vzdělání v oblasti vojenského inženýrství byl nadřízenými pověřen, aby vyhledal vhodné strategické místo pro výstavbu pevnosti. K tomu mu byl velmi nápomocen již zmíněný John Bell Hood, který se s ním často účastnil expedicí. Z jejích nejdelších výprav, které se Lee v rámci svého texaského angažmá účastnil, byla v červnu 1856 výprava po horních tocích řek Colorado, Brazos a Wichita, která prožila přes 1600 mil. Krátce po návratu z této expedice byl Lee povolán do San Antonia, aby převzal velení pluku. Dosavadní velitel Albert S. Johnston byl totiž odvelen do Washingtonu.

Velení pluku dragounů si ale Lee neudržel dlouho. 10. října 1857 totiž v Arlingotnu ve Virginii náhle zemřel jeho tchán George W. P. Custis. Vzhledem k tomu, že oádný mužský příbuzný zemřelého Custise se v tu dobu nenacházel ve Virginii, musel Lee požádat o dvouměsíční dovolenou a sám se odebrat na východ kvůli vyřízení pozůstalosti. 24. října 1857 tak Lee opouští po devatenácti měsících služby Texas a vydává se do Arlingtonu.³⁴

---

³² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 364.

³³ *Robert E. Lee in Texas* [online]. C2008, Sons of the South, [cit. 2013-15-03 <http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/Lee_in_texas-.htm>

³⁴ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 381.

vlastnil téměř 200 otrok, velkou plantáží a rozsáhlý majetek, ale vzhledem k tomu, že nebyl příliš dobrým hospodářem, finančně na tom nebyl zrovna nejlépe. Douglas S. Freeman ve své biografii píše: „Plot okolo panského domu byl spadlý, stěcha se propadala a trávník byl napaden keřem a plevely. Kdyby Custis nedostával peníze od jiných plantážníků, kterým pronajímал některé jiné své pozemky, jistě by se jeho podnik finančně zhroutil již za jeho života.“³⁵ Dalším nemilým faktem bylo, že na Custisových statcích bylo asi 10 000 dolarů dluhu. Vzhledem k těmto problémům je Lee nucen prodloužit svou absenci u pluku až do prosince 1858 a za tu dobu se pokusil ve Virginii pozvednout zchátralý majetek Custisových.

Během doby, kdy Lee spravoval tuto pozemkovou společnost, se také udál příběh, který byl v pozdějších letech často interpretován a dle potřeby různě upravován. Vzhledem k tomu, že Lee potřeboval peníze na provoz plantáží, poslal část svých otroků na práci do severní části Virginie. Zde byl v té době nedostatek otrocké pracovní síly a pro Leeho to tak byla vítaná možnost finančního zisku. Dva z těchto otroků, žena Marry Norris a muž Wesley Norris, se v naději, že dosáhnou svobodné Pennsylvánie, rozhodli pro útěk.³⁶ Byly ale dopadeny v Marylandu a předány zpět Leeovi. Lee rozhodl, že jejich trestem bude přesunutí na práci do jižní Virginie, odkud nebudou mít možnost úniku na sever. Je velmi pravděpodobné, že toto byl veškerý trest, který jim Robert E. Lee udělil. Jak mimo jiné totiž píše Freeman: „Není jakýkoli důkaz, že Lee dal rozkaz zbiti tyto nebo jiné otroky. Ale falešné příběhy se zřídily.“ Proto také vzešel v březnu 1859 slánek v protitrokařském New York Tribune, který obviňoval Leeho z zbití otroků.

V tomto poměrně obsáhlém článku jsou nejprve popisovány údajné poměry na plantáži spravované Leem. Autor píše, že pan Custis na smrtelné posteli propustil své otroky, ale vykonavatel jeho závěti Lee jim dal předtím lháti, že nebudou opravdu svobodni. Ve skutečnosti se o předtím lháti zmiňuje Custis sám již ve své závěti a Lee jí také posléze dodržel, když všechny otroky do roku 1862 propustil. Dále autor popisuje, jak se s příchodem Leeho na lháti,

³⁵ FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 386.

³⁶ *The Lee Family Slaves* [online]. ©2012, AmericanCivilWar.Com, [cit. 2013-15-03]. <http://americancivilwar.com/authors/Joseph_Ryan/Articles/General-Lee-Slaves/General-Lee-Family-Slaves.html>

ne0 budou opravdu svobodni. Ve skutečnosti se o p tileté lh t zmi uje Custis sám ji0 ve své záv ěti a Lee ji také posléze dodr0el, kdy0 vzechny otroky do roku 1862 propustil. Dále autor popisuje, jak se s p íchodem Leeho na plantá0 zp ísnil postup proti otrok m, jak se s nimi h ě zacházelo a museli pracovat více za mén ě jídla a mnohem tvrd ěji. Zmi uje se i o inkriminovaném p ípadu út ku. Píže, 0e uprchlíci byli po svém návratu na arlingtonskou plantá0 vzati do stodoly a mu0 byl zbi ován dozorcem. Poté, co dozorce odmítl zbi ovat i mladou Marry Norrisovou, m ěl se toho ujmout sám Lee.

Ve stejných novinách vychází v tomto období jezt ě jeden by kratz ělánek o Leeových sukrutnostech%ona plantá0i. Zde autor cituje údajného Leeova souseda. Ten op t jednak uvád ě domn ěnku o tom, 0e Custis otroky propustil a Lee na jeho v ěli nedbal. Op t také opakuje historku o zbi ované Marry Norrisové. Navíc se oproti p vodnímu lánku jezt ě objevily zkazky o tom, 0e Custis m ěl mít s jednou ze svých otroky patnáct d ětí, které Lee rovn 0 poslal na práci. Tento soused je údajn ě poznal podle toho, 0e tyto d ěti byly tmav ě oluté barvy.

Lee sám se k tomuto lánku a0 do roku 1866 nevyjád ěil. V roce 1866 v dopise vzechna obvin ění z brutality odmítl a ozna ěil je za smyzená. Roku 1866 promluvil také druhý údajný ú astník tohoto zbi ování, Wesley Norris.³⁷ Ten uvedl, 0e sice on i Marry zbi ování byli, odmítl ale, 0e by se zbi ování ú astnil osobn ě Lee. Zejména v období ob anské války byl pak tento p íb ěh v r zných podobách a modifikacích ěasto vypráv ěn ve státech Unie, kde samoz ějm slou0il jako ukázka Leeovy osobní brutality a zr dnosti sji0anských gentleman %oDouglas S. Freeman, který je pova0ován za nejvýznamn ějšího 0ivotopisce Roberta E. Lee píže, 0e státo obvin ění jsou p ehnaná a dávají Leeovi první zkuzenost s extravagancí nezodpov dných protiotrockých agitátor %o³⁸

2.10. Zásah proti rebelii Johna Browna v Harpers Ferry

Ze 0ivota plantá0níka a farmá ěe byl Lee vytr0en v ějnu 1859. Byla mu tehdy (mimoходом mladým poru ěkem Jebem Stuartem) p edána zpráva, 0e

³⁷ BLASSINGAME, *Slave Testimony: Two Centuries of Letters, Speeches, Interviews, and Autobiographies*, s. 467.

³⁸ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 392.

se má okamžitě hlásit na ministerstvu války. Zde byl informován o událostech v Harpers Ferry ve státě Virginia. Dozvídá se však zatím pouze kusé informace o velkém počtu ozbrojených cizinců, kteří podnucují otroky k povstání. Situace byla o to závažnější, že v blízkosti leželo velký armádní sklad zbraní, kterého se mohli povstalci zmocnit. Lee tak převzal velení nad 88 příslušníky námořní pechoty USA, jednotkami milice států Maryland a Virginia a vydal se na místo. Zde zjistil, že povstalců je mnohem méně – podle odhadů cca 500 a že se drží v jednom z objektů zbrojnice v Harpers Ferry. Když Lee dorazil k objektu zbrojnice, zjistil, že povstalci jsou obklíčeni. Od útoku je ale odrazoval fakt, že jako rukojmí měli několik válečných obětí a ti by mohli připest elce přijít o život. V tu chvíli už taky pomalu vycházelo najevo, že v dce povstalců je známý abolitionista z Kansasu John Brown.

Lee se rozhodl řešit situaci nejdříve jednáním.³⁹ Vyslal ke dveřím do budovy, ve které byli povstalci zabarikádováni, poručíka Jecha Stuarta, který byl po celou dobu s ním. Ve zprávě pro Browna napsal, že objekt je obklíčeni vojskem a vyzval je ke kapitulaci. Lee ale tužil, že Brown kapitulovat odmítne. Měl proto se Stuartem smluveno, že okamžitě ve chvíli, kdy povstalci kapitulaci odmítnou, dá Stuart signál zamáváním klobouku a bude zahájen útok. Lee nechtěl dát povstalcům zanci se přiznat. Útok měl být veden výlučně na blízko bajonety, aby nedošlo k postelení některého z rukojmích. V sedm hodin, těsně po rozběsku, se Stuart vydal ke dveřím objektu. Pootevřenými dveřmi s ním začal jednat postarší muž, ve kterém Stuart okamžitě poznal Johna Browna.⁴⁰

Poté, co se John Brown snažil Stuarta donutit k zárukám volného odchodu, ukončil Stuart vyjednávání, dal kloboukem signál námořní pechotě a ta zahájila útok. První pokus o rozbití dveří kladivem se nezdařil. Námořníci proto použili oštěp jako provizorní beranidlo a tím se jim podařilo udlat dveře díru. Jeden podruhé pak prolezli dírou do budovy, kde přemohli Johna Browna (zranil jej zavlí sám velitel námořník Israel Green), zabili několik dalších povstalců a osvobodili rukojmí.⁴¹ Ztráty na straně námořníků byl jeden

---

³⁹ Col. Robert E. Lee's Report Concerning the Attack at Harper's Ferry [online]. C2013, University of Missouri . Kansas City, [cit. 2013-16-03].

<<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/FTRIALS/johnbrown/leereport.html>>

⁴⁰ FREEMAN, R. E.. Lee, s. 399.

⁴¹ The Capture of John Brown by Israel Green [online]. C2013, University of Virginia, [cit. 2013-16-03]. <<http://www2.iath.virginia.edu/jbrown/igreen.html>>

mrtvým (vojáka Washingtona zastřelil zraněný Brown) a jeden zraněný. Celá akce trvala zhruba tři minuty.

V následujících dnech se do Harpers Ferry sjeli představitelé státu, aby mohli vyslechnout Johna Browna. Lee byl povolen zajistit tím bezpečnostní situaci. Rozhodl se ponechat na jistou dobu v oblasti Harpers Ferry příslušníky námořnictva pro zabezpečení okolí. Panovaly jisté obavy, aby se militantní abolitionisté nepokusili Browna osvobodit. John Brown byl nakonec odvezen k soudu, souzen a v prosinci 1859 za velezradu obženu.⁴²

Robert E. Lee nahlížel na čin Johna Browna jako na čin duševně nemocného muže. Dále byl přesvědčen, že černí otroci nebyli do Brownovy akce zapleteni a ke spolupráci s povstalci byli Brownem donuceni. Ve svých poznámkách o události Lee píše, že otroci neposkytli Brownovi žádnou dobrovolnou pomoc. Tento fakt pak na jihu sloužil mimo jiné k tomu, že se v bílých plantážních upevnilo přesvědčení, že černí otroci jsou na plantážích spokojeni a respektují svůj životní úděl.

2.11. Návrat do Texasu a blížící se občanská válka

Po ukončení anabáze v Harpers Ferry se Lee na krátkou dobu opět vrátil na plantáž do Arlingtonu. Již poátkem roku 1860 je ale přesvědčen zpět do Texasu. Zde byl Lee svědkem etnických nájezdů Komančů zejména v severním Texasu. Indiáni zde kradli zejména dobytek místních bílých farmářů a americká armáda, po etnické slabší než indiánské válce, jim v tom nedokázala efektivně zabránit. Robert E. Lee se v této době musel potýkat také se známým mexickým banditou Juanem Cortinou přezdívaným „černý bandita od Rio Grande“, o kterém Robert Elman píše, že Cortina byl první bandita se sociálními a společenskými motivy. Ten se svojí soukromou armádou sváděl boje s Američany zejména v mexicko-americkém púhraní. Lee se účastnil pronásledování Cortiny v oblasti Fort Ringgold a osobně vstoupil do jednání s mexickými úřady, aby vymohl Cortinovo potrestání v Mexiku. To mělo za následek, že na více než rok přestal Cortina terorizovat obyvatele Texasu a svoji činnost znovu obnovil až s vypuknutím americké občanské války.⁴³

⁴² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 402.

⁴³ *Cortina, Juan Nepomuceno* [online]. C2013, Texas State Historical Association, [cit. 2013-19-03]. <<http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fco73>>

Na podzim 1860 doléhali i k Leeovi do Texasu sílící politické rozpory mezi severními a jižními státy. I Lee, který se jinak o politiku příliš nezajímal, zaal pociovat otevřeně nepřátelství mezi jižanskými demokraty a severními republikány. Stáleast jítaké slýchal, že v případě vítzství Abrahama Lincolna v prezidentských volbách se Texas hodlá odtrhnout od Unie. Na tomto místě si dovolím krátkou vsuvku o politické situaci v USA před secesí.

Rozpory mezi jižními a severními státy Unie, zejména pak v otázce otroctví, existovaly již několik desetiletí. Prezidenti Franklin Pierce a James Buchanan byli oba exponenti jihu. Jižané tak měli v Bílém domě své zastánce a jako protiváha v této době vzniká Republikánská strana jako jistá náhrada rozpadlé Whig Party. Ta se opírala zejména o podporu v liberálnějších severních státech a velkých městech a pilíře jejího programu byla opatření jako zákaz rozšiřování otroctví, ochranná cla a udržení státního občanství pro ist hovalce (což je v zajímavém kontrastu s programem dnešní Republikánské strany). Pro prezidentské volby v roce 1860 nominovali republikáni jako svého kandidáta právníka z Illinois a bývalého lídara Whig Party Abrahama Lincolna.⁴⁴ To vzbudilo na jihu velké rozčarování. Bohužel pro jižany ale došlo na volební konferenci Demokratů k rozkolu a strana nominovala hned dva kandidáty na prezidenta. Jednalo se o Johna C. Breckinridge, Buchannanova viceprezidenta, a Stephena A. Douglase, senátora z Illinois a Lincolnova přemoužitele ze senátních voleb.⁴⁵

Obavy jižanů se ale naplnily a v listopadových volbách roku 1860 zvítil Abraham Lincoln se ziskem 39,9% a 180 volitelů, přičemž se mohl opřít o vítzství v severních státech a na západním pobřeží (dnes se jedná o tradiční bazty demokratické strany).⁴⁶ Druhým byl Stephen A. Douglas, který sice získal 29,5% voličů ale díky vztinovému volebnímu systému v USA si připsal pouze 12 volitelů (9 za vítzství v Missouri a 3 z New Jersey, ve kterém ale zvítil Lincoln). Tětím v pořadí byl další demokratický kandidát John C. Breckinridge. Ten získal 18,1% a volitele vztině jižanských států (kde dnes naopak vztinou triumfují republikáni). Do volebního klání promluvil jezť John Bell z Constitutional Union. Bell získal 12,5% hlasů a 39 hlasů volitelů když zvítil ve

⁴⁴ TINDALL, SHI., *D jiny Spojených států Amerických*, s. 314.

⁴⁵ *Tamtéž*, s. 313.

⁴⁶ HEIDEKING, MAUCH., *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*, s. 214.

Virginii, Tennessee a Kentucky.⁴⁷

Po tomto výsledku prezidentských voleb zavládlo na jihu znepokojení a odtržení některých států od Unie se již stalo nezvratným. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat a již na třetí den roku 1860 došlo k tomu, že první americký stát na protest proti Lincolnově politice vystoupil z Unie. V jednom z verzí konfederální hymny Bonnie blue flag se zpívá: „First gallant South Carolina nobly made the stand, then came Alabama and took her by the hand“⁴⁸ což plyne, že to byla právě Jižní Karolína, která z Unie vystoupila jako první. Následována byla Alabamou a posléze dalšími devíti státy, jimiž byly Mississippi, Georgia, Florida, Severní Karolína, Texas, Louisiana, Arkansas, Tennessee a Virginia. Jedenáct států, v té době za velkého nadšení svých obyvatel, opustilo Unii.

2.12. Rodina Roberta E. Leeho

V této kapitole se zaměřím na rodinný život Roberta E. Leeho. Budu psát o Leeových dětech Mary, o jejich manželství a dále o sedmi Leeových dětech a jejich životních osudech. Rozhodl jsem se Leeovinu rodinu v nově samostatnou kapitolu, jelikož její osudy jistě stojí za detailnější pohled. Zároveň jsem zvolil písmo, kdy popíši jejich příběhy v jedné tematické kapitole raději, než abych v dalším textu byl nucen odbíhat od osudu Roberta E. Leeho k jeho rodinným příslužníkům, aby tomu tak bylo v chronologicky přesném pořadí.

Mary Anna Randolph Custis Lee se narodila roku 1808, podle některých údajů o rok dříve. Její rodina vlastnila jednu z nejvládnějších plantáží ve Virginii, Arlington House. Stejně jako její budoucí manžel Robert, byla i ona příbuzná prvního prezidenta Spojených států George Washingtona. Dobrý přístup jí zajistil kvalitní vzdělání a Mary Lee tak ovládala například klasickou latinu a řečtinu.⁴⁸

Za Roberta E. Leeho se provdala v létě 1831 a hned roku 1832 se jim narodil první syn George Washington Custis Lee. Dítě pak přizpůsobilo jezdectvu, dva další synové a čtyři dcery. Roku 1835 se narodila dcera Mary Custis Lee. Druhý

⁴⁷ *United States presidential Elections: 1860 Popular Votes* [online]. C2012, History Central, [cit. 2013-22-03]. <<http://www.historycentral.com/elections/1860pop.html>>

⁴⁸ *Arlington House, The Robert Edward Lee Memorial* [online]. C2013, National Park Service, [cit. 2013-01-04]. <<http://www.nps.gov/arho/historyculture/mary-lee.htm>>

syn William Henry Fitzhugh Lee p izel na sv t v roce 1837. Anne Carter Lee, druhá dcera, se narodila roku 1839. V roce 1841 p izla t etí dcera Eleanor Agnes Lee. T etí syn se Leeovým narodil v roce 1843 a byl jím Robert Edward Lee. Poslední dít , tvrtou dceru Mildred Childe Lee p ivedla paní Mary na sv t roku 1846.

Tém celý Őivot pronásledovaly Mary Lee zdravotní obtíŕe. Trp la revmatoidní artritidou. Její zdravotní stav byl tak astým tématem dopis , které svojí Ően psal Robert Lee ze vzech kout USA, kam byl za azen b hem své vojenské sluŕby. Roku 1861 se zdravotní stav paní Mary op t zhorzil a byla upoutána na invalidní vozík. Na n m z stala do konce svého Őivota. Je moŕné, ŕe toto zhorzení souviselo s vypuknutím ob anské války, jelikoŕ paní Lee musela asto m nit místo svého pobytu. Další problém nastal, kdyŕ byla zajata federálními vojáky na ja e 1862 b hem pobytu na plantáŕi svého syna. Z rozhodnutí velitele unionistického vojska George B. McClellana byl ale paní Mary umoŕn n pr chod skrz federální linie do Richmondu, kde poté strávila celou ob anskou válku.

Po skon ení ob anské války se paní Lee velmi záhy st hovala se svým manŕelem na Washington College, kde se Robert E. Lee stal editeltem. V posledních letech Őivota ji velmi trápila zejména ztráta rodinného domu v Arlingtonu. N kolik m síc p ed svou smrtí jej tak jezt jednou navztívila. Byla ale jiŕ tak slabá, ŕe nemohla ani vystoupit z ko áru. I p esto, ŕe se její zdravotní stav velmi zhorzoval, p eŕila svého manŕela o t i roky a zem ela roku 1873. Je poh bena vedle svého muŕe v kapli univerzity, která dnes nese jméno Washington and Lee College.

Zajímavé je, ŕe paní Lee se velmi zajímala o politiku a spole enské otázky, coŕ jist nebylo u Ően na americkém jihu v první polovin 19. století b ŕonou v cí. Velmi ráda o ni debatovala nejprve se svým otcem a poté se svým manŕelem. Kdyŕ tak historikové nap íklad pízí o Leeov vztahu k otroctví, velmi asto citují slavný dopis, který psal Lee v roce 1856 práv svojí Ően . Lee v n m napsal ŕe sv této osvícené dob je otroctví jako instituce morálním a politickým zlem v kaŕdé zemi.%A i kdyŕ dále v dopise vyjad uje sv j soucit s ernými otroky, psal svojí manŕelce, ŕe s ernozí se zde mají nesrovnateln lépe neŕ v Africe. Moráln , sociáln , fyzicky. T ŕoká zkouzka, jíŕ si procházejí, je

nezbytná k jejich vychování jako rasy a já doufám, že je pozvedne k lepším v čem⁴⁹

Prvorozeným synem manžela Leeových byl George Washington Custis Lee. Narodil se na podzim 1832 ve Fort Monroe v době, kdy tu jeho otec pracoval jako vojenský inženýr.⁵⁰ Již od útlého dětství se jevil jako velmi inteligentní dítě. Po svém otci zdědil mimo nadání pro matematiku. Nakonec se ale také rozhodl pro vojenskou dráhu.⁵¹ Na West Point jej sice na první pokus nepřijali, ale nakonec se mu podařilo na prestižní vojenskou akademii dostat. Bylo to v době, kdy velitelem West Pointu je jeho otec. Na akademii vynikal výbornými studijními výsledky, přesto mu ale na konci druhého ročníku hrozilo vyloučení, když byl v jeho pokoji nalezen alkohol. Nakonec na akademii odpromoval roku 1854 jako nejlepší z ročníku. K jeho spolužákům patřil například proslulý Jeb Stuart.⁵²

Svoji vojenskou kariéru směřoval, stejně jako jeho otec, k vojenskému inženýrství. Na počátku občanské války v roce 1861 pak rezignoval na svoji funkci v armádě Unie a vstupuje do armády Konfederace. Zde se nejprve vnoval inženýrským pracím (opevnění Richmondu) a posléze byl zařazen jako vojenský poručík prezidenta Jeffersona Davise. Velení části armády v polí mu bylo svěřeno až roku 1863. Vedl si ale dobře a byl tak se stal součástí obrany oblasti kolem Richmondu proti silám Ulyssese S. Granta. V této pozici zůstal až do konce války, kdy byl těsně před kapitulací svého otce u Appomattoxu zajat federálním vojskem.

Svoji poválečnou kariéru zasvětil nejprve přednázení na vojenské akademii a poté se stal, stejně jako jeho otec, ředitelem Washington and Lee University. Roku 1882 mu byl soudně navrácen rodinný dům v Arlingtonu, ze kterého je dnes jeho příjmením proslulý vojenský hřbitov. Custis Lee umírá roku 1913 a je pohřben vedle svých rodičů v kryptě univerzity.

Druhozeným synem Roberta Lee a jeho ženy Mary byl William Henry Fitzhugh Lee, narozený v květnu 1837. Tento mimořádně fyzicky zdatný muž

49 Robert E. Lee on Slavery [online]. ©2013, Son of the South, [cit. 2013-04-04]. <<http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/Lee%20on%20Slavery.htm> >

50 MCCABE, J. *Major-General George Washington Custis Lee*, s. 8.

51 Tamtéž, s. 4.

52 *Civil War Generals from West Point* [online]. ©2003, Australian Library and Education Association, 1.6.2004, [cit. 2013-01-04]. <<http://sunsite.utk.edu/civil-war/wpclasses.html>>

studoval nejprve na Harvardu, poté se ale stejně jako jeho bratr rozhodl pro vojenskou kariéru a West Point. Po jeho absolvování bojoval pod velením Alberta S. Johnstona proti Utahům, ale roku 1859 z armády odešel a v noval se svým plantáží ve Virginii, která byla součástí diktví po Georgi Washingtonu Custisovi. Po vypuknutí občanské války se ale dal po vzoru otce do služeb Konfederace a byl zařazen k Jebu Stuartovi a jeho kavalerii.⁵³ Jako velitel brigády se účastnil slavných bitev roku 1862 u Fredericksburgu a Chancellorsville. V létě 1863 byl zajat vojáky Unie a ve vojenském vězení setrval osm měsíců, nebyl vyměněn v rámci výměny zajatců. Po zbytek války pak bojoval ve Virginii, v roce 1865 ustoupil spolu se svým otcem od Petersburgu k Appomattoxu a zde také kapituloval. Po válce se připojil k Rooneyovi, jak se mu přezdívalo, vrátil na svoji plantáž, kde podnikal v zemědělství a také se v noval politice. Byl dvakrát zvolen do Senátu státu Virginie. Zemřel roku 1891 a je rovněž pohřben v kapli univerzity Washington and Lee.

Nejmladším synem Roberta E. Lee byl jeho jmenovec, Robert Edward Lee, Jr, který se narodil v roce 1843. Studoval internátní školu a na rozdíl od svého otce a starších bratrů netoužil po vojenské kariéře. Jeho plánem bylo studovat na University of Virginia. Plány mu ale zhatila občanská válka a i když Robert nebyl vojákem, vstoupil dobrovolně do řad konfederace a dostal electva. V průběhu občanské války byl povýzen do hodnosti kapitána a zařazen jako poručík svého bratra Custise. V této pozici zůstal až do konce války. Po roce 1865 se vrátil na svoji plantáž do Virginie a v noval se farmářem. Je také autorem knihy *Recollections and Letters of General Robert E. Lee*,⁵⁴ ve které shromáždil mimo jiné dopisy svého otce. Robert, Jr. zemřel roku 1914 a je se svojí rodinou pochován v kapli Washington and Lee University.

Nejstarší dcerou Roberta E. Lee byla Mary Custis Lee. O jejím životě a osudu toho není příliš známo a bývá v literatuře a historických pramenech zastíněna především svým otcem a bratry. Víme tak, že se narodila v roce 1832 a již od mládí nejevila valný zájem o organizaci prací a společenských událostí v rodinném sídle Leeových. Měla ráda zábavu, mezi níž patřila například jízda

⁵³ LEE, William Henry Fitzhugh, (1837 - 1891) [online].C2012,Biographical Directory of the United States Congress, [cit. 2013-01-04].

<<http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=L000208>>

⁵⁴ *Recollections and Letters of General Robert E. Lee* [online].C2005,Military History Encyclopedia, [cit. 2013-01-04].http://www.historyofwar.org/sources/acw/lee_letters/intro.html

na koni nebo bruslení. Ze vzeho nejrad jí měla ale cestování a tomu zasvětila prakticky celý život. Po smrti svého otce pak přijímala pozvání evropské zlechty a hodně času trávila na starém kontinentu, zejména pak v Německu. Mary se nikdy nevdala a zemřela jako poslední potomek Roberta E. Leeho v listopadu 1918.

Dalšími dvěma dcerami Roberta Leeho byly Anna Carter Lee a Eleanor Agnes Lee. Obě měly podobný osud, který skončil smrtí v mladém věku. Anna se narodila v létě roku 1839. Byla to údajně velmi milá, tichá a zbožná dívka, která vstoupila do velkou péči dětem otroků, pro které nechala v domě zřídit hernu. Byla ale po celý život fyzicky slabá a tento její osud se naplnil roku 1862, kdy v pouhých třicetiletých letech zemřela na břišní tyfus.⁵⁵

Eleanor Agnes se narodila roku 1841. Byla velmi vzdělaná, ovládala hudbu, jazyky nebo aritmetiku. Jestli její starší sestra Anna podporovala otroky ve věcech duchovních, Agnes je využívala a dodávala jim v domosti. O její vysoké inteligenci jí v útlém věku vypovídají také deníky, jež si jako dítě psala a které posléze knižně vyšly pod názvem *Growing Up in the 1850s: The Journal of Agnes Lee*. V nich Agnes popisuje dětství a vyrůstání v předválečné Virginii.⁵⁶ Byla rovněž velmi organizačně schopná, společenská a měla tak na starost velkou část domácnosti v rodinném sídle. Její život byl ale poznamenán nezastnou láskou díky níž se nikdy nevdala. Zemřela, stejně jako Anna, předčasně v roce 1873 kdy jí bylo 32 let. Zemřela zřejmě na břišní tyfus nebo na tuberkulózu.

Nejmladším dětem Roberta Leeho věc byla jeho čtvrtá dcera Mildred Childe Lee. Narodila se v roce 1846 a v době vypuknutí občanské války jí tak bylo pouhých patnáct let. Byla povahou velmi živá, temperamentní a umělecky nadaná. Ze všech dětí měla ke svému otci zřejmě nejbližší. Po jeho smrti v roce 1870 velmi strádala a šla se snažit zmírnit cestováním. Zemřela během svého pobytu v New Orleans v roce 1905.

---

⁵⁵ *Arlington House, The Robert Edward Lee Memorial* [online]. ©2013, National Park Service, [cit. 2013-01-04]. <<http://www.nps.gov/arho/historyculture/anne-lee.htm>>

⁵⁶ LEE, E., A. *Growing Up in the 1850s: The Journal of Agnes Lee*.

2.13. Lee v době secese, aneb na cestě mezi Uníí a Konfederací

Po odtržení Jižní Karolíny od Unie zůstal Lee stále u své jízdny jednotky v Texasu, ale všechno již nasvědčovalo, že válka je nevyhnutelná. V každodenní atmosféře tohoto hraničního státu bylo jasné, že Texas nezůstane v Unii, jejím prezidentem bude Abraham Lincoln. A 1. února 1861 opravdu zákonodárny sbor státu Texas odhlasoval secesi.⁵⁷ Jedním z mála vlivných Texanů, kteří nebyli secesí nadzpeni byl dlouholetý guvernér státu Sam Houston. Sam Houston byl bývalý bojovník proti Mexiku, prezident samostatné texaské republiky a zajímavostí také je, že se také jako tehdy jezť mladý zákonodárce z Tennessee dvořil Mary Custis, která ale dala přednost Robertu Leeovi.

Po 2. únoru 1861 se tak plukovník armády Spojených států Lee vlastně nachází na nepřátelském území. V Texasu, jakožto i v celých Spojených státech panoval chaos. Důstojníci rezignovali na své posty v armádě USA, aby o pár hodin později vstoupili do služeb armády samostatného Texasu. Buchananova vláda (James Buchanan je oficiálně prezidentem do 4. dubna 1861) toho s nastalou situací zmořla pramálo a Buchanan, jakožto stoupenec jižanských zájmů se mohl o zachování federální nadvlády nad odtrženými státy ani přemýšlet. Lee se přesto setkával s federálními důstojníky, kteří se snažili situaci zvládnout. Rovněž guvernér Houston se snažil angažovat pomocí Texas Rangers,⁵⁸ ale další události byly již dávno v pohybu a především Texasanů o správnosti secese bylo velké. Sám Robert Lee (minimálně v první fázi secese) stál jasně na straně federální vlády a byl oddán Unii. Lze to doložit například tím, že odmítl odzvěpeneckým představitelům vydat armádní materiál, který dle jeho názoru náležel vládě Spojených států ve Washingtonu. Na počátku jara 1861 bylo jezť zřejmé, že Lee je věrný Unii, vymezuje se proti secesi (a ve svých dopisech doufá, že Virginia se k ní nepřipojí) a na rozdíl od většiny ostatních je rozhodně pro mírové řešení sporů. Zároveň již ale i na něj doléhal tlak událostí a tento především federalista začal pochybovat o životaschopnosti Spojených států, když psal, že pokud má být Unie udržena

⁵⁷ *A Declaration of the Causes which Impel the State of Texas to Secede from the Federal Union* [online]. C2013, Yale Law School, [cit. 2013-04-04]

<http://avalon.law.yale.edu/19th_century/csa_texsec.asp>

⁵⁸ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 413.

jen me em a bajonetem, pak ztrácím veškerý zájem o její v c+.⁵⁹

Na po átku dubna 1861 byl pak Robert Lee z odtr0eného Texasu povolán do Washingtonu. Po dlouhé cest ě p es Louisianu a další odtr0ené státy se dostavil do hlavního m sta, kde se setkal se starým p ítelem generálem Winifieldem Scottem. Ten se sna0il Leeho p im t ke slíbu, 0e z stane v rný armád Spojených stát ě a nabídl mu významné funkce v jejím velení.⁶⁰ Lee zopakoval, 0e se ale za 0ádných okolností nehodlá postavit proti své Virginii, pokud by se ta rozhodla pro secesi. Pravd ě podobn ě tehdy Lee ekl Scottovi, 0e je oddán Spojeným stát ěm, ale v t zí oddanost cítí ke svému domovu ve Virginii a cítí se povinen Virginii následovat. A0 tato slova pronese o pár týdn ě pozd ě ji ve virginském parlamentu, dostane se mu bou livých ovací.

Generál Scott tedy nep im l Leeho k n jakému v t zímu a konkrétn ě zímu závazku v ě i armád ě, krom ě jí0 uvedeného vyjád ění jakési %podmín ěné loajality+. Nutno ovzem dodat, 0e v tuto dobu byla Robertu Leeovi nabídnuta i generálská pozice v armád ě Konfederace, ale i tu Lee odmítl (respektive na nabídku nereagoval). V dalších ástech zem ě se ale události daly op t do pohybu. Ji0 na po átku února byly oficiáln ě zalo0eny Konfederované státy americké. Vyhlásily svoje hlavní m sto (zatím jím bylo Montgomery v Alabam ě) a prezidentem byl zvolen Lee ěv starý známý Jefferson F. Davis. P ě i této p íle0itosti Davis ěv viceprezident Alexander H. Stephens nap íklad prohlásil, 0e "naze nová vláda je zalo0ena na protikladné myzlenke k rovnosti ras. Je velkou a jasnou pravdou, 0e ěrnoch není na stejné úrovni jako bílý mu0+.⁶¹ 4. dubna 1861 se pak po inauguraci stal Abraham Lincoln oficiáln ě 16. prezidentem Spojených stát ě amerických. P ě i této p íle0itosti Lincoln prohlásil, 0e nehodlá zrušit otroctví v t ch státech, ve kterých jí0 existuje. Zárove ě ale dodal, 0e nebude tolerovat secesi. Novým prezidentem byl také Lee povýzen do hodnosti plukovníka. Lee toto povýzení okam0it ě p ijal, ím0 podle mnohých kritik ě potvrdil svoji v rnost a loajalitu Unii a prezidentu Lincolnovi jen pár týdn ě p edtím, ne0 vstoupil do slu0eb Konfederace. Klí ový

⁵⁹ *Robert Edward Lee: A Union Divides* [online].C2013, Encyclopedia Virginia, University of Virginia,[cit. 2013-04-04]

<http://www.encyclopediavirginia.org/lee_robert_edward_1807-1870 >

⁶⁰ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 432.

⁶¹ *Alexander H. Stephen: Cornerstone Speech* [online].C2013, Teaching American History, Ashland University[cit. 2013-04-04] <<http://teachingamericanhistory.org/library/index.asp?documentprint=76> >

další významný moment v historii Spojených států a zejména pak v životě Roberta E. Lee se může odehrát již o pár dní později v Charlestoneském zálivu.

2.14. Fort Sumter, secese Virginie a rezignace z armády

Nová, první dostavná pevnost Fort Sumter se nacházela právě v Charlestoneském zálivu na území Jižní Karolíny a tedy Konfederace. Posádku ale tvořilo 58 unionistických vojáků pod vedením majora Roberta Andersona, který odmítl pevnost vydat. 12. dubna 1861 v polední době tak vydal kapitán konfederální armády George S. James rozkaz k další elektrické palbě na pevnost. Tato salva bývá v tuzemsku označována za první výstřely občanské války, byť menší potyčky probíhaly již předtím. Major Anderson nechtěl obrovské přesile a po dvou dnech byl nucen se vzdát. Během dvou dnů ostřelování nedošlo ani na jedné straně ke ztrátám na životech. Unionisté se vzdali a bylo jim s počtami umožněno opustit pevnost. Ironií je, že když další elektrická palba sestřelila salvu jako uznání pro odcházející jednotky Unie, jednomu z dalších se roztrhla hlava a zabila dva federální vojáky.⁶²

Po událostech ve Fort Sumter již nebylo nejmenších pochyb, že země je skutečně ve válce. Den po útoku povolal Lincoln do zbraně 75 000 dobrovolníků k potlačení jižanské rebelie. O tři dny později, 17. dubna 1861, se sešel zákonodárny sněm státu Virginia a (zejména pod dojmem toho, že Lincoln volal po vojenské akci v jižní části země) poměrně hlasitě 88 ku 55 odhlasoval odtržení státu od Unie. Dilema Roberta E. Leeho tedy dosáhlo svého vrcholu.

Ještě jednou se jej federální představitelé ve Washingtonu pokusili získat pro velení armád Unie. Byl to Francis P. Blair, spolupracovník prezidenta Lincolnova, který ho 18. dubna pozval do svého domu na Pennsylvania Avenue.⁶³ Nabízel mu velení ohromné armády a možnost zúrovnit vše, co se v Mexiku naučil. I jemu ovšem Lee zopakoval svoji loajalitu k rodné Virginii (která v tu dobu již vystoupila z Unie, ale Lee to ještě nevěděl). Poté, co Robert Lee Blairovu nabídku odmítl, odešel ke generálu Scottovi. Ten svému starému příteli oznámil, že v tom případě by měl raději z armády Spojených států rezignovat. Robert Edward Lee se rozhodl následovat svůj rodný stát a 20. dubna 1861

⁶² *The Problem in Charleston Harbor: Fort Sumter and the Opening Shots of Civil War* [online]. ©2010, Civil War Trust [cit. 2013-04-04] <<http://www.civilwar.org/hallowed-ground-magazine/winter-2010/problem-in-charleston-harbor.html>>

⁶³ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 436.

adresoval generálu Scottovi dopis, v něm oznámil svoji rezignaci z armády Spojených států. „Nabízím svoji rezignaci a žádám, abyste ji doporučil k přijetí. Měla být předložena již dříve, ale zápasil jsem s odchodem ze služby, již jsem v minulosti nejlepším letáčkou svého života a všechny své schopnosti,“ píše Lee.

Tak skončila dlouhá a úspěšná kariéra Roberta E. Lee ve službách armády Spojených států. A o to bylo pro něj mimořádně těžké, dokládá jeho žena Mary, když psala, že se jí musel plakat krvavé slzy nad touto válkou, ale jako estný muž a Virginian musí následovat osud svého státu. Je tedy opatrně vzít pochybnost prokázáno, že Lee, přestože byl v minulosti a především zastáncem Unie, chápal jako svůj stát především Virginii.

V následujících dnech po odchodu se Lee uzavřel se svými myšlenkami a oddával se studiu Bible, kde hledal inspiraci a poučení pro svoji nastalou situaci. Chodil v civilním oblečení a když už se vydal mezi lidi, jeho pochmurné očekávání války bylo v kontrastu s nadšenými Virginiany oslavujícími odchod od Unie.

Do pohybu se opatrně udály události válečné a politické. Virginia totiž se stala po svém odchodu formálně nezávislou republikou Commonwealth of Virginia. Existovaly sice jisté tendence zachovat Virginii jako neutrální stát, který by se nepřipojil ke Konfederaci. Tyto snahy ale vzaly velmi brzy za své poté, co se v ústí řeky James objevila válečná loď Unie a konfederální viceprezident Stephens nabídl Virginii spojení.⁶⁵ V této situaci odcestoval Lee do Richmondu, aby se setkal s guvernérem Johnem Letcherem. Byl to ten John Letcher, který poslal jezdci dva dny před secesí Virginie ministru války Cameronovi dopis, v němž píše: „Rozhodli jste se rozpoutat občanskou válku a v zte, že se vám postavíme se stejnou tvrdostí, s jakou se Lincolnova vláda zachovala v jižní části.“ Letcher byl s Leem za jedno v otázce, že Virginia by měla vstoupit do Konfederace, protože sama nemá naději na přežití. Během tohoto setkání je také Letcherem Lee pověřen velením všech pozemních a námořních armád státu Virginia. Lee tento úkol bez okolků přijal a jak píše Freeman z jeho matka Virginia vložila mu do jeho rukou.⁶⁶

⁶⁴ Robert E. Lee's Letter to General Winfield Scott Explaining His Resignation [online]. ©2010, National Park Service, US Department of Interior [cit. 2013-04-04]

<<http://www.nps.gov/museum/exhibits/arho/exb/Military/ARHO-5623-Copy-of-RE-Lee-Le.html>
⁶⁵ CLEVELAND, Alexander H. *Stephens in Public and Private, with Letters and Speeches*, s. 159.

⁶⁶ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 467.

Poté se Robert Lee zúčastnil zasedání zákonodárního sboru Virginie. Zde byl zákonodárci velmi nadšen přijat a oslavován tak bratrsky, a to v něm dle jeho vzpomínek vyvolalo dojetí. Jednání se zúčastnil také Alexander Stephens, který zopakoval touhu Konfederace po spojení s Virginií. A když pak stát Virginie v červnu 1861 vstoupil jako další členský stát do jižanské Konfederace, definitivně se tak naplnila i cesta Roberta E. Leeho od Unie k Konfederaci.

3. úloha Roberta E. Leeho za občanské války (1861–1865)

3.1 Robert E. Lee na počátku války jako poradce Jeffersona Davise

Na počátku léta 1861 byl Robert E. Lee již vojákem Konfederace. Jeho práce ale spočívala v kancelářském organizování a ani zdaleka se počátku nepodobala osudům některých jiných slavných generálů, kteří vedli své vojáky v poli od prvních týdnů konfliktu. Leeova práce spočívala hlavně v dohledu na mobilizaci virginských vojsk, jejich správného a včasného nástupu na předepsané pozice a také v analýzách obranyschopnosti státu proti případné invazi.⁶⁷ Poté, co se Virginie stala součástí Konfederace přibývalo k jeho povinnostem rovněž provedení virginských vojsk pod konfederální správu (čemuž přilíz neprospěla jistě rovnost mezi guvernérem Letcherem a představiteli Konfederace). I z těchto důvodů Lee uvítal rozhodnutí prezidenta Davise o přesunu hlavního města z Montgomery do Richmondu (což byla mimo jiné jedna z Letcherových podmínek při vyjednávání o vstupu Virginie do Konfederace).

Zatímco je Lee v létě 1861 zahlcen převážně administrativními záležitostmi, schylovalo se ve Virgínii k první velké bitvě občanské války. Abraham Lincoln byl ve Washingtonu pod stále větším tlakem veřejnosti a médií, která požadovala rozhodnou a vítěznou ofenzivu proti Konfederaci. Úkolem byl pověřen generál Irvin McDowell, velitel Potomacké armády. Ten se zhruba s 30 000 vojáky přesunoval směrem od Washingtonu na jih a zahájil postup na Richmond. Proti němu ale stálo v oblasti Manassaské železniční

---

⁶⁷ FREEMAN, R. E. *Lee*, s. 479.

k i0ovatky 20 000 konfedera ních voják Pierra G. T. Beauregarda. Od západu navíc sp chalo Beauregarda podpo it dalších zhruba 9 000 rebel Josepha E. Johnstona. 21. ervence se ob uskupení st etla u í ky Bull Run, kde dozlo k první velké bitv této války. Jednotky Unie zpo átku tvrd tla ily na Konfedera ní vojáky a poda ilo se jim dosáhnout díl ích úsp ch. Poté, co ale ji0anskou linii podpo ily další jednotky (zejména legendární 1st brigade generála Thomase J. Jacksona a Stuartova kavalerie) byli unionisté postupn obraceni na út k.⁶⁸ Zejména generál Jackson ukázal v této bitv poprvé sv j velitelský talent a polo0il zde základ legend o neústupném Stonewallu Jacksonovi a jeho brigád . Pro sebejisté unionisty byla porá0ka velkým zokem. Generál McDowell byl vyhozen a v ele Potomacké armády je nahrazen Georgem McClellanem. Federální armáda se musela zachránit úprkem do les a dnes jsou n kte í historici toho názoru, 0e kdyby generál Beauregard lépe vyhodnotil situaci, mohl se svým vojskem pokračovat a0 do Washingtonu. Jedním z aspekt , pro je americká ob anská válka pokládána za první moderní válku, je zp sob jak o tomto konfliktu informují média. Velice obzír n se bitv u Bull Run v noval nap íklad Harper's Weekly, kde si mohl tená p e íst: sNaze armáda bojovala proti Beauregardovi celý den, dokud mu nep izel na pomoc Johnston. Pak naze vojska zlomila panika.%%

Samotný Robert E. Lee se bitvy zú astnit nemohl. P ál si velet svým voják m v poli a 0ádal dovolení od prezidenta Davise, ten jej ale odmítl s tím, 0e jej pot ebuje v Richmondu. Lee tedy z stal ve vládních budovách Richmondu odkázán pouze na kusé informace z bojizt . Ty dlouho nep icházely, a0 21. ervence se za aly v Richmondu zí it zv sti o konfedera ním debaklu a vít zných unionistech pochodujících na Richmond. Jaká asi byla Leeova úleva kdy0 pozd ji ve er obdr0el zprávu z bojizt , ve které stálo: sVybjovali jsme slavné, ale draze zaplacené vít zství⁷⁰+

B hem léta 1861 ale nabral na aktuálnosti jezt jeden problém. Západní ást Virginie nebyla pod reálnou kontrolou orgán Konfederace. žili zde lidé, kte í byli naklon ni Unii. Jako doklad poslou0í fakt, 0e z 55 poslanc hlasujících ve virginské sn movn proti secesi jich bylo 30 práv z této ásti. Území to ale

⁶⁸ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 179.

⁶⁹ *Civil War Harper's Weekly, August 3, 1861* [online].C2010, Son of the South [cit. 2013-04-04] <<http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/civil-war/1861/august/early-bull-run.htm> >

⁷⁰ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 537.

bylo důležité. Byla zde celá řada nerostných surovin a také důležité dopravní a železniční uzly pro cestu do Tennessee nebo Ohio. V květnu 1861 se tak unionistické jednotky z tzv. Department of the Ohio (jednotky z Ohio, Indiany, Pennsylvanie) pod vedením generála George B. McClellena daly do pohybu a pokračovaly rozvíjet vojenské akce v této oblasti.

Během celého léta zde probíhaly ozbrojené střety mezi vztanou nevelkými jednotkami Konfederace a Unie. Na pokračování tažení byla iniciativa na straně Unie, která dokázala zatlačit rebely v několika menších střetnutích jako například Rich Mountain a Laurel Hill. Konfederálním jednotkám se posléze podařilo stabilizovat situaci, během bitvy u Corrick's Ford byl ale zabit generál Robert S. Garnett, který se tak stal prvním mrtvým generálem občanské války.⁷¹

3.2. Leeova první bitevní zkušenost u Cheat Mountain

Poté, co byl tedy generál McClellan převelen k Potomacké armádě, se velení sil Unie v západní Virginii ujal generál William Rosencrans. Lee byl vyslán na místo prezidentem Davisem, aby se v hornatých, zalesněných oblastech západní Virginie utkal poprvé během občanské války s nepřítelem. Když dorazil na místo, našel její dosavadní velitel konfederálních sil v oblasti, generál William W. Loring. Davisova představa nebyla taková, že Lee Loringa nahradí, ale že spíše bude velet jeho prostřednictvím.⁷² Situace v oblasti nebyla zrovna příznivá. Konfederace měla sice možnost uchopit iniciativu a Lee pomýšlel na útočné operace, měl ale jen něco kolem pět tisíc mužů. Kolik sil má nepřítelem nevěděl. Rovněž po asi hrálo proti němu. Prželo téměř dvacet dní a terén byl tak v období končícího léta silně promáčený. Lee se tak zatím rozhodne prozkoumat pozice a síly nepřítele.

31. srpna 1861 obdržel Robert E. Lee dopis, v němž mu byla oficiálně potvrzena hodnost generála Konfederace. Generálem Konfederace bylo v této době přetvářeno Leeho. Dalšími byli Albert S. Johnston, Samuel Cooper, Pierre G. T. Beauregard a Joseph E. Johnston. Cooper a A. Johnston byli oficiálně Leeovi nadřízení, Beauregard a J. Johnston byli jeho podřízení. Zejména Joseph Johnston toto nesl velice těžce, protože v předválečné americké

⁷¹ BURTON, M. W., *The River of Blood and the Valley of Death: The Lives of Robert Selden Garnett and Richard Brooke Garnett*, C.S.A., s. 67.

⁷² *William Wing Loring (1818 - 1886)* [online]. ©2010, The William Wing Loring World Wide Website [cit. 2013-04-04] <<http://www.thelatinlibrary.com/chron/civilwarnotes/loring.html>>

armád byl on nadízeným vzech t chto ty .

Po átkem zá í 1861 m l jí0 Robert E. Lee vymyzlen plán na svoji první ofenzivu ob anské války. Hodlal zaúto it sou asn na dv unionistická postavení a donutit tak federální armádu k ústupu. Prvním postavením bylo opevn ní federálního vojska na na ho e Cheat Mountain. Druhým pak byly pozice unionist u eky Tygart v oblasti tzv. Elkwater. K útoku cht l pouít 4 500 mu0 z Loringovy jednotky, kte í se m li pro útok rozd lit do t í brigád. Útok m l být koordinován a jeho pomocí m lo být pora0eno cca 1 800 unionistických voják . Samotný útok pak Robert Lee zahájil 12. zá í 1861. Panovaly ale velmi nep íznivé podmínky. Tradi n hust przelo, byla mlha a kopec byl navíc velmi lesnatý. To zp sobilo zásadní potí0e p i koordinaci a útok byl tak velmi rozt ízt ný. Ji0an m se nepoda ilo dosáhnout 0ádný v tzích úsp ch . Seve ané navíc p ezli sm rem od pevnosti k protiútok, který byl tak silný, 0e se dva z velitel konfedera ních brigád (Albert Rust a Samuel Anderson) rozhodli útok zastavit a své, dohromady asi t i tisícovky mu0 stáhnout⁷³. Ve skute nosti elili jí0ané v této oblasti pouhým t em stovkám federálních voják . Sebed v ra, s ní0 unionisté podnikli protiútok tak pramenila spíze z nekoordinovanosti a pomalosti jí0anského útoku, ne0 z v domí vlastní po etní p evahy. Ani v oblasti Elwater nebyli jí0ané úsp zní. l zde byli unionisté dob e opevn ni a odrazili vzechny útoky jí0anských voják , by ti byli v po etní p evaze.

Robert E. Lee tedy nemohl být spokojen. Útok byl odra0en, nebo ani po ádn neza al. Osobn ale bylo pro Leeho jezt horzí, 0e p izel o svého p ítele a pobo níka plukovníka Johna A. Washingtona⁷⁴. Ten byl zabit b hem pr zkumu federálních pozic. Lee pro jeho t lo poslal k seve anským pozicím posly s bílou vlajkou a pozd ji, mo0ná i pod dojmem této ztráty, odvolal vzechny dalzí pokusy o útok. Leeovo první polní anga0má definitivn skon ilo p edposlední íjnový den roku 1861, kdy je prezidentem Davisem odvolán zp t do Richmondu.

3.3. Lee jako obránce atlantického pob ejí

Leeovo dalzí za azení v armád Konfederace vyplynulo z nastalých

---

⁷³ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 566.

⁷⁴ *Tamté0*, s. 569.

okolností. Vojenztí představitelé jihu se velmi obávali případné obojživelné invaze na území Jižní Karolíny nebo Georgie. Toto nebezpečí bylo opravdu velké, uvědomíme-li si bezmocnost konfederace a fakt, že tímto krokem by unionisté vytvořili v nitru Konfederace další frontu. Bylo potřeba zabezpečit pobřeží těchto států před případnou invazí. Z toho důvodu byl vytvořen vojenský okruh s názvem "Department of South Carolina, Georgia and Florida". V něm byly zahrnuty státy nejvíce ohrožené invazí a hledal se pro tento okruh vhodný velitel, který by byl schopen zajistit jejich dostatečné opevnění. A tehdy si možná Jefferson Davis uvědomil, že jednoho vynikajícího stavitele opevnění má k dispozici. Robert E. Lee byl tak 5. listopadu 1861 jmenován velitelem tohoto vojenského okruhu, jeho hlavním úkolem bylo bránit Charleston a Savannah. Jedná se o poslední přitom, kdy byl Robert E. Lee během občanské války součástí jiného vojenského celku, než byla slavná Army of the Northern Virginia.

I na jihu hrála během občanské války velkou roli média. A stejně tak jako na severu tlačila Lincolnova do rozhodné akce, na jihu v listopadu 1861 kritizovala Leeovo jmenování velitelem okruhu. Psalo se o šáb Leeovi a o generálovi, který je příliš citlivý na krev. Jižanské noviny odmítaly, aby byl někdo, kdo selhal v západní Virginii, pověřen velením na tak krizovém místě, jako je právě hraniční oblast mezi Jižní Karolínou a Georgií. Nazli se ale i novináři, kteří Leeovo jmenování uvítali a tak například John Jones napsal, že státní média jsou v bezpečí.

Po přejezdu na místo Lee zhodnotil situaci a rozhodl se pro tři základní kroky, které bylo potřeba vykonat k zabezpečení oblasti. První bylo zesílit opevnění Savannah, Charlestonu a Fort Poluski tak, aby vydrželo silné ostřelování. Druhým úkolem bylo přehradit vodní plochy a zamezit tak přístupu federálních lodí. A tímto bylo shromáždit na pevnině dostatečné množství sil, které by dokázaly reagovat na případnou invazi. Dal také rozkaz ke stažení menších sil z okolních oblastí a vezkerou obranu tak soustředil v okolí pobřežních pevností. Co se týkalo nadje na obranu před případnou invazí byl Lee poměrně optimistický a věřil, že pobřeží lze ubránit, budou-li přijata zmíněná opatření.

Jak se ukázalo v dalších fázích občanské války, Leeovy opevnovací

---

⁷⁵ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 607.

práce na pob e0í Georgie a Ji0ní Karolíny se projeví jako velice d le0ité. N kolikrát dokázal tento propracovaný defenzivní systém odolat úto ným snahám unionist . Dobrá obrana atlantického pob e0í dovolila Konfederaci nasadit p chotní jednotky do boj ve Virginii, Tennessee nebo na Mississippi. By tato ást vále ného úsilí Roberta E. Leeo nepat í mezi nejznám jí a je zastín na slavnými vojenskými vít zstvími let p íztích, jeho p ínos pro Konfederaci je nezpochybnitelný. P íkladem budi0 Fort Pulaski, pevnost, na ní0 se Leeovo %0enýrství+ podepsalo mo0ná nejvíce. Ta vydr0ela odolávat federálním útok m a0 do Vánoc 1864, kde byla dobyta Williamem T. Shermanem b hem jeho nechvaln proslulého Pochodu k mo í.

3.4. Lee se vrací do Richmondu za prezidentem Davisem

V dubnu 1862 Robert E. Lee op t zm nil p sobizt . Vrátil se do Richmondu na rozkaz prezidenta Davise. Ten si jej vybral jako svého vojenského poradce. Op t se tak ukázala Davisova náklonnost ke starému p íteli z minulých dob. Pro rozhodování Jeffersona Davise v personálních otázkách byla v bec %0sobní náklonnost+k doty nému aspekt, na jeho0 základ se pov tzinou rozhodoval. V p ípad Roberta E. Leeo mohla být Konfederace Davisov úsudku vd ná. Naopak mo0ná zkodou pro jih bylo to, 0e na základ stejné %0sobní náklonnosti+ Davis za všech okolností prosazoval Braxtona Bragga.

Ihned po svém návratu do Richmondu se Lee zorientoval ve vojenské situaci na frontách a zjistil, 0e situace nebyla pro Konfederaci zrovna p íznivá. Obtí0e byly hlavn na západ . Generál Albert S. Johnston se dostal v Kentucky a Tennessee do problém . Padla Fort Donelson (jedno z prvních vít zství generála Granta). Leonidas Polk byl zatla ován na toku eky Mississippi.

Na východ , v oblasti Virginie a Marylandu, se k velkým bojovým akcím schylovalo rovn 0 a budoucí události v této oblasti brzy zajistí nesmrtelnou slávu jistému u iteli matematiky z lexingtonského vojenského institutu. Velící generál Potomacké armády, George McClellan m l pro jaro 1862 z Washingtonu zadán jasný úkol: dobýt Richmond a ukon it válku. V údolí Shenandoah se zatím nacházela malá armáda Thomase J. %0Stonewalla+ Jacksona o síle 17 000 mu0 . Byli to v tzinou jeho studenti, kte í u0 si ale dokázali vydobýt slávu u Bull Runu. Jackson se svými mu0i tvo il tzv. Levé

k ústřední obrany Richmondu (na pravém k ústředí stál Joseph Johnston se zhruba čtyřiceti tisíci muži). McClellan měl k dispozici zhruba 60 000 vojáků. První úspěchy zaznamenával Jackson již v druhé polovině května, kdy porazil Nathaniela Bankse u Front Royalu a Winchesteru. Ovládl tak údolí Shenandoah a donutil unionisty reagovat. A když museli unionisté reagovat na Jacksona v údolí Shenandoah, nemohli pochodovat na Richmond. Federální jednotky (konkrétně 3 divize Shieldsovy a muži generála Frémonta) se pokusily odříznout Jacksona od jeho zázemí. Jacksonovi muži ale opět prokázali, proč se jim předzvívalo „Foot cavalry“. Podařilo se jim po etn silnějším nepřítele obejít a navíc je v červnu Stonewall Jackson porazil u Port Republic a Cross Keys.⁷⁶ Údolí Shenandoah bylo tak opět jižanské. Vojenský rozměr Jacksonova vítězství nebyl ale jediným přínosem pro Jih. Jak píše ve své knize Jiří Hutek: „Jacksonovo vítězství...se mohlo stát prvním z řady těch, která byla zodpovědná za ochotu obyvatel Jihu zachovat si naději a dále snázet válečné útrapy.“⁷⁷ V kontextu vývoje na frontách, kdy Konfederace ztratila Tennessee, Missouri a vztahu povodí řeky Mississippi, to byla vzpruha velmi vítaná.

Opakovaná situace se ale vyvinula na tzv. Právém k ústředí obrany Richmondu, u armády generála Johnstona. Ten se z obav před federálními vojsky a lodmi rozhodl ustoupit z Yorktownu směrem na jih a jak píše Leeovi „Evakuace Richmondu je další věc, která by měla být zvažována“. Na počátku května 1862 nakonec vydal Johnston, bez další konzultace s Robertem Leem rozkaz k opuštění pozic u Yorktownu. Lee neměl příliš informací kam a kudy Johnston ustupuje. Měl tak pouze jedinou jistotu a tou bylo, že se musí připravit na defenzivní bitvu v okolí Richmondu. Johnston se nakonec zastavil u řeky Chickahominy pár mil před Richmondem. Situace ale nevypadala dobře a lidé v Richmondu se obávali, že je ohrožován osud obyvatel New Orleansu, které padlo před měsícem. „Obdrželi jsme v poslední době několik takových ran“, napsal v té době Robert E. Lee. Tím spíše, když po Johnstonově ústupu obsadili federálové Norfolk a prchající jižanští námořníci museli potopit svoji pychu, bitevní loď CSS Virginia.

Tvářící v tvář unionistickým armádám směřujícím na Richmond musel tedy Robert Lee kvapem připravit obranu hlavního města. Bylo vystaveno několik

⁷⁶ HUTEK, Jiří, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 246.

⁷⁷ *Tamtéž*, s. 247.

obránných linií a strategické výziny na Drewry's Bluff byly osazeny dlosteleckými bateriemi. Robert Lee byl pozván na zasedání konfederální vlády, aby zde sdělil svůj názor na situaci. Lee, vřady proslulý svým decentním vystupováním a p řisným sebeovládáním, zde energicky a se zápaem p esv d il ji0anské ministry, že %Richmond nesmí být vydán nepříteli. Konfederální ministr pozt John H. Reagan k tomu poznamenal: %Jezt nikdy jsem jej nevid l ukázat tak hluboké emoce+.⁷⁸

3.5. Obrana Drewry's Bluff a zranění Josepha Johnstona

Boj nakonec vypukl, kdy0 unionistické lo stvo napadlo m sto. Obrana byla ale dob e p ipravená a zejména díky bateriím na Drewry's Bluff (s jejich0 obsluhou pomáhali i námo níci z potopené Virginie) byl útok odra0en. Po tém ty ech hodinách dlostelecké p estelky byly seve anské lod , v etn slavného USS Monitor, nuceny ustoupit zp t.

Po úsp zném odra0ení unionistického pokusu na ece James stála konfederální generalita p ed otázkou jak postupovat dál. Generál Lee preferoval útok proti nepříteli, jeho odehnání od Richmondu a možnost rozvinout bojové operace v oblasti, kde hlavní m sto nebude v p ímém ohro0ení. Joseph E. Johnston (sou ástí jeho0 armády je nap íklad i konfederální legenda James Longstreet) souhlasil s Leeovým zám rem a p edposlední kv tnový den roku 1862 zahájil sv j postup proti nepříteli. Konfederace op t pot ebovala zaznamenat úsp ch. Na západní front Corinth toti0 padl do rukou federál a p ed m sícem a p l v bitv na Shiloh Hill konfederální síly sice tvrd zatla ily unionisty (v jejich0 vojsku byl jedním z velitel divize William T. Sherman) na pokraj porá0ky, nakonec ale nedosáhly ký0eného úsp chu. B hem bitvy byl navíc zabit generál Albert S. Johnston, starý p ítel Roberta Leea z Texasu a velitel jeho jízdního pluku.

Jezt jedna v c ale generála Leea znepokojovala p ed tím, ne0 bude zahájen útok p ed Richmondem. Nev d l toti0, kde se nachází federální armáda pod vedením generála Irvina McDowella. Tuzil, že pochoduje na jih a bude se sna0it spojit s McClellanem, ale netuzil, kdy a kde k tomu m 0e dojít. Necht l pobídnout Johnstona k útoku v moment , kdy nev d l, kde se nachází velká ást seve anských sil. Do oblasti byl proto vyslán jízdní pr zkum.

⁷⁸ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 48.

Pr zkumníci McDowella opravdu vidí. Pochodoval na jih vstíc McClellanovi, ale pak se u Fredericksburgu otočil a obrátil zpět na sever. Co bylo důvodem k tomuto zdánlivě nesmyslnému manévru? Historikové se vztínou domnívají, že důvodem byla Jacksonova aktivita v údolí Shenandoah (do jisté míry předstíraná), která ohrožovala Washington a donutila Lincolna, aby McDowella odvolal zpět na sever. A tak i tak, útok u Richmondu mohl být zahájen.⁷⁹

Generál Johnston tak se svými jednotkami přezel bezprostředně před Richmondem do protiútoků. Útočil na pozice unionistů, jejich síly byly rozděleny rozvodným proudem řeky Chickahominy a rozpoutal bitvu, která vejde ve známost jako bitva u Seven Pines.⁸⁰ Jižní tláčení na McClellanovu armádu, povztínou se ale jednalo o nekoordinované útoky, které tak přinesly pouze dílčí úspěchy. Unionisté byli sice zatlačeni o několik mil zpět, nebyli ale poraženi. Během této bitvy se také odehrál svým způsobem jeden ze zásadních momentů americké občanské války. Generál Johnston byl totiž v jejím průběhu zasažen střípinou nepřátelského granátu. Nebyl proto schopen dál vést armádu před Richmondem a prezident Davis musel řešit otázku kým je nahradí.

Oficiálně, ježt během noci na 1. června 1862, převzal velení Armády Severní Virginie po Johnstonovi generál Gustavus W. Smith. Ježt týž den byl ale velitelem této armády jmenován Robert E. Lee, který měl sdořasn nahradit zraněného generála Johnstona, dokud ten nebude schopen vrátit se do pole. Interpretace této situace jsou různé. Huteka ve své knize píše, že Smith se druhý den nervově zhroutil a Davis musel hledat náhradu. A u to bylo jakkoli, první červen roku 1862 se stal zásadním dnem pro vývoj celé občanské války a životní dráhy Roberta Edwarda Lee. Jak píše Freeman šedna hodina odpoledne, 1. června 1862, byla historická hodina v historii Spojených států amerických, když Robert E. Lee začal pracovat se svým ztábem na bitevním poli.

3.6. Robert E. Lee v čele Armády Severní Virginie

Svou kariéru v čele Armády Severní Virginie zahájil vskutku příznačně.

⁷⁹ HUTEKA, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 249.

⁸⁰ SEARS, *To the Gates of Richmond: The Peninsula Campaign.*, s. 123.

Tento vojenský inženýr a zkušený stavitel rozkázal svým mužům postavit před Richmondem síň zákopů a obranných postavení. Konfederální vojákům se to příliš nezamlouvalo a ve svém přezdívkách se šába Lee stal šlopatovým králem. To samé se ale dělo i na druhé straně fronty. Generál McClellan, který si nebyl v domě síly konfederální armády rovněž vydal svým mužům rozkaz se zakopat.⁸¹ S nelibostí ke své osobě se ale Lee setkával i u důstojníků, které šel dělat Johnstonovým štábem. Ti dávali najevo svoji nelibost s tím, že by mohli sloužit pod generálem, který byl podle nich šedníkem z Richmondu.⁸² Zdálo se, že štábní důstojníci Leeovi Cheat Mountain nezapomněli.

Problémem, který Lee viděl samozřejmě jako zásadní, byla přítomnost Potomacké armády nedaleko Richmondu. Ta totiž disponovala velkým množstvím obléhacích děl a s každou milí, o kterou by se tak unionisté přiblížili k Richmondu, by hrozilo hlavnímu městu Konfederace smrtelné nebezpečí. Byl si toho samozřejmě v domě i McClellan. Jako další akci proto plánoval postup k Richmondu a obléhání města. Tomu se Robert Lee snažil zabránit, a proto rozhodl o akci, která měla rozetnout současnou patovou situaci.

Lee v polovině června vyslal na průzkum kavalerii generála Stuarta. Ten projel liniemi nepřítelů, obkroužil je a po svém návratu hlásil generálu Lee, že by byl vhodný útok na pravé křídlo Potomacké armády. Lee chtěl tímto manévrem povést Jacksonovy síly. Povolal je tedy na jih a předpokládal, že Jackson napadne McClellanovo pravé křídlo zezadu a Lee zepědu. Pravé křídlo, jak zjistil právě Stuart v průzkumě, bylo totiž stále umístěno za řekou Chickahominou a tudíž odděleno od zbytku federálních sil. Tvořilo je 30 000 vojáků ze sboru generála Portera (jediným z velitelů divize v tomto sboru je George S. Meade). Na útok bylo vyčleněno celkem 60 000 rebelů. Jednotky generála Jacksona měly útočit ze severu, část armády generála Leeho (Daniel H. Hill, Ambrose P. Hill a James Longstreet) měla útočit z jihozápadu.⁸³ Zbytek Leeovy armády, kterému velel generál Magruder, měl zamstnat hlavní síly Unie, aby nemohly přijít na pomoc Porterovu sboru. Tak mohlo před branami Richmondu začít první úspěšné vystoupení Roberta Leeho vůči konfederální

---

⁸¹ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 162.

⁸² *Tamtéž*, s. 79.

⁸³ HARSH, *Confederate Tide Rising: Robert E. Lee and the Making of Southern Strategy, 1861. 1862.*, s. 91.

armády. Jednalo se o tzv. Sedmidenní bitvu.⁸⁴

3.7. První úspěchy aneb Sedmidenní bitva

Operace ale 25. června zahájili unionisté. McClellan, netuže, že se ze severu blíží Jackson, poslal proti pravému křídlu rebelů Hookerovu divizi. Ta ale byla odražená a bojové akce toho dne skončily. 26. června zahájili již nové útoky na pravé křídlu Potomacké armády. A. P. Hill měl od Roberta Lee rozkaz svykat, dokud nezaútočí generál Jackson a poté zahájit útok. Jacksonovy jednotky ale tentokrát zůstaly dluhny prozdívce foot cavalry a přicházely na bojizt velmi pomalu. Generál Hill se tak odpoledne sám rozhodl zahájit útok na severanské pozice u Mechanicsville. Vzhledem k tomu, že do útoku se tak místo 60 000 rebelů zapojilo asi jen 11 000, byly Hillovy jednotky zmasakrovány. Leeovu armádu nakonec zachránil chybný úsudek generála McClellana. Ten byl přesvědčen, že stojí proti ohromné přesile a svému pravému, úspěšně se ubránivšímu křídlu, vydal rozkaz k ústupu.⁸⁵

Ráno 27. června obnovil generál Lee prostřednictvím divizí A. P. Hilla a D. H. Hilla útok na Porterův sbor. Unionisté byli pod tvrdým tlakem a na pomoc Porterovi musely z druhého břehy přijít jednotky Henryho W. Slocuma. McClellan byl svými podřízenými nabádán, aby rozkázal útok na rebely generála Hugerova. Ten to ale odmítl, neboť byl i nadále přesvědčen, že proti němu stojí obrovská jižanská přesila. Na Slocuma a Portera tak zůstaly útočily další a další jižanské jednotky a fronta byla nakonec večer prolomena. Při průlomu se vyznamenaly zejména jednotky pod velením dvou velkých osobností konfederální historie. Byly to texaské jednotky Johna B. Hooda a Virginiánské George E. Picketta. Díky tomu byl v noci nucen generál Porter ustoupit na jižní břehy.⁸⁶ Situace se tak po dvou dnech vyvíjela poměrně slibně pro Leeovu armádu. Ta držela severní břehy a armádu Unie měla mezi sebou a Richmondem.

Také generál McClellan si byl v domě překérní situace. Proto také rozkázal 28. června armádě opustit pozice a ustoupit po silnici směrem na Glendale a Malvern Hill. Robert E. Lee byl tímto manévrem zaskočen. Očekával

---

⁸⁴ GALLAGHER, *The Richmond Campaign of 1862: The Peninsula & the Seven Days.*, s. 88.

⁸⁵ HUTEK, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 252.

⁸⁶ GALLAGHER, *The Richmond Campaign of 1862: The Peninsula & the Seven Days.*, s. 32.

sice ústup seve an , po ítal ale s tím, 0e budou ustupovat na severozápad podél 0eleznice, aby ochránili svoje linky a zásoby. Unionisté ale ustoupili na jihozápad, tak0e jejich postavení se vlastn ocitlo dokonce jihozápadn od Richmondu.

Robert E. Lee cht l samoz ejm seve anské armád zabránit v ústupu a rozhodl se p etnout jejich ústupovou cestu práv v oblasti Glendale. Lee v plán spo íval v koordinovaných útocích na seve anské pozice ze severu a západu, co0 m lo zp sobit jejich kone ný rozpad. A. P. Hill a James Longstreet (úto ící ze západu) si vedli pom rn dob e a dokázali na unionisty tla it. Jackson se ale op t zpozdil. Je a0 s podivem, kolik chyb ud lal jindy bezchybný a brilantní Stonewall Jackson b hem Sedmidenní bitvy. Hillovy a Longstreetovy jednotky tak úto ily samy a nepoda ilo se jim prolomit federální linii.⁸⁷

Udr0ení linie u Glendale dalo unionist m zanci pokračovat ve spo ádaném ústupu. Druhý den ráno tak pokračovali západním sm rem p es Malvern Hill sm rem k Harrison's Landing, kde kotvila spásná federální flotila. A práv v tento den p izlo jedno z nejvíce kontroverzních rozhodnutí Roberta E. Leeho b hem celé ob anské války. V tzina unionistické armády toti0 pokračovala v ústupu k mo i, zatímco její ást (Heintzelmann, Porter, Franklin) kryla ústup z vyvýšenin na Malvern Hill. Tyto pozice byly osazeny federálním d lost electvem a v dost elu seve anských lodí u pob e0í. Robert Lee p esto na izoval jednotkám Hillovým a Hugerovým znovu a znovu úto it proti t mto pozicím, ale byly masakrovány unionistickou palbou.⁸⁸

Pro se Robert E. Lee rozhodl úto it z stává otázkou. Odpov íze ale mo0ná najít v událostech, které ho v p edchozích m sících provázely. Byl tu neúsp ch u Cheat Mountain, který v o ích ve ejnosti ud lal z Leeho nerozhodného váhavého starého mu0e. Pro Leeho byla est v0dy velmi d le0itá. A by to nedával najevo 0árlivými výlevy jako t eba Joseph Johnston, jist se jej noviná ské lánky o sbáb Leeovi%dotýkaly. Pak p izla mo0nost velet armád a Lee se jí ujal. Vymyslel u Richmondu plán jak smést nep ítele. Brilantní taktiku manévr a útok , které ale jednotky v poli ásto nebyly (nebo ani nemohly být) schopny splnit. Po sedm dní Leeovy jednotky tvrd tla ily na

---

⁸⁷ GALLAGHER, *The Richmond Campaign of 1862: The Peninsula & the Seven Days.*, s. 61.

⁸⁸ *The Peninsula Campaign* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/the-peninsula-campaign> >

unionisty a vít zství m li n kolikrát na dosah. P esto byl posledního dne bitvy Lee sv dkem situace, kdy mu unionistická armáda unikala k mo i. Mo0ná u0 necht l být kopá em zákop a bábou. Mo0ná tady p izel moment, kdy se projevila Leeova ran ná est. Mo0ná posm zky, které po Cheat Mountain poslouchal, ho donutily poslat vojáky proti ostrým sráz m Malvern Hill. A to bylo jakkoli, stál tento útok ji0anskou armádu tém 6000 mrtvých a ran ných.

Sedmidenní bitva si celkem vy0ádala 37 000 mrtvých a ran ných a stala se tak nejkrvav jzí bitvou v dosavadním pr b hu ob anské války. 20 000 mrtvých a ran ných bylo z Leeovy armády. Robert Lee nebyl s výsledkem bitvy zcela spokojen. Plánoval úplné zni ení unionistické armády. Morální a symbolický význam pro jih ale m la Sedmidenní bitva ohromný. Armáda Unie u0 nestála p ed branami Richmondu, ale byla zahnána. Obyvatelé Jihu tak mohli zase na n jakou dobu zapomenout na katastrofální porá0ky, které byly jejich armádám uzt d ovány na západ a t zit se z vít zství.

Na Severu byla situace samoz ejm diametráln odlizná. Lincoln byl ot esen nejen porá0kou p ed Richmondem, ale v bec se mu nezamlouvalo ani chování a p ístup generála McClellana.⁸⁹ Obyvatelé severních stát Unie byli roz arováni, 0e válka trvá ji0 více ne0 rok a rebelové, nejen 0e nebyli dosud pora0eni, ale naopak sami dokázali zahnat federální armádu od Richmondu. Zm ny musely nutn p íjít a Lincoln tak jmenoval vrchním velitelem armády Unie hrdinu západní fronty, generála Henryho W. Hallecka. Ten se ihned po svém nástupu rozhodl pro zm ny na východní front . Potomackou armádu nechal i p es protesty generála McClellana federální flotilou evakuovat z Virginie k Washingtonu. Unionisté také na Východ vytvo ili nový svazek s názvem Armáda Virginie. Jednalo se zejména o jednotky Frémontovy a McDowelovy. Do ela této armády byl jmenován dalzí z úsp zných federálních velitel západního bojizt John Pope.⁹⁰

3.8. Lee proti Popeovi a druhá bitva u Manassasu

Popeova armáda tém okam0it vyrazila na jih proti nep íteli, byla ale v srpnu zastavena Stonewallem Jacksonem u Cedar Mountain a situace se tak ustálila. Ob armády zaujaly postavení u eky Rappahannock a ekalo se, co

---

⁸⁹ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 255.

⁹⁰ *Tamté0*, s. 257.

na to Robert E. Lee. Lee se v moment , kdy m l díky evakuaci Potomacké armády volné ruce, rozhodl využit této p íležitosti a p esunout tíhu boj na sever. Jeho zám rem bylo posunout frontu z Virginie do Pennsylvánie. D vod k tomu m l hned n kolik. Virginie a její obyvatelé velmi trp li neustálými p echody armád p es svoje území. A Lee, jako to hrdý a v rný Virgí an, byl samoz ejm hnán motivem co nejvíce uleh it svému rodnému státu. Generál Pope byl navíc znám velmi tvrdým postupem v í civilnímu obyvatelstvu Virginie. Po shod s Thomasem Jacksonem se tak generál Lee rozhodl realizovat sv j plán na pr chod údolím Shenandoah a p esnutí konfliktu od Richmondu k Washingtonu.

Poté, co se tak Leeovi uvolnily ruce díky evakuaci Potomacké armády, vyrazil koncem srpna 1862 s Armádou Severní Virginie sm rem na sever proti Popeovým jednotkám. V té dob také Lee u inil jednu velice významnou reorganizaci. Rozd lil toti0 svoji armádu na tzv. dv k ídla. Jedno k ídlo pod velením Stonewalla Jacksona, druhé pod velením Jamese Longstreeta.⁹¹ Práv pod touto organiza ní strukturou vybojovala Leeova armáda svá nejv tí vít zství a její zm nu si vynutila a0 Jacksonova smrt na ja e roku 1863. Tímto postupem na sever Robert Lee také zahájil dlouhou etapu války, ve které je jeho cílem práv p esnutí boj na území nep ítele a tohoto zám ru se musí vzdát a0 po porážce u Gettysburgu v evenci 1863.

Jak ji0 bylo zmín no, zásadním úkolem na cest do Pennsylvánie bylo pro Roberta E. Leeho v lét roku 1862 zní ení armády Johna Popea. Lee proto vyslal sbor generála Jacksona a ten se po zhruba dvoudenním pochodu usadil se svojí armádou v oblasti rozestav né Oelezni ní trati u Manassasu jen kousek od d jizt první bitvy u Manassasu z roku 1861.⁹² Tentokráte se sfoot cavalry%o op t vyznamenala. Generál Pope o tom nem l informace a vzhledem k tomu, 0e Jackson p eruzil jeho spojení se severem, nem li zase ve Washingtonu informace o generálu Popeovi. Pope se ze svého postavení nakonec rozhodl odpoutat a vyrazil se svým vojskem k severu. Nem l tuzení, kde Jackson je, trvalo mu, ne0 jeho jednotky objevil. Nakonec p itáhl se svým vojskem k Manassaské Oeleznici, kde narazil na Jackson v sbor. Pope ale nem l v tuto chvíli ani tuzení, 0e se k bojizti velmi rychle blíí i Longstreet v sbor a generál

⁹¹ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 259.

⁹² BALLARD, *Second Bull Run Staff Guide: Briefing Book*, s. 13.

Lee. Situaci si myln vyložil jako skvělou příležitost. Domníval se, že to on na Jacksona vyžrá, nazel jej izolovaného od Leeho a má jedine nou zanci nepřítelů zničit.

Pope tak zaútočil na Jacksona a podařilo se mu úspěšně zatlačit jeho jednotky z cesty za železniční násep. Jackson měl zraněné zrtáty a vinou zranění přiznal také o dva své divizní velitele, generály Taliaferra a Ewella. Generál William B. Taliaferro velel virginské milici během povstání Johna Browna a spolupracoval tak s Robertem E. Leem na jeho potlačení. Následkem zranění přiznal o nohu konfederátní generál Richard S. Ewell, který později sehrál kontroverzní úlohu během prvního dne gettysburské bitvy.

Druhého dne bitvy, 29. srpna 1862, dorazil na bojiště i Robert E. Lee. Dorazil i Longstreet v sbor, který byl Leem neprodleně poslán vedle sboru Jacksonova.⁹³ Longstreet vystavil svoji linii téměř kolmo k Jacksonovi a federální jednotky tak byly vzaty do klezty. Přesto ale generál Pope nepolevil v útocích a jeho jednotky dál tvrdě tlačily na Jacksona. Generál Lee po zhodnocení situace dospěl k závěru, že nejlepší řešením bude souasný útok obou konfederátních sborů proti nepříteli. Obával se, že by Popea mohly přijít podpořit federální sbory, které Halleck sebral McClellanovi a poslal je na podporu Armády Virginie. Proti se ale postavil James Longstreet. Byl toho názoru, že Armáda Severní Virginie by měla zůstat v defenzivním postavení a donutit nepřítelů k pro ně nevýhodnému útoku. Požádal generála Lee o radu na průzkum a zmapování situace, s čímž Lee, by nepřítelům nadšen, souhlasil.⁹⁴

Když se James Longstreet vrátil, rozmlouval generálu Leemu útok a mluvil o velkých svazcích federálního vojska, které by jej mohly ohrozit. Lee váhal. Po odpolední poradě mezi ním, Jacksonem a Longstreetem se rozhodl Longstreeta poslechnout a útok nenádit. Správnost tohoto rozhodnutí poté nepřítelům potvrdil Stuart, který přinesl informaci, že se opravdu blíží Popeovi na pomoc Porter v sbor. 29. srpen tak skončil ve stejných pozicích, v jakých začal. Lee rozkaz k frontálnímu útoku nedal, stejně tak jako Popeovy jednotky neprorazily ji0anská postavení.⁹⁵

30. srpna opět federální síly obnovily útok na postavení ji0anů. Útočily

⁹³ *The Second Manassas Campaign* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/second-manassas> >

⁹⁴ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 323.

⁹⁵ HUTE KA, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 269.

velmi silně na Jackson v sbor a zejména Hillova divize se ocitla v problémech. V tento moment se také odehrála legendární scénérie a symbol druhé manasasské bitvy, kdy ji0anské jednotky, kterým došla munice, byly nuceny vrhat po úto ících unionistech kamení. Ji0ané, stojící na Oelezni ním náspu, metající kamení po federálech, jsou astým nám tem um leckého ztvárn ní t chto boj . Jackson v této situaci Oádal generála Lee o podporu a ást Longstreetova sboru. Longstreetovi se op t úto it necht lo a byl p esv d en, Oe k podpo e Jacksona bude sta it jeho d lost electvo. Nakonec ale vydal rozkaz k útoku a vpadl úto ícímu Popeovi do boku. Poté, co se k n mu p idala jez t zálo0ní divize generála Andersona, za aly seve anské linie povolovat. Lee tehdy napsal generálu Jacksonovi zprávu, zda sstále jez t chce posily%oJako odpov se generálu Lee dostala scénérie, kdy Jacksonovy jednotky p ezly do prudkého protiútoky a definitivn tak obrátily unionisty na ústup.⁹⁶

Armáda Unie kvapn , ale vcelku spo ádan ustupovala sm rem k Centreville. Generál Lee v této situaci nez stal v bezpe ném zázemí a nesledoval záv r bitvy ze svého ztábu. Naopak se k ob asnému zd zení generála Longstreeta pohyboval velmi blízko p ední linie spolu se svými triumfujícími vojáky, dokud nepadla tma. V noci jez t Lee p ijal generála Hooda, od n j0 se dozv d l Oe unionisté chvatn ustupují dále p es Bull Run p ed vít znými ji0anskými silami. Euforie byla v celé konfederal ní armád znatelná. Nap íklad Jeb Stuart po0adoval, aby byl jeho jíz d a p chot lo Armisteadu povolen no ní útok na nep ítele. Lee to neschválil jako p ílzný hazard a to i p esto, Oe jízda jeho syna Fitzhuga Leeho se ji0 nacházela v týlu prchajících modrých vojsk. Poté Robert E. Lee usedl ke stolu a jal se o vít zství informovat prezidenta Davise. Do Richmondu v noci 30. srpna 1862 napsal: sNaze armáda dosáhla na pláních Manassasu vít zství...vd nost k vzemohoucímu Bohu stoupá výz a výz ka0dý den skrze vd nost nazeho národa k jeho chrabným voják m%⁹⁷

I p esto, Oe po druhé bitv u Manassasu nebyla armáda Unie zcela zni ena a Leeovi se tak op t nepoda ilo svést s nep ítelem rozhodující bitvu, bylo v tábo e Konfederace dost d vod k radosti. V dob , kdy Lee p ejímal velení Armády severní Virginie, stáli seve ané p ed Richmondem a Jackson byl

⁹⁶ *The Second Manassas Campaign* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/second-manassas> >

⁹⁷ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 323.

v Shenandoah Valley pod tlakem dalších federálních sil. Nyní byla Virginie v rukou jižanských armád, McClellanova armáda byla poražena před m sícem, Popeova utíkala k Washingtonu te .

P esto ale samoz ejm nebylo všechno v tábo e Leeovy armády ideální. Historici jako stín na tomto konfederalním vít zství ásto vidí p ístup Jamese Longstreeta b hem bitvy. Douglas S. Freeman je nap íklad toho názoru, že zde byla szaseta semena katastrofy u Gettysburgu⁹⁸ Nará0í tak na Longstreet v otev ený nesouhlas s Leeovými plány. Lee Longstreetovy výtky uposlechl a to pak dle n kterých názor p ísp lo k tomu, že si Longstreet t etího dne gettysburské bitvy b hem Pickettova útoku po ínal neefektivn . Jubal A. Early, konfederalní generál a velký povále ný kritik Jamese Longstreeta, byl tak nap íklad toho názoru, že kdy0 se u Manassasu poda ilo Longstreetovi Leea ovlivnit, o ekával to samé i u Gettysburgu. Kdy0 se mu to nepoda ilo, upadl do letargie a odbyl organizaci Pickettova útoku. Rovn 0 se objevují výtky, že Lee nem l Longstreeta u Manassasu poslechnout a m l jej donutit k útoku již 29. srpna. Jedná se ale samoz ejm o spornou otázku a jejím analyzováním bych p íliz zab edl do scéná áternativní historie.

3.9. Invaze do Marylandu a bitva u Antietamu

Po porá0kách v Sedmidenní bitv a u Manassasu see stáhly ob federální armády k Washingtonu v o ekávání brzkého jižanského útoku. Generál Lee se rozhodl pokračovat ve svém zám ru p esunout tíhu boj na území protivníka. I p es materiální nedostatky svojí armády tak vstoupil po átkem zá í 1862 do Marylandu, otroká ského státu, jeho0 obyvatelé z stali v rní Unii. Robert Lee také sepsal svoji proklamaci pro obyvatele Marylandu. Sna0il se je tak p ím t k podpo e Konfederace, kdy0 mimo jiné psal: sLid Konfederovaných stát ámerických již dlouhou dobu sledoval se zármutkem k ivdy a zlo iny, které na vás byly vykonány... a vid l sv j sesterský stát, jeho0 práva byla pozlapaná a jeho0 status byl sní0en na úrove dobyté provincie%ol p es n které díl í úsp chy ale nenazlo toto svolání p íliznou odezvou a lidé v Marylandu neposkytovali Leeov armád n jakou výrazn jí podporu.

Na po átku zá í tak Armáda Severní Virginie vtrhla do Marylandu. Rychle prozla kolem Washingtonu a pokračovala dále na sever s cílem vylákat armádu

---

⁹⁸ FREEMAN, R. E.. Lee, s.325.

Unie a zni it ji v poli.

Reakce Unie na Leeovu invazi na sebe nenechala dlouho ekat. Lincoln op t jmenoval velitelem Potomacké armády George B. McClellana. Ten jednak dokázal demoralizované vojsko pom rn rychle zformovat a Lincoln navíc p íliz adept pro tuto funkci k dispozici stejn nem l. Kdy0 pak v zá í vyrazil McClellan s Potomackou armádou vst íc Leeov vojsku, pomohla mu z astná náhoda. Ve m st Frederick toti0 získal kopii dopisu od samotného Roberta Lee. Ten v n m popisoval situaci svojí armády. A ta nebyla zrovna p íhodná. Leeovo vojsko bylo rozd leno do t í skupin. Toho se samoz ejm sna0il McClellan vyu0it a pokouzel se svoji armádu manévrovat mezi ásti vojsk Konfederace. Po ínal si ale pomalu a obez etn , nebo byl jako v0dy pesv d en, 0e stojí proti velké ji0anské pesile. Potomacká armáda ude íla na Roberta Leeho u pr smyku Turner. Lee m l u sebe pouze jedinou divizi generála Daniela H. Hilla a elil tak velké pesile. Velmi dob e si také Robert Lee uv domoval, 0e nejd le0t jí je spojit svoji armádu a p ípravit koncentrovanou obranu proti unionistickému náporu. Rozeslal tak posly a na ídil vzem svým silám v Marylandu urychlen se stahovat k m stu Sharpsburg. 16. zá í se tak také stalo a vzechny jednotky Konfederace (áste n s výjimkou divize generála A. P. Hilla) se shromá0dily u Sharpsburgu.

By tedy Robert E. Lee se svou armádou prozatím unikl katastrof a unionistické síly mu nezni ily rozd lenou armádu, byl další osud jeho invaze na sever velmi na vá0kách. Stál v ele unavených a zpatn vybavených voják , kte í dorazili v zá í do východního Marylandu prakticky po ty ech m sících nep etr0itých boj . Lee sice necht l vzdát tento sv j snájezd do Marylandu%00 hned, ale bylo otázkou, co se stane, a0 na jeho unavené vojsko ude í Potomacká armáda. Odpov se m li vzichni zú astn ní dozv d t u0 za pár dní. Stalo se tak b hem st etnutí, které vezlo do historie jako bitva u Antietamu.⁹⁹

Jezt jednu v c je ale pot eba uvést, ne0 se dostaneme k samotnému st etnutí u Antietamského potoka. Jak jsem jí0 uvedl výze, Leeova invaze do Marylandu m la vedle vojenského rozm ru jezt n kolik rozm r dalzích. Zmínil jsem o rozm ru ekonomickém, kdy se Lee sna0il odleh it vy erpané

---

⁹⁹ *The Battle of Antietam* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/battle-of-antietam> >

Virginii. Zmínil jsem i rozměr politický, během kterého Lee apeloval na obyvatele Marylandu jakožto na obyvatele sesterského státu Konfederace. A byl tu ještě jeden důležitý bod v rámci politického rozměru. Konfederace totiž na sklonku léta 1862 připravovala plán na mírová jednání s Uníí. Lee o tom samozřejmě věděl a jak píše Jiří Hutečka spojí s pozitivním dopadem svého tažení na tato jednání.¹⁰⁰ Robert E. Lee tak zřejmě věřil, že rozhodné vítězství nad armádou Unie může přinést brzký mír. V tomto lze také spatřovat analogii s Leeovým pojetím bitvy u Gettysburgu, kdy generál Konfederace několikrát prokazatelně odmítl Longstreetovy návrhy na taktický ústup a dále trval na tom, že je nutno porazit Meadovu armádu, protože chce ukončit válku. O případných mírových jednáních, která měla být prezidentem Davisem zahájena hned po vítězství jihu u Gettysburgu bylo napsáno rovněž mnohé.

16. září 1862, den před začátkem bojů, byla Leeova armáda ve složitě položené pozici. Konfederace měla na místě jen neco přes 20 000 mužů, zatímco McClellan měl více než 80 000 vojáků. Unionisté ale nedokázali situaci využít (a generál McClellan si svoji výhodu díky pomalému postupu zřejmě ani neuvědomoval), což dovolilo Leeovi posílit armádu na téměř 55 000 mužů.¹⁰¹

Útok byl tak zahájen 17. září ráno, kdy Hooker v sboru zaútočil na levé křídlo Leeovy armády. Freeman píše, že Lee musel být rád, že McClellan útočil zde, kde měl dvě nejlepší divize z celé armády, Hoodovu a Jacksonovu.¹⁰² Unionisté se podařilo již jen zatlačit během bojů ve slavném kukuřičném poli. Nakonec byli ale vytlačeni téměř zpět do výchozích pozic, a to zejména díky živému protiútokům Hoodových texaských veteránů. Poté, co ale zaútočil i dvanáctý sbor seveřanské armády, byli nuceni Hoodovi muži ustoupit pod ochranu dlelost electva. Generál Jackson ale nařídil protiútok McLawsův divizi na nechráněné křídlo Sedgwickovy divize. Unionisté se s těžkými ztrátami obrátili na útěk, Sedgwickova divize téměř přestala existovat a již jen opatrně obsadili kukuřičné pole. Téměř po celých 14 hodin probíhaly v oblasti jižanského levého křídla a středu prudké boje. Lee zde musel nasadit všechny svoje zálohy, každý voják Konfederace se toho dne zapojil do bitvy.

Na pravém křídle Leeovy armády se odehrál krvavý souboj o most přes

¹⁰⁰ HUTEČKA, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 292.

¹⁰¹ MCPHERSON, *Crossroads of Freedom: Antietam, The Battle That Changed the Course of the Civil War*, s. 109.

¹⁰² FREEMAN, *R. E. Lee*, s. 323.

potok Antietam. Generál Burnside zde ve snaze prorazit přes potok směřem k Sharpsburgu podnikal znovu a znovu útoky na Longstreetovy jednotky. Burnsidovy ební útoky na úzký kamenný most jako by předznamenávaly sebevražedný frontální útok u Fredericksburgu, ke kterému dal tento generál rozkaz o pár měsíců později. Burnsidovy jednotky se nakonec na druhý břeh dostaly. V tu chvíli se ale přes řeku Potomac začalo kvapem přibližovat vojsko vedené generálem v typické červené kozí. Byly to jednotky A. P. Hilla, které doslova za pár minut dvanáct zachránily Leeovo pravé křídlo a potažmo celou Armádu Severní Virginie.¹⁰³

Tak skončila bitva u Antietamu (podle některých autorů bitva u Sharpsburgu). Jednalo se o nejkrvavější jednodenní bitvu celé občanské války. Lee přiznal v bitvě 1500 vojáků a více než 7500 bylo raněných. Vojáci, co mu zbyli, byli unavení a otěsání proběhnulým tvrdým bojem. Přesto ale nenásledoval v jeho podání žádný zběsilý úprk zpět do Virginie. Dokonce zvažoval variantu, že by druhý den přešel do protiútoků. Tuto možnost sice jezdě v noci na 18. září zavrhl, stále si byl ale jist, že pokud McClellan druhý den opět zaútočí, jeho armáda se opět udrží. Situace se ale již na m jezdě více komplikovala. Potomacké armády přicházely stále další a další posily. Nakonec se tedy, dva dny po bitvě, Lee rozhodl překročit řeku Potomac a přes Martinsburg a údolí Shenandoah se vrátil se svojí armádou zpátky do Virginie. Nebyl nikým atakován. McClellan si svoji výraznou početní a materiální převahu v beč neuvědomil a nechal Leea bez problémů odtáhnout z Marylandu.

Zhodnotit, zda dopadlo marylandské tažení pro Roberta Leea úspěšně, není jednoduché. Hlavního cíle, porážení armády Unie, dosaženo nebylo. Lee zřejmě podcenil nepřítele, když se po útěku zářím domníval, že seveberská vojska nejsou porážce u Manassasu bojeschopná. Tím pádem nedošlo ani k mírovým jednáním mezi Uníí a Konfederací. Na druhou stranu faktem zůstává, že se Lee opět dokázal postavit početně silnějším nepřítelem, zejména mu značné materiální ztráty a vyváznout z extrémně nebezpečné situace. Je ovšem rovněž otázkou, na kolik Robertu Leeovi k vyváznutí napomohla neschopnost generála McClellana.

George B. McClellan stála bitva u Antietamu jeho další vojenskou

---

¹⁰³ HUTE KA, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 293.

kariéru.¹⁰⁴ Abraham Lincoln mu poté, co odmítl pronásledovat Leeovu armádu do Virginie, se etl vzechny jeho sh íchy%Byl jimi nejen Antietam. Nezapomn lo se samoz ejm ani na Sedmidenní bitvu a Lincolna v neposlední ad velmi iritoval McClellan v odmítavý postoj k osvobození otrok . McClellan byl tak v listopadu 1862 nahrazen ve funkci velitele Potomacké armády Ambrosem E. Burnsidem.

3.10. Robert E. Lee zpátky ve Virginii a obrana Fredericksburgu

Burnside p izel s plánem jak dobýt Richmond. Cht l obejít Leeovu armádu, která se v údolí Shenandoah vzpamatovávala z marylandské kampan , ve Fredericksburgu p ekro it eku Rappahannock a pokračovat pak p ímo na hlavní m sto Konfederace. Tento plán Burnsidovi vycházel a0 do doby, ne0 jeho jednotky dosáhly eky u Fredericksburgu. Ty ji toti0 nem ly na em p ekonat, jeliko0 chyb lo 0enijní vybavení na stavbu mostu. A kdy0 u0 zas m li federální jednotky pontony, byl ji0 ve Fredericksburgu James Longstreet. Robert E. Lee, který poslal svého sstarého vále ného kon %nap ed, se pohyboval sm rem k Fredericksburgu hned za ním se zhruba 80 000 mu0i. Koncem listopadu u0 si byl Robert Lee jistý, 0e Burnside bude chtít p ekro it eku a bojovat o Fredericksburg. Stáhl sem tedy i jednotky Thomase Jacksona a p ipravoval se na útok federálních sil. Zase jednou se b hem ob anské války projevilo 0enijní vzd lání Roberta Leeho a kolem Fredericksburgu tak vyrostla celá ada zákop a obranných postavení.¹⁰⁵

Obrana sedmdesátitisícového ji0anského vojska byla zbudována hlavn na vyvýzeninách Marye's Heights, které se rozprostíraly za m stem Fredericksburg. Zde zaujala svoje pozice v tzina konfederal ní armády. Pozice Leeova vojska pak pokračovala soub On s ekou sm rem na jihozápad, kde byly p ipraveny Hoodovy a Pickettovy jednotky se Stuartovou kavalérií úpln vpravo. Vyvýzeniny byly osazeny d lost electvem, ásti konfederal ních jednotek byly ukryty za kamennou zdí a m ly neružený výhled na plá , p es kterou se generál Burnside chystal poslat svoje vojáky. Pozice to byla pro ji0any tak výhodná, 0e generál Lee poznamenal: sV t chto pozicích je moje armáda

¹⁰⁴ MCPHERSON, *Crossroads of Freedom: Antietam, The Battle That Changed the Course of the Civil War*, s. 155.

¹⁰⁵ *The Battle of Fredericksburg* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-09] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-battle-of-fredericksburg> >

tak silná, jako kdyby dostala posilu 20 000 mužů.¹⁰⁶ Pouze ve Fredericksburgu zůstalo několik stovek konfederálních vojáků především z mississippské brigády generála Barksdalea. Ti ale neměli možnost bránit, ale hned po začátku útoku museli opustit místo kvůli svým hlavním silám.

Generál Burnside zahájil pochod přes řeku 11. prosince. Domníval se, že ve Fredericksburgu se nachází křídlo jižní armády a Lee že tak bude pochodem jít ve městě zcela zaskočen. Řekl se rozhodl pokračovat na těchto místech. Přimo ve městě, v blízkosti železničního mostu a jihovýchodním směrem v místě zvaném Hamilton's Crossing. Muži z federální divize generála Howarda byli ve městě nejdříve palbou zabarikádovaných Barksdaleových vojáků odrazeni, poté co ale do města začala soustředně palit unionistická artilerie, začali muži z Mississippi pomalu ustupovat směrem z města. Soustředěná palba severanského dělostřelectva do ulic města způsobila velké ztráty na majetku a stála také celou řadu civilních životů. Generálem Lee toto velmi otřásl a o unionistech prohlásil, že jsou to šidé, jimž nic jiného není než slabé a ty, kteří se nemohou bránit; přesně tak jim to vyhovuje! Nicméně armáda severu se i za použití těchto, poněkud kontroverzních prostředků podařilo rebely z města vytlačit. Zejména v tento moment generál Burnside věřil, že proti němu nestojí Lee ani Jackson, ale jen osamocенý Longstreet. Pokud tomu tak skutečně bylo, přítomnost mississippské brigády z Longstreetova sboru jej v tom musela utvrdit.

Poté, co 11. prosince obsadili unionisté Fredericksburg, celý 12. prosinec v noval generál Burnside tomu, že na druhý břeh Rappahannocku přesouval další a další federální jednotky, které měly 13. prosince zahájit masivní útok a smést Armádu Severní Virginie z Marye's Heights.¹⁰⁷

Generál Lee si v této situaci stále nebyl jist, zda skutečně nepřítel hodlá útočit tady a teď. Téměř do poslední chvíle nevěřil, že Burnside opravdu pozle své muže na sebevrážděnou ztěžkoval jeho dobře vybudovaných pozic. Nechal tedy v záloze jednotky generála Earlyho, kdyby se pochod Rappahannocku přeci jen ukázal jako klamný manévr. Až 12. prosince odpoledne, kdy se Lee osobně s Jacksonem účastnil riskantního průzkumu na pravém křídle a viděl masivní jednotky federálů, kteří se zde srocovali, byl přesvědčen, že bitva se zde

---

¹⁰⁶ FREEMAN, R. E., *Lee*, s. 468.

¹⁰⁷ O'REILLY, *The Fredericksburg Campaign: Winter War on the Rappahannock*, s. 62.

opravdu odehraje.¹⁰⁸ Stále ale víl, že hlavní nápor nepřítelů bude směřovat na jeho pravé křídlo, a že se federálové nepokusí o útok na Marye's Heights. Jak o situaci den před bitvou napsal Freeman: «Kdyby byla Leeova mysl méně zaneprázdněná úkolem, co měl před sebou, mohl si vzpomenout na Napoleona a možná porovnat svoji pozici s tou, kterou měl arcivévoda Karel v květnu 1809, kdy císař překročil Dunaj a napadl Rakuzany. Aspern byl Napoleon v Hamilton's Crossing a Essling jeho Fredericksburg. Aspern . Essling znamenal první Korsiánovu porážku . jaké znamení!»¹⁰⁹

12. prosince bylo také město Fredericksburg svědkem velkých výtržností. Vojáci Unie si vskutku počinali jako na dobytém území a město ovládlo loupení a rabování. Důstojníci federálního vojska nemohli (a někteří ani nechtěli) tomuto chování zabránit a obyvatelé města tak byli vystaveni němu, co lze srovnat například s Shermanovou totální válkou.

13. prosince začal federální postup směrem k jižanským pozicím nad městem. Burnside pro tento úkol zvolil podobnou strategii, jaká byla u Leeovy armády, a to, že rozdělil své vojsko na levé a pravé křídlo. Levé křídlo generála Franklina, které útočilo na konfederální vojska přímo směrem z města, se sestávalo ze tří armádních sborů. Mělo prostě jít vpřed a prorazit jižanské pozice. Pravé křídlo o síle dvou sborů pod vedením generála Sumnera mělo porazit Jacksonovy jednotky jihozápadně od města (o nichž se zřejmě Burnside stále domníval, že jsou to síly Longstreetovy) a poté se stočit na sever a podpořit Franklina. Úkoly vypadaly jednoduše a generál Burnside si byl také nepochybně jist, že s jeho početní převahou a ohromným množství dělostřelectvem disponuje takovou silou, že náporu jeho armády nemůže žádný nepřítel odolat.

Samotný útok pak začal ráno, kdy Meadova divize udeřila na pozice konfederálních sil na pravém křídle. Unionisté se i přes dělostřeleckou palbu podařilo postoupit a úspěšně zatlačit brigádu generála Gregga. Když ale přizly jižané na pomoc jednotky Jubala A. Earlyho, musel Meade svoje jednotky stáhnout zpět. Dopoledne pak směrem od města nastupovaly federální jednotky také na pláň pod Marye's Heights vstíc jisté zkáze. Robert Lee tomu do poslední chvíle nevěřil a až když viděl vyrovnané zisky modrých jednotek, které vystupovaly z města, teprve uvědomil, že Burnside je opravdu pozdě v tomto místě

---

¹⁰⁸ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 450.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, s. 455.

na zte . Jedna po druhé se brigády v modrých uniformách draly přes otevřený terén a pod palbou dostaly četva kup edu. Nejprve všechny brigády z divize generála Frenche, pak všechny brigády Hancockovy (včetně slavné Irské brigády).¹¹⁰ Postupně poslal Burnside během odpoledne do tohoto sebevražděného útoku další tři divize. Všechny tři byly s velkými ztrátami odrazeny, aniž by unionisté zaznamenali by jen sebemenší úspěch. Scénář byl v drtivé většině stejný. Vojáci vypochoďovali z města, přebrodili úzký potok, pod palbou jízdecké artilerie se jim se ztrátami dostali k pozicím jízdecká a ti je, v nichž kterých úsecích ukryti za kamenou zídou, obraceli na útěk zpět k Fredericksburgu. Generál Burnside stále v il v prlom a během pozdního odpoledne poslal proti konfederálnímu postavení další dvě rezervní divize, které byly zatím ve svých pozicích zadrženy. Jejich velitel, generál Hooker sice protestoval, le nebylo mu to nic platné. Humphreyova a Griffinova divize dopadly stejně jako všechny ostatní.

Il přesto, že Ambrose Burnside plánoval na 14. prosince další útök, který chtěl osobně vést, byl od tohoto záměru nakonec svými podřízenými odrazen. Po dohodě s konfederální armádou bylo unionistům dovoleno posbírat své mrtvé a raněné, kterými byla planina před pozicemi rebelů doslova pokryta. Leželo tu téměř 13 000 federálních vojáků. Leeovo vojsko utrpělo ztráty zhruba 5000 mrtvých a raněných. Většinou se jednalo o mužské Greggovy brigády, která byla vystavena nejvyššímu náporu na pozicích jízdecká od města.¹¹¹

Robert E. Lee si nebyl v této situaci jezt zcela jist, zda se generál Burnside opravdu nechystá znovu zaútočit. V důsledku federální armády jezt zbyly některé nenasazené zálohy a nechtěl proto svoji armádu vyhnat z nepřipravených defenzivních pozic. 15. prosince se na poradě o tomto závěru shodl s Jacksonem. Vzhledem k tomu, že federální dost electvo ovládalo výziny na druhé straně řeky a přičto se zjevně zakopávala ve městě, nebyl dle uvážení Roberta Leeho možný ani konfederální útök na federální vojáky ve městě. Vze navzdůřoval tomu, že nastane patová situace, v níž ani jedna armáda nebude mít zjevnou výhodu. Nakonec o pár dní později pod rouzkou tmy, mhl a prosincového mrazu přesunul generál Burnside svoji armádu zpět za řeku a ustoupil na sever.

¹¹⁰ *The Battle of Fredericksburg* [online]. ©2010, History Animated [cit. 2013-04-09] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-battle-of-fredericksburg>>

¹¹¹ O'REILLY, *The Fredericksburg Campaign: Winter War on the Rappahannock*, s. 170.

Generál Lee nebyl s výsledkem bitvy zcela spokojen. Jistě zasadil nepříteli velkou ránu, odrazil jeho armádu a zahnal ji zpět na sever. Na druhou stranu ale nepřítel neuztrpěl Potomacké armádě rozhodující úder. Armáda Unie nebyla zničena a navíc stále i přes utrpené ztráty byla v taktice Leeova. Na druhou stranu si Lee ale realisticky uvědomoval, že více toho z něj z bitvy u Fredericksburgu vytelet nezšlo. Vzhledem k poloze, pozici a loš electva Unie a politické nevýhodě jednoduše nebylo v silách Armády Severní Virginie nepřítel dorazit a nedovolit mu ustoupit.

Mezi obyvateli států Konfederace naopak zavládlo po Fredericksburgu velké nadšení. Vánoce roku 1862 byly nejen v Richmondu ve znamení euforie a víry ve vítězství. To na severu byla samozřejmě realita zcela opačná. Lincoln měl plnou hlavu starostí a to nejen s armádou, ale vrásky na čele přicházely prezidentovi i blížící se volby do Kongresu.

3.11. Zima 1862, jaro 1863 a vstup do klíčového roku

Pro Vánoce a zimu roku 1862 se Leeova Armáda Severní Virginie utábořila podél řeky Rappahannock a Hamilton's Crossing. Na určitý den napsal Lee svojí dceři Mildred: jsem moc ztísněný, že generál Burnside a jeho armáda si dnes nesní svoji porážku ve městě v Richmondu.¹¹² Záchrana Richmondu byl bezesporu největší úspěch, kterého Robert E. Lee během prvního roku v čele Armády Severní Virginie dosáhl. Během roku 1862 vedl Robert E. Lee svoji armádu do 13 větších i menších bitev a drtivě většina z nich pro jeho armádu dopadla úspěšně. Podařilo se mu reorganizovat a stabilizovat vojsko, vybrat schopné sborové velitele, motivovat vojáky, uspokojit prezidenta Davise a jehožánskou veřejnost a dodat vzem jehožáns m reálnou naději, že jejich myšlenka a jejich stát má zanci na přežití.¹¹³

Nemohlo být ale pochyb o tom, že se mu bude snažit armáda Unie jeho pozici co nejdříve zkomplikovat. Po átkem roku 1863 byl Burnside v čele Potomacké armády nahrazen generálem Josephem Hookerem. Spolu s personální změnou přizlala i změna strategická. Velení armády Unie jehožáns nepokládalo za primární cíl dobytí Richmondu, ale zničení Leeovy armády. Tato situace logicky vyplynula ze zkušeností roku 1862 kdy Lee zcela jasně federální

---

¹¹² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 475.

¹¹³ *Tamtéž*, s. 477.

velitele p esv d il, 0e nelze dobýt Richmond, kdy0 bude existovat Armáda Severní Virginie.

Robert E. Lee zatím na po átku roku 1863 z stával v defenzivním postavení a soust edil se na rekonvalescenci jeho armády. Na Oádné velké ofenzivní plány stejn pomýzlet nemohl. Jednak tu byla samoz ejm , jako ostatn v0dy, po etní p evaha nep ítele. Roli ale hrály i logistické potí0e (které ho nakonec donutily poslat ást Longstreetova sboru na ochranu 0eleznice v Petersburgu) a problémy se zásobováním.

Další problém, který v prvních m sících roku 1863 musel Robert Lee ezit, za al vlastn pro ji0anského velitele p íhodnou novinkou. Celý jeden sbor Potomacké armády byl toti0 odvelen na západ. P esila, kterou tak proti Leeovi m la federální armáda, se o n co zmenzila. D sledkem toho byl ale pokus konfederal ního ministerstva války odebrat práv Leeovi ást vojska pro boje na západní front , jeliko0 nep ítel tam, jak se zdálo, posiloval. Tento návrh se samoz ejm setkal s Leeovou nelibostí a ten tyto pokusy odmítl.¹¹⁴ Jedna z výtek, která ásto zazní na adresu generála Leea v kontextu jeho vedení války je to, 0e p ílíz jednostrann up ednost oval ssvoji frontu%. Tato situace z po átku roku 1863 tento fakt potvrzuje. Nicmén lze najít mnoho objektivních d vod , které Leea k tomuto sprot 0ování%avirginského bojizt vedly. Na východní front le0ela ob hlavní m sta. Je zcela z ejmé, 0e nejen na ja e 1863 m l jakýkoli úsp ch Konfederace v Pensylvánii mnohem v tzí váhu, ne0 jakýkoli úsp ch Konfederace v Kentucky.

3.12. Robert E. Lee na vrcholu moci aneb bitva u Chancellorsville

V dubnu 1863 spustil Joseph Hooker sv j plán na zni ení Leeova vojska. V tzina jeho sil m la obejít konfederal ní armádu velkým obloukem sm rem na západ a vpadnout ji0an m do zad. V ten moment m l eln na Leea u Fredericksburgu zaúto it s menzí ástí vojska generál Sedgwick. Federální kavalerie m la navíc objet Leeova postavení a od íznout jej od zásobování. Stonemanova federální kavalerie byla sice odra0ena Stuartovou jízdou, ale p chota unie úsp zn p ekonala Rappahannock a vydala se na obchvat p es zalesn nou a nep ehlednou oblast Virginie, která nese název Wilderness

¹¹⁴ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 322.

(Divo ina).¹¹⁵

Hooker nejdíve lstí s faleznou depeží odlákal daleko na západ Stuartovu kavalerii a poté, za naprostého utajení, za alí unionisti tí vojáci obcházet Leeovo levé kídlo. Ten navíc neml tuzení 0e se federální armáda dala do pohybu a Longstreetovy jednotky jsou tak stále daleko od zbytku armády. V tu chvíli také za al u Fredericksburgu na ji0any dotírat zmíněný generál Sedgwick. Lee konečně od pr zkumu dostal informaci 0e se mu do zad blí0í velká armáda Unie smrem od eky Rapidan. Rozhodl se ale neustoupit, by mu vezkerá vojenská teorie 19. století velela opak a rozdílil svoji armádu na dvě ásti. První, menší ást byla svěna pro tuto akci generálu Earlymu a mla za úkol zstat u Fredericksburgu a odolávat silám generála Sedgwicka. Druhá, podstatně silnější ást vojska obsahující jednotky generála Jacksona, Andersona a McLawse mla postoupit na západ. Zde u osady Chancellorsville se ml nacházet nepřítel.¹¹⁶

Ji0anské jednotky zde na seveanské vojáky dle Leeova očekávání opravdu narazily. Ti byli přítomností konfederálních sil zaskoení, rebelové je zatlačili a Hooker dal své armádě rozkaz zastavit. 1. května 1863 se tak Joseph Hooker rozhodl zastavit se svojí armádou uprostřed hlubokých, neznámých lesů, tváří v tvář neznámému protivníkovi a s naprostou neznalostí okolního terénu.

Robert Lee si také po prvotním úspěchu kladl otázku, kde je zbytek federální armády. Vbec například netušil, kde je Howard v XI. sbor a příliš snadný úspěch McLawsových jednotek tak starého generála ástě n znepokojoval. Zvažoval tedy, jak v nastalé situaci nepřítel porazit a využít momentu překvapení, kterého zejm 1. května dosáhli. Podle generála Jacksona hrozilo, 0e v případě otálení se nepřítel stáhne zpět za Rappahannock a zmizí Leeova armáda. Příčný útok na federální postavení u samoty Chancellorsville byl rovněž nemožný, protože toto postavení bylo dle Stuartova pr zkumu velmi silně bráněno. Jisté tedy bylo, 0e se musí Konfederální síly pokusit nepřítel obejít. Generál Lee po poradě s Jacksonem a Stuartem nakonec určil, 0e se Jacksonovi jednotky pokusí proklouznout po lesní stezce kolem pravého kídla federální armády a napadnou ji zezadu. Byl to okamžik,

¹¹⁵ RAFUSE, *Robert E. Lee and the Fall of the Confederacy, 1863 - 1865*, s. 25.

¹¹⁶ *Chancellorsville* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-11]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/chancellorsville> >

který u inil Roberta E. Leeho a Stonewalla Jacksona nesmrtelnými vále níky, jejich0 odkaz p etrval a0 do dnezních dn .

Stonewall Jackson tak m l p evést celý sv j sbor po p zinách a lesních stezkách, které vedly za pravé k ídlo federální armády a o nich0 z ejm nem l Hooker ani tuzení. Nabízela se tak mo0nost vpadnout seve an m do zad a velmi pravd podobn zp sbit jejich zkázu. Znemalo to ale také ohromné riziko, kdy by Robert Lee musel svoji ji0 tak malou armádu jezť rozd lit. V p ípad , 0e by Hooker na Leeho zaúto il v moment , kdy byl Stonewall Jackson se svým sborem pry , m l by Lee k dispozici jen zhruba 10 000 voják proti Hookerovým tém 70 000. Lee se rozhodl toto riziko podstoupit, a to mu vyneslo nesmrtelnou slávu.¹¹⁷

V sedm hodin ráno 2. kv tna 1863 se Robert E. Lee a Thomas J. Jackson naposledy setkali. Freeman popisuje jejich setkání takto: Jackson prohodil pár slov s Leem, která nikdo neslyzel. Stonewall se naklonil hlavou dop edu a Lee mu p ikývl. Pak se rozjel. Lee nepochybn o ima pozoroval vzp ímenou postavu generála Jacksona. Ten pak zmizel v lese jako severský B h. Bylo bez pochyb, 0e Lee v pohled na Jacksona byl plný osobní náklonnosti a obdivu%¹¹⁸ 26 000 voják pak sseverský b h%provedl pod rouzkou lesa za absolutního ticha p zinami a objevil se s nimi v týlu naprosto zokovaných voják XI. sboru generála Howarda. Pokud napízi, 0e Howardovi vojáci byli smeteni ze svých pozic, rozhodn se v tomto p ípad nejedná o p ehnané tvrzení. Jacksonovi mu0i obraceli seve any na zmatený úprk a dál postupovali sm rem ke st edu federálního postavení, tla íce p ed sebou tisíce prchajících nep átel.

Robert E. Lee, který byl v tu chvíli p ítomen u Mahoneho brigády, slyzel z Chancellorsville hluk a v avu, ze které nabyl jasn patrný dojem o rychlém a zni ujícím Jacksonov postupu v úvodu bitvy, ale zároveň o stále urputn jí obran federální armády, která se s postupem asu p eci jen áste n vzpamatovala, za co0 nap íkadl Stonewall Jackson kritizoval generála Hilla kv li jeho údajn pomalejšímu postupu. P esto kon il druhý kv tnový den roku 1862 p esv d ivým vít zstvím pro jih. Nebo by jím zcela jist skon il, kdyby se ji0 b hem noci nerozhodl Thomas Jonathan Jackson osobn provést osudný

---

¹¹⁷ GALLAGHER, *The Battle of Chancellorsville*, s. 41.

¹¹⁸ FREEMAN, *R. E. Lee*, s. 475.

pr zkum.¹¹⁹

Stonewall Jackson a několik jeho ztábních d stojník se vydalo pozd ve er na pr zkum p edních linií armády. Vojáci 18. Severokarolínské pluku domnívající se, že se jedná o federální jezdce, zahájili na Jacksona palbu. Než je sta il jeden z d stojník zarazit, byl Thomas Jackson t ikrát zasa0en do ruky a spadl z kon . Jackson byl poté pod nep átelskou palbou odnesen na nosítkách k léka m. Když se toto dozv d l generál Lee, jemu0 bylo e eno, že se jedná jen o povrchová zran ní, propukl v slzy a ekl, že šakékoli vít zství je p íliz draze vykoupené, pokud nás zbaví slu0eb generála Jacksona by na krátkou chvíli%0Kdy0 se mu jeden z d stojník , který byl v moment tragédie s Jacksonem jal situaci popisovat, emocemi pohnutý Lee jej p eruzil slovy snemluvme ji0 o tom...díky Bohu že to není horzí%0¹²⁰

Lee ale musel i p es hluboký zármutek, který mu zp sobilo zran ní Thomase Jacksona, ezit hlavn probíhající bitvu. Bylo nutno n koho pov it velením Jacksonova k ídla. První volbou by byl p irozen A. P. Hill, ale ten v bitv také ran n. Odpov dností byl tak pov en generál Stuart. Dalším problémem bylo, že Sedgwick vytla il od Fredericksburgu po etn slabší Earlyho síly a postupoval z východu sm rem k Chancellorsville. 3. kv tna byl také obnoven generální útok na Hookerovy jednotky u Chancellorsville. Hooker byl v této fázi bitvy zcela psychicky vy erpán a neschopný vydat tém jakýkoli rozkaz. Jeho mu0i se ale p esto state n , by pom rn chaoticky bránili. Po tvrdém boji se ji0an m nakonec poda ilo federální síly vytla it na sever sm rem k ece a Lee tak mohl sto it McLawsovu divizi na východ a vyslat jí vst íc p icházejícímu Sedgwickovi. Ob jednotky se setkaly n kolik mil západn od Chancellorsville v oblasti ji0n od Bank's Ford a McLawsovým mu0 m se poda ilo postup federál zastavit.

Dalšího dne pak poslal Lee na východ k McLawsovi jezť Andersona. Když pak rebely podpo il jezť Jubal Early se svými jednotkami, situace se obrátila a v defenziv se najednou ocitl Sedgwick. Ten byl zády k ece pod útokem ji0an a nakonec musel volit ústup p es eku na severní stranu Rappahannocku.¹²¹V této situaci byl Hooker v t Oké pozici. V d l, že kdy0

¹¹⁹ KRICK, . *Chancellorsville- Lee's Greatest Victory* , s. 112.

¹²⁰ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 475.

¹²¹ *The Battle of Chancellorsville* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-11]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/chancellorsville> >

Sedgwick ustoupil za Lee, protože Lee celou svoji armádu vrhnout proti němu. Ml ale stále dvakrát větší armádu než Lee a navíc se v předchozích dnech zakopal. Přesto ale zvolil stejný postup jako jeho armádní kolega a v oblasti US Ford ustoupil se svojí armádou na severní břeh řeky. Bitva u Chancellorsville byla u konce.

3.13. Invaze do Pensylvánie a cesta ke Gettysburgu

První hruzná bitva byla bezesporu jistým triumfem. Díky mistrným tahům generálů Leeho a Jacksona byla početně silnější armáda Unie překvapena, napadena a zničena na sever. Možná nikde tady se v Leeovi zrodila představa o neporazitelné Armádě Severní Virginie. Ztráty byly ale velké. Lee měl 13 000 mrtvých a raněných vojáků. Nejvíce ze všech ale Roberta E. Leeho trápila smrt jednoho vojáka. Thomas J. Jackson totiž 10. května 1863 podlehl infekci a zemřel.

Jackson, poté co byl na nosítkách odnesen z bojiště byl pod dohledem lékaře umístěn na Chandlerově farmě. Kvůli infekci mu byla amputována ruka. Když se u něj začaly projevovat příznaky zápalu plic a bolest na hrudi, bylo to mylně vykládáno jako důsledek pádu z koně. Po amputaci ruky se zdálo, že infekce se dále nešíří, generálovi se udělalo lépe a lékaři vřeli, že Jackson přežije. Další den se ale Jacksonovi opět zhorzil stav. Když se to dozvěděl generál Lee, který upadl díky Jacksonovým zraněním do pochopitelné letargie, řekl, že se za Jacksona bude modlit. A jak napsal Freeman: „Lee prosil na kolenu nebesa, aby byla k jeho zemi milostivá a vykoupila Jacksona ze smrti“¹²² 10. května generála Jacksona i přes veškerou snahu lékaře a Leeovy modlitby přemohla infekce. Lee byl jeho smrtí otřesen. Těžko přesně odhadnout, co se mu odehrávalo v nitru, ale v reakci na generálovu smrt řekl, že skrývá v srdci „Již pár dní před Jacksonovou smrtí poslal jeho lékaře pro Leeho s tím, že generálovi již příliš času nezbyvá a zda jej nechce naposledy navštívit. Lee to odmítl s vysvětlením, že Jacksona navštíví, ať se mu udělá lépe. Zřejmě se tak před blížící se ztrátou přítel uzavřel do vlastní reality.“

Ztráta generála Jacksona měla vliv i na organizaci Armády Severní Virginie. Ta tedy byla reorganizována do tří sborů. Byly jimi Longstreet v sbor (obsahující divize generálů Hooda, McLawse a Picketta), sbor A. P. Hilla (s

¹²² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 561.

divizemi generál Hetha, Andersona a Pendera) a sbor Richarda S. Ewella (s divizemi generál Earlyho, Rodese a Johnsona). Dlouhostelectvo a Stuartova kavalerie byly nadále zrušeny zvlášť.¹²³

Na zasedání konfederální vlády v Richmondu pak Lee osobně prosadil svůj názor, že dle jeho posílení západního bojiště, je jeho invaze do Pennsylvánie. V Mississippi byl sice obležen Vicksburg a konfederální síly zde byly v tenké pozici, Lee ale věřil, že úspěch jeho severního tažení může za příhodných okolností ukončit válku. Konfederální vláda i přes odpor ministra později Reagana souhlasila a Lee se tak opět připravoval na svoji druhou invazi severu.

Leeův plán byl do velké míry shodný s plánem na invazi do Marylandu z roku 1862. Plánoval projít údolím Shenandoah kolem pravého křídla federální armády, přes marylandský Sharpsburg až do úrodné a bohaté Pennsylvánie. Lee plánoval, že se musí podařit porazit armádu Unie na jejím území. Jak ve své knize píše Jiří Hutečka: „Lee počítal i s tím, že nepřítel může být vtažen do pozice, kde může být úspěšně napaden“.¹²⁴ Lee tedy evidentně o možnosti útočné bitvy uvažoval ještě před započatím invaze na sever.

3. června 1862 tak Armáda Severní Virginie vyrazila od Fredericksburgu směrem na severozápad skrze údolí Shenandoah. První jde Hoodova texaská divize zajižovaná Stuartovou kavalerií a za ní celý zbytek Leeova vojska. Celkem tak vyrazilo na pochod asi 75 000 mužů. Joseph Hooker začal již o tři dny později tužit, že Lee něco zamýšlí. A když mu generál Sedgwick hlásil z protějšího břehu Rappahannocku, že jižanské jednotky tam již nejsou, měl Hooker jasno v tom, že se Robert Lee pohnul. Vyslal proto jedenáctitisícovou kavalerii generála Pleasontona, aby zjistila co se stalo. Ta ale narazila na Stuartovy jezdce o síle 9 500 mužů a v nejvtížnější jezdecké bitvě obanské války u Brandy Station byla federální kavalerie zatláena zpět.¹²⁵

Leeova armáda tak v první polovině června pokračovala v pochodu na sever. U Winchestru zajali Earlyho vojáci federální posádku a u 15. června překročila Rodesova divize západně od Sharpsburgu řeku Potomac a vstoupila do Marylandu. 17. června Stuart znovu odrazil pokus federální jízdy o průnik do

¹²³ EICHER, EICHER, *Civil War High Commands*, s. 229.

¹²⁴ HUTEČKA, *Země krví zbrocená: Americká obanská válka 1861 . 1865*, s. 335.

¹²⁵ *Gettysburg* [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-11]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/gettysburg>>

blízkosti přesunující se přes choty a Rodesova divize tak 21. června severně od Hagerstownu vstoupila na území státu Pennsylvánie. V tu chvíli ale generál Stuart učinil rozhodnutí, které zásadně ovlivnilo nadcházející bitvu. Rozhodl se totiž obkroužit celou armádu Unie tak, jak to udělal v roce 1862. Tehdy mu tento čin přinesl nehybnou slávu a popularitu. Tentokrát jeho čin přinesl oslepení Leeovy severovirginské armády.

V druhé polovině června již celá Leeova armáda vstoupila na území Pennsylvánie. Lee, který nemá od Stuarta informace o pohybech nepřátelských sil, se rozhodl divize z Ewellova sboru rozprostrit po okolí a ty tak mohl za úkol pátrat po zásobách a vybavení. Zatímco v zázemí armády v etn samotného Roberta Leea tak byla u Chambersburgu, Rodesova divize s Ewellem byla na severu u Carlisle. Zřejmě 25. června také Earlyho mužům poprvé prozradil malým, nevýznamným městem s názvem Gettysburg a pokračovali dále na východ a severně od Hanoveru.

O dva dny později se pak k Robertu Leeovi prostřednictvím Jamese Longstreeta dostala zpráva, že federální armáda se rychle pohybuje na sever. Přiznání je, že tuto zprávu obdržel od zpeha a nikoli od Jeda Stuarta. Leeovo vojsko bylo roztaženo na příliš velkém území a bylo tak náchylné k napadení. Lee proto rychle nechal obeslat všechny polní velitele s rozkazem co nejrychleji pochodovat ke strategickému bodu. Tím bodem bylo město Gettysburg.

3.14. První den bitvy u Gettysburgu

Ráno prvního červencového dne roku 1863 však ještě nic nenasešlo o tom, že se během několika hodin rozpoutá nejkrvavější bitva amerických dějin. Generál Lee zamýšlel svést bitvu proti Meadovým silám jižně od Gettysburgu u potoka Pipe Creek. Když se ale divize generála Henryho Hetha, která náležela k III. sboru A. P. Hilla přesouvala po silnici mezi Chambersburgem a Gettysburgem, dozvěděl se její velitel, že se v městečku Gettysburg nachází sklad bot. Vzhledem k tomu, že velká část jeho vojáků pochodovala bez bot, rozhodl se gettysburgský sklad obsadit. Někteří historikové ovšem pochybují o tom, že boty byly pravým důvodem Hethova vstupu do města. Ve městě byl totiž, jak je uvedeno výše, před pár dny již generál Early se svými muži a je tak pravděpodobné, že jeho muži by se již sbořili. Navíc by bylo poněkud zvláštní posílat pro boty dvě brigády

pochyby. Nicméně sám generál Heth (mimořádně blízký přítel Roberta Leea, který Hetha jako jediného generála oslovoval křesťanským jménem) po válce tuto teorii o botách nepotvrdil.¹²⁶

Když se jednotky z Hillova sboru přiblížily k místu, byly napadeny jednotkami Unie, o nichž se generál Heth domníval, že se jedná jen o zpatřně vybavenou domobranu. Ve skutečnosti šlo o 1. divizi federálního jízdního sboru brigádního generála Buforda v síle 2500 mužů. Unionisté byli ve městě již 28. června jako předsunutá hlídka. Sotva jezdci jihoanské vojsko spatřili, vydal generál Buford rozkaz k palbě do ložnic, které bylo rozmístěno nedaleko. Jihoanský generál Heth se tedy rozhodl na kavaleryisty zaútočit i přes výslovný rozkaz generála Leea neútočit na nepřítel a vyslal proti nim Archerovu a Davisovu brigádu. Lee ale stále neměl zprávy ani od Stuarta ani o Stuartovi a nevěděl tudíž, proti jak velké síle stojí. Federální kavaleryisté byli sesedlí z koní a v takticky výhodné pozici ukryti za zídlemi a ploty sadu, který se nacházel na okraji města. Generál Heth, stále v domnění, že se jedná jen o domobranu, zaútočil na unionisty pouze dvěma brigádami ze své divize, přestože mohl nasadit více mužů. Ty byly seveřany odraženy. Heth dále pokračoval v útocích a dokonce nechal rozložit svoje divizní doživotní ložnice.¹²⁷

Generál Lee, pohybující se několik mil za Hethovou divizí, neměl o nastalé situaci informace. Svého pozorovatele poslal na místo skutečně až ve chvíli, kdy uslyšel hlášení Hethových polních důstojníků. Mezitím začaly seveřanským obráncům přicházet od Emmitsburgu na pomoc první jednotky Wadsworthovy divize, které zaujaly postavení na křídlech bránících se kavaleryistů. Součástí této divize byla i elitní Meredithova železná brigáda, tedy sestavení bojovníků označených černými klobouky. Ti se rozmístili na křídlech obranného postavení a odrazili další útoky brigád z Hethovy divize. Dále pak docházely obráncům posily v podobě dalších jednotek I. a XI. sboru. Během dopoledne prvního dne bitvy byl zabit velitel I. sboru Unie generál Reynolds. O smrti generála Reynoldse není dodnes mezi historiky zcela jasno. Druhý den jeden z jihoanských důstojníků tvrdil, že generála zabil on. Uváděl ale, že generála zastřelil stojícího u děla, kdežto Reynolds byl zastřelen v sedle. Pravděpodobně

---

¹²⁶ GALLAGHER, *Three Days at Gettysburg: Essays on Confederate and Union Leadership*, s. 22.

¹²⁷ PFANZ, *Gettysburg. The First Day*, s. 282.

byl tak Reynolds zabit ji0anskými p záky z Alabamy.¹²⁸

Kdy0 se Robert Lee dostavil na bojizt dostal podrobn jí zprávy o tom, 0e Henry Heth rozvinul sv j útok. Lee byl také informován o odra0ení Davisovy a Archerovy divize a o zajetí generála Archera. Robert Lee si tak nechal kolem poledne poslat pro generála Hetha, aby mu vysv tlil nastalou situaci. Ten ho 0ádal o povolení k dalším útok m. Generál Lee ale váhal, nebo se necht l pouzt t do ofenzívních operací p ed p íjezdem Longstreetova I. sboru, který byl za Hillovým sborem jeztn kolik hodin opo0d n. I ji0an m ale rychle p icházely posily, zejména II. sbor generála Ewella (z eho0 tedy vyplývá 0e se vojska Konfederace p esouvala ke Gettysburgu v po adí III., II. a I. sbor).

Generál Lee proto nakonec na ídil vzeobecný útok na pozice unionist , v dom si zjevné p evahy. sRozkazy se rozlétly bleskov . nechte Hetha postoupit dop edu a a nastoupí i Pender. Je to druhý Manassas v malém! P ed setm ním bude nezávislost Konfederace zase blí0e realit %píze Freeman o nastalé situaci v tábo e ji0an .¹²⁹ V odpoledních hodinách tedy ji0ané op t vyrazili do útoku, tentokráte ji0 koordinovan z více sm r , a to konkrétn nejen od západu, ale také ji0 od severu a severovýchodu. Ji0anské oddíly zpo átku nezaznamenaly 0ádný v tzí úsp ch, nakonec se ale po opakovaných bodákových útocích poda ilo unionisty p emoci a ti byli po dlouhém boji a po zna ných ztrátách na obou stranách nakonec ze sadu vytla eni. Sám generál Heth ztratil v d sledku zran ní na 36 hodin v domí a n které pluky z jeho divize m ly ztráty kolem 80%.¹³⁰

Ji0ané tak sice b hem prvního dne dokázali vytla it unionisty z m sta, ti se ale stáhli na vyvýzené území za m stem. Díky tomu, jak dlouho dokázali Bufordovi jezdcí odolávat Hethov divizi, padla tato návrzí do rukou unionist a nikoli ji0an , jeliko0 se dokázal na místo p esunout dostate ný po et jednotek severu, které návrzí obsadily. Generál Lee sice vydal generálu Ewellovi rozkaz, aby se tyto vyvýzeniny pokusil obsadit pokud to bude mo0né%o Ewellovy jednotky ale byly unaveny a rozesety po okolí, tak0e generál návrzí neobsadil.¹³¹ Generál Trimble n kolikrát Ewella nabádal, aby poslal na nechrán ný kopec Cemetery Hill Haysovu brigádu, která byla ve velmi

¹²⁸ PFANZ, . *Gettysburg . The First Day* , s. 297.

¹²⁹ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 71.

¹³⁰ PFANZ, *Gettysburg . The First Day*, s. 327.

¹³¹ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 339.

výhodném postavení. Odehrála se zde také slavná scéna kdy generál Trimble, poté co mu Ewell zakázal tento kopec obsadit, hodil k jeho nohám svůj meč a rozkládal se, že pod takovým dřevěným stojníkem sloužit nebude. Ewell později několikrát vysvětloval, že nechtěl postupovat vpřed, dokud nedorazí Johnsonova divize.¹³² Jednalo se o Ewellovo rozhodnutí, které mu bude za pár dní vyřítat spousta jeho spolubojovníků a za pár desítek let spousta historiků. Chybnost tohoto Ewellova rozhodnutí mohli konfederační vojáci poznat již druhý den.

První den tak končil v situaci, kdy konfederační armády zaujaly postavení v Gettysburgu a jeho okolí, zatímco unionisté se usadili na vyvýšeninách za městem. Obě armády čekaly na další posily, které měly přicházet během noci.

Během noci zvažoval Robert Lee svůj další postup proti nepříteli. Měl v podstatě tři možnosti. Uposlechnout radu Jamese Longstreeta, zařídít se podle jeho plánu na strategickou ofenzivu a taktickou defenzivu a posunout armádu vpravo (jihovýchodním směrem) a dostat se tak mezi Meade a Washington. Meade by pak jistě musel zaútočit. Tuto možnost vyhodnotil Lee jako nevhodnou, neboť by znamenala přesouvat celou severovirginskou armádu příměří před zraky nepřítelů a jeho nákopcích usazeného důstojnictva. A nikdy není armáda náchylnější na zničení než v době přesunu. Druhá možnost byla nechat Meade zaútočit na svoji armádu v pozici, ve které se momentálně nacházela. V tom případě hrozilo extrémní riziko odříznutí Leeovy armády od domova. Třetí možností byl ústup zpět na východ po stejné cestě, po které ke Gettysburgu již ani nepřišli. Nedovedu si ale představit, že Robert Lee, v létě 1863 po všech vítězstvích a na vrcholu moci o této variantě vůbec reálně uvažoval. Ježto tady ale byla čtvrtá možnost. Zaútočit. Zaútočit na federální armádu, porazit ji a ukončit válku.

3.15. Druhý den bitvy u Gettysburgu

Na druhý den naplánoval generál Lee útok na křídla unionistických pozic. Ta se nacházela na vyvýšených a většinou zalesněných pozicích. Generál Lee si uvědomoval taktickou výhodu protivníka, usazeného na vyvýšeném terénu a navíc disponujícího kratšími liniemi, což usnadňovalo případný přesun sil do

---

¹³² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 78.

ohrožených oblastí. Taktický plán byl jasný. Longstreet v I. sboru¹³³ měl zaútočit na levé křídlo unionistické armády, zničit její a donutit tak celou armádu ustoupit, aby se nedostala do obklíčení. II. a III. sbor generál Ewella a A. P. Hilla měl mezi tím na druhém křídle respektive středě provádět klamný útok, který měl v případě mimořádné příležitosti přerušit útok skutečný. Tento manévr měl zabránit, aby unionisté z pravého křídla na křídlo levé posílali posily.

Generál Longstreet s útokem nesouhlasil.¹³⁴ Nechtěl útočit do kopce v lesnatém terénu proti zakopanému nepříteli a pod palbou unionistického dělostřelectva. Navíc v odpoledních hodinách dorazila do tábora Unie další posila v podobě VI. sboru generála Sedgwicka. Generál Lee ale trval na svém, přesvědčen o neporazitelnosti své armády a útok tak byl zahájen. Jeho zátek se ale posunul až na 16:00, jelikož generál Longstreet čekal, až na bojiště dorazí Lawova brigáda.¹³⁵ Nechtěl svůj útok začít bez ní. Díky tomu došlo ke zmatkům a generálové Hill a Ewell tak prováděli své klamné manévry v době, kdy skutečný útok jezt v bece nezačal. Samotný útok Longstreetova sboru, kterému velel generál J. B. Hood, podporovaný generálem McLawsem, byl veden proti zakopaným severanským jednotkám, které byly navíc velmi úzce podporovány dělostřelectvem. Samotný generál Hood byl velmi vážen a raněn již v začátku operace.

V úseku bojů, kde byly nasazeny jednotky generála Hooda, se již opaněm podařilo probít přes skalnatý úsek Devil's Den, Round Top a poté pokračovali do vysokého zalesněného návrší na Little Round Top. Tato oblast byla obsazena dvěma unionistickými brigádami z V. sboru. Nejhrozněji oblast z pohledu severanů, konec celé obranné linie, hájil 20. mainský pluk plukovníka Joshuy Chamberlaina. V mnoha vlnách se pokouželi jižanští vojáci z Texasu a Mississippi tento kopec dobýt, ale vždy byli odrazeni a zahnáni zpět. Konec bojových akcí v tomto úseku nakonec učinil bodákový protiútok unionistů, kteří tak zahnali jižany zpět do výchozích pozic.¹³⁶

V oblasti, kde útočily jednotky generála McLawse, postupovali jižaně v prostoru tzv. Pšenického pole. Nejdříve se jim podařilo zatlačit severanské obránce, tím ale přizly na pomoc části V. a zbytky III. sboru a zatlačily jižany

---

¹³³ PFANZ, *Gettysburg*. *The Second Day*, s. 25.

¹³⁴ GALLAGHER, *Three Days at Gettysburg: Essays on Confederate and Union Leadership*, s. 155.

¹³⁵ FREEMAN, R. E., *Lee*, s. 94.

¹³⁶ HUTEKA, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 340.

zpět. Posíl se ale do kralupy i McLawsovi muži, a to když jim z jeho dobytého Devil's Den přizly na pomoc části Hoodových jednotek. Opět tedy postoupili vpřed a po sérii útoků, ústupů a opětných protiútoků se jim podařilo tuto oblast alespoň částečně udržet. Na další postup jeho ale díky razantní palbě unionistické artilerie pomýšlet nemohli. Jednotkám Konfederace se tedy sice díky překladné odvaze a odhodlání podařilo proniknout hluboko do obranných linií a způsobit nepatrné velké ztráty, nakonec byli ale za pomoci dostatečně electva a bodákových protiútoků odrazeni téměř na všech úsecích zpět do výchozích pozic. Jeho armáda se podařilo obsadit pouze Culp's Hill, ale díky nastalé tmě nemohly konfederální jednotky pokračovat v boji ani v tomto úseku, čímž byla hroutící se unionistická linie zachráněna. Druhého dne boj byl rovněž vele svých mužů zabít generál Barksdale, velitel brigády z Mississippi a obránce Fredericksburgu.¹³⁷

V té době jeho také jeho armáda dorazila další posila, Pickettova divize, kterou ale generál Lee do akce neposlal a rozhodl se ji zetít pro další den. Rovněž se podařilo objevit velitele kavalerie generála Stuarta, který byl, poté co mu generál Lee za jeho lehkovávost vyvinil, přesunut se svojí jednotkou na levé křídlo. Když se generál Lee dozvěděl o krachu svého plánu, nepokládal to za žádný zásadní neúspěch, jelikož se domníval, že nepřítel velmi oslabil a donutil ho vyčerpat jeho rezervy. Věřil proto, že další den jeho unionisty dorazí a definitivně zvíťazí na pensylvánském bojišti.¹³⁸

Druhý den skončil pro jeho armádu objektivním neúspěchem. Jeho plán bylo hned několik. Přesvědčení a nesporné, jako že byla federální armáda usazena na skalnatých výšinách a měla tak obrovskou výhodu nad svým protivníkem, a přesto méně klavé, jako byl třeba přestup generála Longstreeta. Longstreet druhého dne gettysburské bitvy nadevzí pochybnost nezvládl koordinaci a realizace Leem zamýšleného útoku. Otázkou ale zůstává, zda byl úkol skutečně neproveditelný, nebo zda u Longstreeta sehrálo roli uražené ego poté, co generál Lee odmítl jeho plán na strategický přesun. Faktem každopádně zůstává, že, jak píše Huteka, Longstreet nesl odmítnutí svého plánu velmi těžce a s realizací útoku, s nímž vnitřně nesouhlasil, nikterak nespáchal.¹³⁹

---

¹³⁷ PFANZ, *Gettysburg. The Second Day*, s. 181.

¹³⁸GALLAGHER, *Three Days at Gettysburg: Essays on Confederate and Union Leadership*, s. 237.

¹³⁹ HUTEKA, *Zemí krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 340.

Podíváme-li se na síly, které mohl generál Lee teoreticky nasadit do operací t etího dne bitvy, jejich vý et vypadá velmi sluzn . Byla tu ji0 zmín ná Pickettova divize. Earlyho divize a divize Penderova byly rovn 0 erstvé. Byla tady také Imbodenova kavalerie a te u0 i Stuart. Jak k tomu dodává Freeman s ...proto0e morálka armády byla stále velmi vysoká, proto0e bylo získáno velké území, proto0e výhodné d lost electké pozice byly vybojovány a proto0e dorazily posily . Lee se rozhodl pokračovat v bitv i t etí den¹⁴⁰

3.16. T etí den bitvy u Gettysburgu

T etího dne p izel generál Lee s p esn opa ným plánem ne0 v den p edchozí. Domníval se, 0e kdy0 p edezlý den ztroskotal jeho úder na k ídlo unionist , bude nejlepším ezením dnes zaúto it na st ed jejich formace. Argumentoval tím, 0e síly seve an byly práv ze st edu p esunuty p edezlý den na k ídla a st ed je tak mén chrán n. Ve skute nosti stály ve st edu unionistické formace dva sbory generála Winifielda Hancocka, ukryté za kamennou zídou a podporované masou d lost electva.¹⁴¹

Útok m la vést virginská divize generála George Picketta, podporovaná divizí Pettigrewovou a dv ma brigádami pod velením generála Trimbla. Vzechny jednotky nále0ely k I. sboru generála Longstreeta. Ty m ly p ekonat 1,5 kilometru dlouhou louku a razantním bodákovým útokem prorazit linii Unie v jejím st edu. Krýt je m lo d lost electvo nyní pod vedením plukovníka Alexandera, které m lo v této fázi bitvy k dispozici 135 d l. Ji0anská artilerie m la ost elovat st ed unionistického postavení na Cemetery Ridge a jejím úkolem bylo zejména uml et co nejvíc seve anských d lost electkých postavení. Po této d lost electké p íprav m ly do útoku vyrazit výze zmín né jednotky Konfederace v síle 15 000 mu0 . Vpravo m la postupovat divize Pickettova o t ech brigádách, vlevo od ní divize Pettigrewova o p ti brigádách a za ní jako záloha dv brigády z divize generála Trimbla. Dle Leeova plánu se m ly vzechny jednotky sejít ve st edu unionistické formace, prorazit ji a obrátit federální jednotky na út k. Slavný Pickett v útok mohl za ít.

Kdy0 plukovník Alexander zahájil d lost electkou p ípravu, d lost elci Unie palbu okam0it op tovali a pole u Gettysburgu tak byla sv dkem nevj tzí

¹⁴⁰ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 105.

¹⁴¹ HESS, *Pickett's Charge - The Last Attack at Gettysburg*, s. 66.

dlostelecké přestelky celé obanské války. Kolem této hodiny odpolední pak konečně 15 000 jionských vojáků vyrazilo k útoku. První vyrazila divize generála Picketta, složená ze tří brigád pod velením generálů Richarda S. Garnetta, Lewise A. Armistead a Jamese L. Kempera.¹⁴² Ti se snažili co nejrychleji překonat širokou louku, zatímco byli zasypáváni zrapněly a kartáči z unionistických děl. Jejich početní stav rychle klesal, postupovali ale sluznou rychlostí přímo proti střední unionistické formaci.¹⁴³

Vzechy tři jednotky postupovaly podle plánu, i když divize Pickettova, která měla s divizí generála Pettigrewa držet zhruba kilometrovou linii, před ní měla mírný náskok. Mezi Garnettovou brigádou, která byla nejvíce vlevo v rámci Pickettovy divize a brigádou generála Frye, která byla nejvíce vpravo v divizi Pettigrewov , tak po celou dobu zela v tzi, i menší mezera. Generál Pickett se sice sám snažil svoji divizi nasmírovat a mezeru zacelit, vze se ale samozřejmě dlo pod neustávající nepřátelskou dlostelbou. Dvě brigády generála Trimbla postupovaly správně za azeny za pti brigádami Pettigrewovými. Po zhruba kilometrovém pochodu v sev ených formacích a za neustálého ost elování unionistickým dlostelectvem museli postupující jionané překonat další překážku. Byl jí dřevěný plot rámuující cestu, která vedla po celé délce louky. To celý postup nejen zdrželo, ale rovněž hrozilo rozbití celé formace, jelikož mezi postupem Pickettovy a Pettigrewovy divize byl stále určitý nesoulad. Když jionané plot překonali, klesl jejich početní stav na polovinu a generál Garnett byl zabit (musel se útoku účastnit v sedle, jelikož měl z předchozích bojů zraněnou nohu a byl tak snadným cílem). Dostali se ale již tak blízko k postavením unionistů, že mohli opřevovat palbu z ručních zbraní. Unionistické kanóny stále pářily do jionských vojáků, ale ti je již dokázali svými puškami umlčet. Nakonec se tak i přes vysoké ztráty probojovali ke kamenné zdi, za kterou byli ukryti unionisté. Překonali ji razantním bodákovým útokem, poali obsazovat unionistická dlostelecká postavení a nastal nepřehledný, krvavý boj mužů proti mužům.

První se na svém úseku přes zídku dostala brigáda z Pickettovy divize vedená generálem Armisteadem. Freeman o tom napsal: „Okolo stovky mužů

---

¹⁴² *Gettysburg* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-12] <<http://civilwaranimated.com/index.php/gettysburg> >

¹⁴³ HESS, *Pickett's Charge - The Last Attack at Gettysburg*, s. 333.

jej (Armistead) následovalo do bajonetového útoku se state ností a d v rou, ale klopýtali na ka0dém kroku. Nep ítel byl vzude kolem nich. Kde jsou ty tisíce, které v pyzných adách vystupovaly z les ? Kde jsou jejich hrdé vlajky? Kde jsou d stojníci, kte í by ekli co d lat? Armistead tam le0í na zemi, levou ruku na kanonu a v pravé stále svírá sv j me .%# Seve anská obrana, demoralizována nezlomností ji0anských úto ník , p eci jen lehce povolila. 69. a 71. pensylvánský pluk utíkal ze svých obranných pozic. Vlevo od Armisteadovy brigády za aly, i p es prudkou palbu unionistických obránc , kamenný val p ekonávat i zbytky brigád generála Pettigrewa. Brigády generála Trimbla, postupující za nimi, byly ale z boku napadeny 126. newyorským plukem a byly tak zdecimovány, 0e sice spo ádan , ale p esto za aly ustupovat zp t. B hem tohoto ústupu byl generál Tribmle vá0n ran n a zajat. V tu chvíli byl zabit také generál Armistead, b hem protiútok 19. massachusettského a 42. newyorského pluku na rozkaz generála Hancocka.¹⁴⁵ Armisteadova smrt u dobytého seve anského d la s kloboukem napíchnutým na zavli, aby tak b hem úto ení svým voják m dodával odvahy, se stala jedním ze symbol celé ob anské války a je astým nám tem um leckých ztvárn ní této bitvy. Paradoxem je i to, 0e práv generál Hancock byl jedním z Armisteadových nejlepších p átel. Za zídka ve st edu unionistické formace se tak strhla obrovská bitva mu0e proti mu0i, vybojovaná zejména bajonety a zavlemi. Seve ané se p tkrát pokusili o protiútok a vytla ení jednotek Konfederace zp t za val. Ji0ané bojující skute n na hranici lidských mo0ností stále odolávali a zápasili s velkou unionistickou p esilou. Úsp zný byl nakonec a0 zestý protiútok, vedený Hallovu a Harrowovu brigádou. Tím se poda ilo ji0any vytla it a donutit je ustoupit zp t do výchozích pozic. B hem doznívajícího útoku byl vá0n zran n jezť generál Hancock, kdy0 ho palbu op tující ji0ané p i ústupu zasáhli do oblasti b icha. Generál nicmén svá zran ní p e0il. N kdy v pr b hu útoku byl smrteln ran n také generál Kemper. Ten byl nejd íve zran ný zajat unionisty a posléze vysvobozen vlastními vojáky, kte í ho odnesli do tábora Konfederace. Zbytky konfedera ních voják p e0ivzích útok tedy za aly ustupovat zp t do výchozích pozic.¹⁴⁶

¹⁴⁴ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 127.

¹⁴⁵ HESS, *Pickett's Charge - The Last Attack at Gettysburg*, s. 369.

¹⁴⁶ *Gettysburg* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-12]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/gettysburg> >

V ten moment se Robert E. Lee zřejmě pohyboval okolo pozice Alexandrova dlostelectva. Uvidl generála George Picketta, který stále sledoval jak se stahuje zbytek jeho divize zpět a rozjel se k němu. „Generále, můžete přivést svoji divizi k obraně?“ optal se jej Lee. „Nemám už žádnou divizi. Nemám Armisteadu, nemám Garnetta a Kemper je smrtelně raněn“ odpovídl mu Pickett. V tu chvíli zahlédl Lee i na nosítkách neseného Kempera. Ten Leemu, aniž by se z nosítek dokázal zvednout, potvrdil že dle lékaře umírá. Když se jej Lee optal, co pro něj může udělat, řádal ho Kemper, aby se této divizi dostalo plné uznání za její dnešní práci. „Poté, co Lee jezd potkal téměř k slzám zlomeného generála Wilcoxe, zřejmě poprvé prohlásil, že svzechno je to moje chyba.“ Okolní vojáci, kteří přehlédli právě hlý útok, ale nesouhlasili a pokračovali na něj a na generála Picketta s necthe nás tam jít znovu.“ Jeden z konfederalních důstojníků tehdy navzdory právě prodlané porážce a utrpeným ztrátám prohlásil, že sstrýček Robert nás stejně dostane do Washingtonu, to se můžete vsadit!“¹⁴⁷ Jižanská armáda byla odražena a utrpená velké ztráty na životech. Její morálka ale zlomena ani zdaleka nebyla.

Generál Longstreet v tu dobu organizoval jižanskou obranu pro případ unionistického protiútoky, ten ale nepřišel. Jednak z důvodu, že generál Meade neměl informace o tom, kolik Leeovi zbylo jednotek a za druhé z toho důvodu, že se nad Gettysburgem strhla typická červencová bouře.¹⁴⁸

K posledním výstřelům této bitvy došlo třetího dne ve večer, kdy v oblasti jižany stále kontrolovaného Devil's Den byla Lawova brigáda napadena federální jízdou. Seveřantsí jezdci byli s velkými ztrátami zahnáni zpět a pušky v okolí Gettysburgu tak definitivně utichly.

3.17. Bilance gettysburské bitvy a ústup do Virginie

Porážku u Gettysburgu vnímá většina historiků jako osudový zlom ve vývoji občanské války. A pokud ne ve vývoji války, určitě jde o zlom v kariéře Roberta E. Leeho. Ten již nikdy nebude tak blízko k rozhodujícímu vítězství nad Potomackou armádou jako byl v červenci 1863. Severovirginská armáda nebyla zničena, její morálka nebyla zlomena a jižantsí vojáci měli stále v Roberta E. Leeho neochvějnou důvěru. Trauma gettysburské porážky se ale nad nimi

---

¹⁴⁷ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 127.

¹⁴⁸ *Tamtéž*, s. 130.

vznázelo a0 do konce války a Roberta Leeho pronásledovalo po celý zbytek jeho života. V následujících desetiletích a stoletích se napírou tisíce slov o p í inách Leeovy prohry. Najdou se historikové, kte í ji budou vy ítat Jamesi Longstreetovi, aby tak obhájili Leeovu nadpozemskou neomylnost. Najdou se i auto i, kte í budou naopak Leeovi vy ítat jeho po ínání v Pensylvánii a budou ho vinit z toho, 0e odmítl vnímat realitu a cht l po svých mu0ích nesplnitelné. Netroufnu si jednozna n zhodnotit, kdo za gettysburskou tragédií m 0e. Faktem ale z stává, 0e u Gettysburgu se odehrály události, které ovlivnily budoucí vývoj celého amerického národa a do jisté míry vytvo ily jakousi nadpozemskou legendu. Jak píše Hute ka: sPickettova zte se stala americkou paralelou k útoku lehké brigády u Balaklavy¹⁴⁹

Vojenské d sledky st etnutí byly pro Konfederaci velmi nep íznivé. Nejv tší vojsko konfederace p izlo o zhruba 22 000 mu0 a zejména o velký počet d stojník . Zásoby a d lost electvo se poda ilo díky dob e organizovanému ústupu (zejména díky práci generála Pettigrewa, který za krytí ústupu zaplatil 0ivotem) pov tzinou zachránit. Konfedera ní vojsko se tak dob e organizovaným ústupem stáhlo zp t na svoje území. Pro Unii se Gettysburg stal tolik o ekávaným vojenským úsp chem. Seve ané dokázali porazit sneporazitelnou%Leeovu armádu. Tato výhra je sice stála p es 31 000 mrtvých, dokázali ale díky vyzzí populaci svoje padlé nahrazovat mnohem rychleji. Unionistickým voják m se rovn 0 velmi zvedla morálka a chápali Gettysburg jako odvetu za masakr u Fredericksburgu.

Na politické situaci Konfederace se tato porá0ka rovn 0 podepsala. Ji0anská politická reprezentace si stále více uv domovala, 0e hospodá sky vy erpaná Konfederace nem 0e Unii vzdorovat p íliz dlouho. Porá0ka u Gettysburgu byla sice konfedera ní vládou a prezidentem Davisem p íjímána st ízliv , nicmén další pokračování války ji0 tak vy erpanému jihu radost ne inilo. Také diplomatické okolnosti byly pro Konfederaci zpatné. Velká Británie a Francie p estaly jednat o mo0nosti, 0e by Konfederaci uznaly jako samostatný stát. V Unii bylo vít zství u Gettysburgu velice d le0ité pro prezidenta Lincolna, jeliko0 se pomalu blí0ily prezidentské volby. Rovn 0 se ukázalo, 0e jeho idea pokračování Unie má zanci na úsp ch a z politického hlediska zajistila tato vyhraná bitva Lincolnov vlád zvýšení d v ry a authority

---

¹⁴⁹ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 341.

v o ích ve ejnosti.

Ze společenského hlediska porážka u Gettysburgu ještě více prohloubila ekonomické a sociální problémy válkou zatíženého jihu. Inflace jižanské měny nabrala závratných úrovní a na trhu s bavlnou se prosadili konkurenti. Stále více se ukazovalo, že v těchto attributech nemůže země jižní konkurovat industriálnímu severu. Morálka obyvatel sice nebyla touto prohrou nijak zásadně zlomena, ale dala jižanskému obyvatelstvu jasný signál, že výsledek války je minimálně nejistý. Obyvatelé obou stran jihu sice stále věřili, že generál Lee (generál Lee) pro něj válku vyhraje, ale vezmeme-li v potaz, že obyvatelstvo nahlíželo na průběh války optikou velkých bitev, zpráva o prohrách jejich neporazitelné armády je jistě velmi konsternovala. To na severu nalilo tuto bitvu do úst obyvatel tolik potěbnou věrou ve vítězství. Generál Lee byl poražen a vyhnán z jejich území. Dříve armáda se opět vrátila a lidé na severu již nevolali po ukončení války za každou cenu tak hlasitě. Ekonomika Unie neměla takové problémy jako ta konfederace, severní pobřeží nebylo obehnané námořní blokádou a to se samozřejmě nutně odráželo v sociální situaci obyvatel severních států.

Vojenské důsledky prohry u Gettysburgu postavily Roberta Leea do situace, kdy mu zbývala prakticky jediná možnost. Byl jí ústup v podobě stejné cesty, kudy do Pensylvánie přišel. Lee se tak s armádou 5. srpence odpoutává a vyrazí směrem k Williamsportu, kde chtěl překročit Potomac. Leeovi se nakonec podařilo 13. srpna rozvodňový Potomac překonat a k velké nelibosti prezidenta Lincolnova se s armádou dostal do relativní bezpečí.

8. srpna 1863 pak Robert E. Lee, otěšen porážkou u Gettysburgu a stále s řízením pocitem, že všechno je jeho chyba, nabídl Jeffersonu Davisovi rezignaci na post velitele Armády Severní Virginie. Davis tuto Leeovu žádost odmítl, by Lee prezidentovi napsal, že se necítí být kompetentním své vojsko nadále vést. Davis si ale Leeovu kompetenci samozřejmě velmi dobře uvědomoval a Leea ve vedení jeho armády ponechal.¹⁵⁰

3.18. Druhá polovina roku 1863 a přípravy na jaro 1864

během léta 1863 se po návratu Leeovy armády do Virginie situace na

¹⁵⁰ HUTEK, A., *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 343.

východní front ustálila. Jižní generál nemohl pomýšlet na další ofenzivu, nebo se jeho vojsko ještě nevzpamatovalo z té právě skončené. George Meade se svojí armádou do Virginie rovnou vrhnout nechtěl. Porazil sice Leea v Pennsylvánii, ale rozhodně nehodlal opakovat chybu mnoha svých předchůdců, kteří se vydali na jih s cílem porazit Leea a za pár dní jejich vojáci utíkali k Washingtonu. Lee si byl rovnou v domě toho, že Meade ho zřejmě nenapadne. V září 1863 tak Lee nechal Longstreet v sboru přejet pro potřeby západní fronty.

Období klidu a přepracování nových sil bylo pak na chvíli přerušeno během října. V situaci, kdy Potomacká armáda i Leeovy síly obývaly protilehlé břehy Rappahannocku, se dala jižní armáda do pohybu. Lee se snažil obejít Potomackou armádu. Chcel takto také pomoci západní frontě. Zde totiž (za úasti Jamese Longstreeta) probíhaly těžké boje v Tennessee. A stejně jako byla jižní armáda v Tennessee posilována na úkor Leeových sil, byly federální síly doplněny z Potomacké armády. Lee tak vyvíjel aktivitu, aby tomuto jednak zamezil a také aby dostal pod kontrolu místní železnici.

V regulérní bitvě se ale zmínilo setkání federálních a konfederálních sil u Bristoe Station. A. P. Hill v domnění, že se mu podaří vpadnout do zad unionistickému V. sboru, vyslal vpřed divizi Henryho Hetha. Problémem ovšem bylo, že Hill si nevzal s sebou žádné jednotky II. sboru a Hethovi mužům se tak dostali pod velký tlak. Konfederální síly byly nakonec zatlačeny se ztrátami. Lee tehdy Hillovi za jeho počin velmi vyčítal, nebo obchvatný manévr byl tímto odsouzen k nezdaru.

Podobně okrajový význam pro kariéru Roberta E. Leea měla i bitva u Mine Run. Ta, stejně jako Bristoe Station, zapadá do koloritu druhé poloviny roku 1863 na východní frontě. Ani jedna z armád zde neměla prostědky nebo možnosti k rozhodujícímu úderu na protivníka. Vzhledem k tomu, že Lee i jeho soupeři to oba moc dobře uvědomovali, dávali přednost vyčkávání a zetření sil před zbytečnými manévry předem odsouzenými k nezdaru. U Mine Run na přelomu listopadu a prosince tak Meade nejdříve s velkými komplikacemi (logistického, nikoli vojenského rázu) překročil Rapidan. Zde ale zjistil, že jižní jsou zakopáni v silných obranných pozicích. Lee sice naplánoval protiútok, ale to už byli vojáci Potomacké armády staženi zpět za řekou.¹⁵¹

---

¹⁵¹ HUTEK A, *Země krví zbrocená: Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 348.

Vzhledem k rychle se zhorzujícímu počasí a začínající zímě tak Robert E. Lee ukončuje vojenské operace (které Freeman beztak nazval *sztrátou* *asu*) a dává svým vojákům rozkaz rozbít zimní tábory.

Po Vánocich v roce 1863 strávil Robert E. Lee se svojí rodinou v Richmondu. Bylo to poprvé od roku 1859, co se mu to podařilo. Ale Vánoce strávil se svojí druhou rodinou. Již 21. prosince se objevil v táboře Armády Severní Virginie. Zde ve stanu tak Robert E. Lee zůstal prakticky do jara roku 1864.¹⁵²

Změny se ale během zimy udály v celé Konfederaci. Robertu Leeovi se podařilo po útoku prosince v Richmondu přesvědčit prezidenta Davise, že nejde o vítězství na západ a svěřit mu Armádu Tennessee. Na tuto pozici Lee doporučil Josepha E. Johnstona, kterého do ní Davis nakonec opravdu obsadil. Konfederální prezident také obsadil pozici vrchního velitele. Ta nebyla obsazena poté, co z ní roku 1862 odešel Robert Lee, aby velel armádě u Richmondu. Do této pozice byl jmenován Jefferson v blízký přítel Braxton Bragg.

Spolu s Braggem pak Robert Lee, který již zřejmě přijal jako realitu fakt, že se na západ, plánoval strategii pro rok 1864. Plán, který nesl prvky strategické ofenzivy, jímž proslul Robert E. Lee na virginském bojišti, měl způsobit vytlačení armády generála Granta z Tennessee. Longstreetovy a Johnstonovy jednotky měly Granta obejít, udeřit na Nashville a donutit federální síly ustoupit. Jak už to ale bývá u plánů dlaných od stolu, má i tento koncept poměrně značné nedostatky. K velkému rozčarování Jamese Longstreeta tak například opomíjel špatnou logistickou situaci v oblasti a ten jej tak označil za *nepraktický*.¹⁵³ Tuto jistou nepraktičnost ale nelze vyčítat Robertu Leeovi. Ten měl po útoku jara 1864 dost starostí s vlastní armádou. A ty se jezt o něj zvtí, když je mu jezt v dubnu vrácen sbor generála Longstreeta. Konfederální vojáci ze západního bojiště totiž nepřišli zrovna dobře zásobeni.

3.19. První duel Leeho s Grantem aneb bitva ve Wilderness

Na východní frontě zatím panoval klid. Vrchní velitel armády Unie

---

¹⁵² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 127.

¹⁵³ HUTEK, Země krví zbrocená: *Americká občanská válka 1861 - 1865*, s. 369.

Halleck ale plánoval další ofenzivu proti Leeov armád . Rozhodl se o ni poradit s lov kem, který si ji0 na západním bojišti vydobyl pov st vynikajícího polního velitele a skv lého stratéga. Byl jím Ulysses S. Grant. Ten navrhl velkolepý manévr, kterým by byla Virginie od íznuta od zbytku Konfederace a ekonomicky a vojensky obklí ena. Halleck, jeho0 primárním cílem stále z stávalo zni ení Leeovy armády, ale s plánem nesouhlasil. Obával se, 0e Lee by v tom p ípad provedl další invazi na sever a armád Unie ve Virginii by stejn nezbylo nic jiného ne0 Leeho pronásledovat. Jak píše Hute ka: shrozilo, 0e by se trp livost Seve an vy erpala d íve ne0 ekonomika Ji0an %¹⁵⁴

Generál Grant m l ale záhy dostat mo0nost sv j plán realizovat. Na konci února 1864 je toti0 jmenován do funkce vrchního velitele armády. Obyvatelé Unie tak o ekávají, 0e tento vít z ze západní fronty p inese vít zství Unie kone n í na jihu. Na východ se tak st huje osudový protivník Roberta E. Leeho.

Grant záhy po svém nástupu do funkce áste n p ijme ideu, 0e jeho hlavním úkolem je zni ení Leeovy armády a nikoli nep átelská logistika. Ne iní tak proto, 0e by zm nil názor, ale spíše je k tomu dotla en ve jným mín ním a politiky. Grant tak na po átku jara 1864 p izel s koncepcí, která po ítala s n kolika sou asnými útoky na více frontách tak, 0e se obrana Jihu zhroutí. Zatímco se tak budou federální jednotky vylo ovat v Alabam a úto it v Tennessee, Grant bude dr0et v zachu Robert Leeho, aby nemohl ostatní ji0anská vojska podpo it. Obyvatelé mnoha ji0anských stát tak m li brzy poznat, co v podání Ulyssese Granta znamená pojem stotální válka%.

Grant v plán pro operace ve Virginii po ítal rovn 0 s koordinovanými útoky. Jeho zám rem taky bylo spíše Leeho armádu utýrat a utrápit, ne0 jedním rozhodujícím úderem zni it. Sieglova federální armáda m la operovat v údolí Shenandoah, Butlerovi vojáci se m li vylodit na jihu u Richmondu a Grant sám m l tla it na Leeho u Rapidanu.¹⁵⁵Kdy0 pak Grantova armáda po átkem kv tna p ekro ila Rapidan, za ní0 dr0eli pozice mu0i z Leeovi severovirginské armády, bylo vze p ipraveno ke st etu dvou nejv tzích vojenských osobností ob anské války.

Ulysses S. Grant se po p ekro ení Rapidanu cht l co nejrychleji dostat

---

¹⁵⁴ HUTE KA, *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*, s. 380.

¹⁵⁵ *Tamté0*, s. 375.

skrze hust zalesnou a obtíon prostupnou oblast tzv. Wilderness. Necht I toti0 následovat ve svém osudu generála Hookera, kterému Lee téměř zničil armádu ve Wilderness před rokem během bitvy u Chancellorsville. Grant se tak, jako vichni unionisté tí generálové před ním snaží armádu Roberta Lee obejít. Provést sto tisíc mužů virginským lesem ale trvalo delé, než Grant očekával. A Lee tak, jako u téměř všech generálů předtím, jeho záměr odhalil.

Grant necht I s Leem ve Wilderness bojovat a chtěl skrze virginské lesy pouze projít směrem na Spotsylvania Court House. Zalesná oblast smazávala výhody, které měl Grant nad jižanským vojskem v podobě výzčích potůčků a lepší artielerie. Lee přirozeně toužil po pravém opaku a doufal, že se mu podaří chytit Granta do stejné pasti jako Hookera. Robert Lee tak vydal rozkaz svojí armádě přesunout se skrz lesy na východ a vykat na Granta. V důsledku toho se unionisté pokouzejí obejít jeho pravé kídlo. Na to, aby jej chytili do pasti, byly jeho schopnosti příliš velké. Sbory generálů Longstreeta, Ewella a A. P. Hilla se tak přesouvaly do nových pozic.

Bitva vypukla 5. května ráno. Když se před Warrenovým sborem objevili jižanští vojáci, Grant dal rozkaz k útoku v domnění, že se jedná o konfederalní zpehy. Ve skutečnosti to byl celý sbor generála Ewella. Během dne tak okolo lesní cesty Orange Turnpike vypukl boj, ke kterému se zanedlouho přidali i Hill v sbor.¹⁵⁶ Ten prodloužil Ewellovu linii směrem k jihu a ihned se dostal do bojového kontaktu s Hancockovým II. sborem. Ewellovi mužům svedli prvního dne bitvy s unionisty i přes početní nevýhodu vyrovnaný boj a se setměním byli zakopáni v povodních pozicích. Udržel se nakonec i Hill v sbor, i když Hancock má převahu v mužích 4 ku 1. Hill ale nechal přesouvat svůj sbor v těchto pozicích, protože věřil, že Longstreet jej podpoří již v průběhu noci. Longstreet v sbor se zatím chvatně přesouval po cestě, ale zdržel se.

A právě Longstreet v sbor hodlal Robert E. Lee nasadit druhý den bitvy, 6. května 1864. V všechny plány ale musel změnit, když Hancockova divize s rozběskem zaútočila na Hill v sbor tak tvrdě, že velkou část jeho mužů obrátila na útěk. Osud Leeovy armády visel na vlásku. Lee pochopil vážnost situace a osobně se snažil znovu seadit ustupující vojáky. Pohled na hroutící se linii Leeho velmi rozružil a generála McGowana se zeptal: „To jsou vaši muži

---

¹⁵⁶ RHEA, *The Battle Of The Wilderness, May 5-6, 1864*, s. 102.

utíkající jak hejno hus?¹⁵⁷ Ale stejně jako u Antietamu p ísp chal v poslední chvíli Hill, ve Wilderness se objevily Longstreetovy jednotky a za aly pomalu tla it unionisty zp t.

Zde se také odehrála legendární scéna, b hem které se Lee osobn v ele texaské brigády ú astnil protiútok. sSláva Texasu!%k i el Robert Lee a mával kloboukem nad hlavou. Kdy0 se ale rozhodl vést texaské jednotky p ímo proti puzkám unionist , museli ho za ít mu0i d razn p emlouvát, aby to ned lal a vrátil se zp t. Freeman k tomu píše: sOn je ale neposlouchal. Tvá m l ohnivou a jeho o i byly up eny na nep ítele. Jeden ser0ant jej tahal za uzdu kon pry . K i eli na n j. Bude v bec schopen vydat rozkazy p íjí0d jícímu Longstreetovi? V ten moment se v n m objevil konflikt mezi impulsem vále níka a odpov dností vojev dce%¹⁵⁸Lee nakonec sposlechl%a vrátil se do zázemí. A Texasané zachránili ji0anskou armádu.

Lee poté poslal Longstreeta na pravé k ídlo své armády. Zde zv dové objevili cestu, kudy by se dalo napadnout levé k ídlo federální armády a zatla it na Hancock v sbor. Situace dost podobná té z p edchozího roku, kdy Jacksonovi mu0i zasadili unionist m tvrdý úder. Lee nezaváhal a vrhl svoje mu0e vp ed. ást Longstreetových sil zaúto ila na unionisty. Vedly si dob e a tla ily na Hancocka. Ten byl pod obrovským tlakem a velmi reáln zde hrozilo zhroucení unionistického postavení. sTriumf, tuzil Longstreet, kterého mohlo být dosa0eno loni, kdyby nebyl Jackson zabit, te ekal na nazi armádu. Atmosféra byla triumfální. McClellan, Pope, Burnside, Hooker a te Meade a Grant!%o napsal Freeman.¹⁵⁹Pak ale dozlo ke zran ní generála Longstreeta. Ten byl, stejně jako Jackson p ed rokem o pár mil východn ji, zasa0en vlastními vojáky. To nejen 0e zdr0elo ji0anský útok a dalo unionist m zanci ke konsolidaci svých pozic, ale také to Leea p ípravilo o slu0by sstarého Peta%¹⁶⁰

Dalšího dne, 7. kv tna 1864, dosp la situace v lesích Wilderness k patu. Ob armády se mezitím zakopaly a ani jedna nehodlala na tu druhou frontáln úto it. Grant se rozhodl pro manévr. Cht l se odpoutat od Leeho armády a vyrazit op t k p vodnímu cíli svého pochodu ke Spotsylvania Court House. Grant zamýzlel pokračovat na jih a spojit se se silami generála Butlera, které se

---

¹⁵⁷ FREEMAN, R. E.. *Lee: A Biography*, s. 265.

¹⁵⁸ *Tamté0*, s. 288.

¹⁵⁹ *Tamté0*, s. 293.

¹⁶⁰ RHEA, *The Battle Of The Wilderness, May 5-6, 1864*, s. 424.

mezitím vylodily u Richmondu a tlačily na Beauregardovi muže. Lee, který tuto strategii očekával, poslal na jih již o den dříve Longstreet v sbor, nyní pod velením generála Andersona. Poté, co se od místa odpoutal i zbytek Leeovy armády, stala se bitva ve Wilderness definitivně minulostí.

3.20. Robert Lee opírá se mezi Grantem a Richmondem aneb bitva u Spotsylvania Court House

První setkání Granta a Leeho skončilo ze strategického hlediska víceméně nerozhodně. Grant pokračoval na jih ale Lee o něm již v důsledku toho ve Wilderness obklíčil armádu. Již byli kousek od vítězství a dokázali Grantovým silám odolat i ve velmi složitých situacích. Přizli ale na druhou stranu o generála Longstreeta. Dalším problémem byly ztráty z Wilderness. Ty činily zhruba 7 000 mrtvých a raněných. A tyto muže Lee zoufale nemohl kým nahradit. Lidské a materiální zásoby Konfederace se v této době opíraly o živé ztenčení.

Další strategické akce v oblasti Leeovy a Grantovy armády ale ovlivnila situace na jihu u Richmondu. Zde totiž generál Butler nebyl schopen zničit početně slabší Beauregardovy jednotky. Poté, co Grant zjistil, že Lee tak nebude muset jít na pomoc Richmondu, musel se opírat o něco více zaměřit na myšlenku rozhodující bitvy.

Grantovy jednotky se tak přesunuly ke Spotsylvania Court House, kde zjistily ke zklamání radosti Roberta E. Leeho narazily na zakopaného muže generála Andersona. Unionisté byli odraženi a zakopali se také. Když pak v průběhu 8. května dorazil Lee se zbytkem armády, pokračovaly na obou stranách zákopové práce, které dávaly tušit, že americká občanská válka zřejmě definitivně zalamnit svůj charakter. 9. května pak Lee rozhodl o dalším protažení linie, když nechal nové zákopy, které byly prakticky v pravém úhlu k již vystavené linii, obsadit jednotkami generála Earlyho. Na levé kídlo byla postavena divize generála Mahoneho, aby bránila federálním přejít most a na druhou stranu byla poslána divize Henryho Hetha. Mahone a Heth pak společnými silami 10. května vytlačili Hancock v sbor a zajistili tak levé konfederační kídlo. V průběhu tak došlo k útokům unionistů na opevněnou linii,

ale všechny pokusy byly jižanskými vojáky odrazeny. Generál Lee toho ve era do Richmondu napsal: sV ím, Ōe s pomocí BoŌí dokáŌeme generála Granta udrŌet od Richmondu%¹⁶¹

Jednotky Unie byly sice odrazeny, Lee ale vid l Ōe Ewell v sbor (na n jŌ federálové tla ili nejmíc a kde byli odraŌeni s vyp tím vzech sil) byl v t Ōké situaci. Jeho jednotky byly v onom Őpravém úhlu%konfederal ního postavení, takŌe na n mohli federálové úto it i z bok . Robert Lee se proto rozhodl vybudovat zde jezt jednu linii opevn ní. 11. kv tna ráno ale Hancock v sbor na pozici zaúto í a Ewellovy muŌe z nich vyŌene.¹⁶²

Lee pak op t vede do protiútoky Gordonovu brigádu. Op t to vyvolalo velké pozdviŌení mezi muŌi, kte í se obávali o Ōivot svého generála. Gordon se jej dokonce pokusil odtáhnout za Travellerovu uzdu, ale bylo to marné. Lee neopustil pozici dokud virginská brigáda op t nedobyla zákopy.¹⁶³ Stejn jako p ed pár dny tak Lee riskoval rad ji smrt, neŌ aby byla prolomena fronta. Generál, který by zem el pro svoje muŌe a muŌi, kte í by zem eli pro svého generála. Jestli lze najít na válce n co krásného, pak je to toto.

Na tomto míst , které je pozd ji p iléhav nazváno Bloody Angle -Krvavý kout, p ichází p i útocích a následných protiútocích dohromady o Ōivot tém 12 000 voják z obou stran. Asi nejciteln jzí ztrátou pro Roberta Leeho bylo, Ōe v tomto míst padla do zajetí ást muŌ z tzv. Stonewall brigade. Tito virgi ané, kte í svoji slávu získali jiŌ b hem první bitvy u Bull Run a pod Stonewallem Jacksonem pak prozli vzemi vít znými bitvami, te byli zajati unionisty.

AŌ do konce bitvy, známé jako bitva u Spotsylvania Court House, z staly ob armády ve svých opevn ních, aniŌ by ani jedna zaznamenala jakýkoli úsp ch. Generál Halleck o situaci napsal, Ōe sv takovém terénu se m Ōe bojovat celé léto%Grant tak Leeho op t neporazil a op t nep inesl Lincolnovi rozhodující bitvu. Naproti tomu Armáda Severní Virginie dokázala, jak uŌ bylo zvykem, odolávat po etn siln jzímu nep íteli. Proti Grantovým 100 000 muŌ m l te Lee necelých 52 000 voják .

Smutná zpráva ale k Leeovým uzím dorazila 11. kv tna. U Yellow Tavern byl totiŌ zabit Jeb Stuart. Jeden z nejnadan jzích velitel kavalerie a generál,

¹⁶¹ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 305.

¹⁶² *The Overland Campaign* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-12] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-overland-campaign> >

¹⁶³ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 319.

který Leeovu armádu oslepil%u Gettysburgu, zemřel po potyčce s federální
 pesilou. sGenerál Stuart byl smrtelně raněn, m j nejlepší a nejužite n jzí
 d stojník%o ekl podle Freemana Lee.¹⁶⁴ Ten se tak p i adil k nekone nému
 seznamu generál i prostých voják , které Konfederace ztratila v posledních
 bojích. Leeovy ztráty byly sice menší ne0 Grantovy. Dopadaly na n j ale
 mnohem h e.

P esto Robert E. Lee hodnotil poslední boje pozitivně . Podařilo se mu
 ubránit p ed Grantovou p esilou a v il, že nakonec dokáže tuto armádu obrátit
 k út ku na sever stejn , jako všechny p edchozí.

3.21. North Anna, Leeova nemoc a cesta ke Cold Harbor

Grant, v domění si toho, že musí svést s Robertem Leem bitvu mimo jeho
 polní opevnění, nachystal na konfederaci generála Hestera. Vyslal Hancock v
 sbor k železniční křižovatce u Hanover Junction a doufal, že se jej Lee pokusí
 napadnout. Lee tento záměr ale odhalil, Granta oklamal a opřel se mu podařilo
 na březích řeky North Anna zakopat. Poté, co navíc generál Breckinridge
 (bývalý viceprezident James Buchanan) porazil v údolí Shenandoah federální
 síly generála Siegla, přizly Leeovi tolik křídlené posily. Situace tak spěla k
 dalšímu patu.

Grant stál sice, stejně jako Hancock, v nevýhodné taktické pozici, ale
 Robert Lee nemohl této výhody využít. Byl nemocen, vyčerpan prací s
 miniaturním štábem. Na několik dní byl tak upoután na lóku ve stanu a
 informace o situaci na bojišti m l jen od svých podobník . Nevyužitá situace jej
 ale samozřejmě velmi mrzela. Problémem bylo, že nem l žádného d stojníka,
 který by byl natolik zkušený, aby jej pov il nějakou v tží samostatnou operaci
 proti federálním silám. Zřejmě podráždění z nemoci jej pak ovlivnilo, když
 generálu Hillovi vyřekl: sProč jste to neudělal jako Jackson? Prostě na n poslat
 celý sbor a smést je?%o Lee v té době také zvažoval, že by n koho pov il
 velením armády. Jeho problém ale nastínil Freeman, když píše: sAle koho?
 Ewella, který byl sám jako velitel sboru sotva schopný držet pole? Hilla, který
 právě selhal? Andersona, který je velitelem sboru 14 dní? Lee v d l, že nemá
 žádnou alternativu%o

Grant si ale mylně vyložil slabost Roberta Leea jako slabost celé

---

¹⁶⁴ FREEMAN, R. E.. Lee, s. 327.

severovirginské armády. Koncem května tak budoucí americký prezident podnikl další a poslední obchvat Leeovy armády a vyrazil směrem k Richmondu v naději, že tentokrát Roberta Lee oklamal.

Ten je ale opotná místa dříve a v oblasti Cold Harbor severně od Richmondu se jihoanská armáda zakopala. V zádech mají Leeovi mušketu Chicahominu a hlavní město Konfederace. Robert Lee se tak opotná, po více jak dvou letech vrátil na místo, kde po Josephu Johnstonovi převzal velní polní armády. Na těchto místech Lee poprvé porazil váhavého McClellana. Tady poprvé v poli velel Jacksonovi, Longstreetovi. A te tady stál proti Grantov vojsku, se svojí armádou pevně usazenou v obranných pozicích a připravenou opotná uhájít Richmond.

3.22. Lee u Cold Harbor

Grant se rozhodl toto jeho odhodlání otestovat. Přesvědčen, že je jihoanská armáda těsně před zhroutilím, nařídil frontální útok na konfederální pozice. Podřízení jej odrazovali, ale Grant na ně nedbal. V dosavadním tažení roku 1864 ztratil 40 000 mužů oproti Leeovým 20 000 a další muže se chystal unionistický generál poslat na smrt právě te . Schylovalo se tak jednomu z nejvážnějších masakrů občanské války.¹⁶⁵

Nejprve se Grant pokusil obejít křídlo Leeovy armády, ale jeho muži byli odrazeni Andersonovou divizí. Když Grant zjistil, že obchvatné manévry nelze provést, rozhodl se pro frontální útok na konfederální linii. Útok dopadl dle očekávání generála Lee i v těžiny generál federální armády. Muži v modrých uniformách byli zamsakrováni, aniž by dosáhli jakéhokoli úspěchu. Sbory generála Hancocka, Wrighta a Smithe jsou vrženy proti liniím rebelů a prakticky okamžitě jsou odraženy zpět. Lee po útoku napsal Davisovi: „Náze ztráty jsou dnes malé a náze vítězství bylo díky Božímu požehnání tak velké, jak jsme jen mohli očekávat.“¹⁶⁶

Grant tedy zjistil, že Armáda Severní Virginie ježte žije. Toto zjištění ho stálo 13 000 mrtvých v bitvě u Cold Harbor, který se tak stal Grantovým ekvivalentem Leeova Malvern's Hill, který ležel jen pár mil směrem na východ.

---

¹⁶⁵ *The Overland Campaign* [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-12] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-overland-campaign> >

¹⁶⁶ RHEA, *Cold Harbor: Grant and Lee, May 26-June 3 1864*, s 318.

Tvá í v tvá neúsp chu se Grant rozhodl k ezení, které vlastn zamýzlel na úplném za átku kampan . Znovu tedy vyhnal svoje vojáky ze zákop , oboj0ivelným manévrem p es eku James obezel zprava Richmond a vydal se 14. ervna 1864 k Petersburgu. Dobytím tohoto d le0itého 0elezni ního uzlu se cht í pokusit od íznout Richmond od posil, zásob a potravin z t ch kout Konfederace, které jí jezť zbývaly.¹⁶⁷

Jako krátké shrnutí Leeova p ístupu b hem tzv. Kampan ve Wilderness jist poslou0í údaj o ztrátách. Grant za celou dobu trvání kampan , to jest od p ekro ení Rappahannocku a0 po p ekro ení eky James, ztratil 64 000 voják . To je víc, ne0 kolik m í Lee na po átku kampan v bec k dispozici. Leeovy zráty nejsou ani polovi ní, jde o 30 000 mu0 . Grant také na Leeovi nezískal prakticky nic. Žádnou vít znou bitvu, 0ádný strategický úsp ch. Lee jej dokázal udr0et od Richmondu a dál tak dával Konfederaci nad ji. Jak napsal Freeman: sKamkoli se Grant pohnul, tam nazel Leeovy bajonety, jak uzavírají cestu na Richmond%¹⁶⁸

Robert E. Lee byl ale Grantovým p echodem eky zasko en. 0 ekával, 0e federální vojsko na n j bude tla it dále ze severu a neuva0oval o mo0nosti, 0e se Grant s celou svojí armádou vrhne za eku James a nechá za sebou jak ji0anské vojsko tak Richmond. Lee byl navíc toho názoru, 0e bitva proti Grantov armád musí být vybojována severn od eky James. sMusíme zni it Grantovu armádu ne0 dosáhne eky James. Pokud ji p ejde vyústí to v obléhání, které by bylo z ejm jen otázkou asu.¹⁶⁹ Problémem navíc bylo, 0e Petersburg byl brán n pouze malou posádkou ji0anských voják . Žť stím Konfederace ovzem bylo, 0e t mto mu0 m velel Pierre G. T. Beauregard. Ten dokázal Petersburg sm sící lsti a vojenského mistrovství hájit tak dlouho, dokud si Lee neuv domil, co se stalo a nevyrazil se vzemi svými mu0i za Grantem k Petersburgu. Kdy0 pak 18. ervna Grant rozkázal zaúto it na opevn ní Petersburgu, byli ji0 obránci podpo eni Leeovými mu0i a útok je odra0en. Lee rozestavil vojsko okolo m ste ka a jedno z posledních d jství ve vojenské karié e Roberta E. Leeo mohlo za íť.

Moment, kdy Grant p ekro il eku James, lze z ejm ozna it za jednu z mála chyb Roberta E. Leeo b hem této fáze války. Lee se nechal zmást

¹⁶⁷ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 391.

¹⁶⁸ *Tamté0*, s. 447.

¹⁶⁹ *Tamté0*, s. 512.

Grantovým jezdeckem, které manévrovalo proti Leeovu levému kídlu a očekával tak útok z této strany. Na druhou stranu ale Robert Lee svoji chybu alespoň částečně napravil urychleným přesunem k Petersburgu, kdy na poslední chvíli zachránil Beauregardovi vojáky. Tím zachránil tento důležitý železniční uzel pro Konfederaci a podařilo se mu zde konsolidovat obranu.

3.23. Leeova obrana Petersburgu a čekání na zázrak

V druhé polovině června tak obě armády stály u Petersburgu. Robert E. Lee nechal vytvořit linii zákopů východně od města. Proti ní se vytvořila druhá linie, unionistická. Již během června probíhají na pravém kídle konfederácké armády boje mezi dvěma federálními sbory a konfederáckými divizemi generál Mahoneho a Wilcoxe z Hillova sboru. Již nyní jsou ale úspěšnější a fronta se zde stabilizovala.

Situace by se dala nazvat patovou. Klasický obrázek roku 1864 se odehrával i před Petersburgem. Dvě linie zákopů postavená paralelně naproti sobě a ani jedna z armád nedokáže dobýt ty nepřátelské. Ke konci července 1864 ale přizel generál Burnside, který je u Petersburgu jako velitel sboru s nápadem, jak patovou situaci rozetnout. S horlivostí sobě vlastní vymyslel plán, který se do historie občanské války zapsal zvláště tragikomickým písmem a nese název Bitva o kráter.

Burnside nechal, po váhavém souhlasu generála Granta vykopat podzemní tunel, který vedl od zákopů federální armády až po pozici jižní. Další problém byl, jak bylo Burnsideovým zvykem, jednoduchý. Na konci tunelu byl bombou vytvořen kráter, kterým se přímo za linii jižních zákopů měly dostat federální jednotky, vyskákat a smést zokované rebely. Seve anžtí vojáci by se tak vyhnuli krvavému přechodu přes území nikoho, které oddělovalo obě linie zákopů.

Když 30. července ráno došlo k výbuchu, který zabil zhruba 300 jižních obránců, byli konfederovaní vojáci opravdu překvapeni. Pak ale nastal zametek hlavně mezi útočícími federály. Muži generála Ferrera a Ledlieho se hrnuli do tunelu a u výlezu z něj byli masakrováni jižními vojáky generála Mahoneho. Tento experiment stál nakonec generála Granta 4 000 mrtvých vojáků a generála Burnsidea místo ve velení.

Robert Lee byl výsledkem sbitvy o kráter potěšen. Zejména jej pak těžily

relativně nízké ztráty ji0anské armády oproti ztrátám seve an . State né po ínání Mahoneho voják pak odmínil povýžením a prohlásil 0e ska0dý mu0 se ze sebe dnes udílal hrdinu¹⁷⁰

Situace tak op t dospěla do fáze nekone ného obléhání. Grant, který po zkuzenostech od Cold Harbor nehodlal na ídit frontální útok na 30 kilometr Leeových zákop , se tak pokusil alespo p etínat d le0ité komunikace mezi Petersburgem a zbytkem Konfederalního území. Tyto pokusy, podnikané v tzinou federální jízdou, vedly k sérii n kolika menších poty ek mezi nimi a ji0anskou kavalérií. Ta byla, jako všechny slo0ky ji0anské armády, oslabena a stále se nevzpamatovala ze ztráty Jeba Stuarta.

V druhé polovině srpna 1864 se ale za al generál Grant pokouzet p etnout 0elezni ní dráhu z Petersburgu i soustavným tlakem p choty. Robert Lee si byl moc dobře v dom, 0e ztráta 0eleznice by byla katastrofou. Poslal tak proti Warrenov V. sboru sv j sbor Hill v. Hill op t nasadil divize generál Mahoneho a Hetha a t m se poda ilo áste n vytla it jak Warren v, tak posléze i Hancock v sbor. Pro Roberta Lee to ale znamenalo, 0e svoji ji0 tak napjatou a p etí0enou linii musel op t protáhnout sm rem na jih a navíc 0eleznice na jih, zásobující nejen Leeovu armádu ale i Richmond, byla zni ena. Kruh kolem Armády Severní Virginie se zase o n co více zav el.

O další obejití linií Leeových vojsk se Grant pokusil koncem íjna. Hancock v a Warren v sbor mají obejit nejzazší pravé k ídlo Leeovy armády u potoka Hatcher's Run. Ji0ané jsou ale dobře zakopáni a Robert Lee se tak sám pokusil vyu0ít p íle0itost. Proti Hancockov nekrytému k ídлу pozle v tzinu svých sil a pokusí se tak II. sbor zni it. Kdy0 v odpoledních hodinách na federální síly ude ili Hethovi, Mahoneho a Wilcoxovi p záci, rozpoutala se tvrdá bitva v rozbahn ném terénu okolo Hatcher's Run.¹⁷¹ Do zad pak unionist m vpadla jez t rebelská jízda a Hancockovi mu0i po ali ustupovat zp t. I p esto, 0e hrdina od Gettysburgu sv j sbor zachránil, stál ho tento pokus o pr lom tém 2 000 mrtvých.¹⁷²

Ve sv tle událostí na ostatních ástech fronty ale nemohl mít Robert E. Lee s blí0ícím se koncem roku 1864 0ádný d vod k radosti. Na severu ji0 p ed

¹⁷⁰ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 477.

¹⁷¹ HORN, *The Petersburg Campaign: June 1864-april 1865*, s. 203.

¹⁷² *Petersburg and Appomattox* [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/petersburg-and-appomattox> >

n jakou dobou definitivně zhasly nad je (pokud kdy n jaké takové Lee v bec m l), že by malá armáda Jubala Earlyho mohla ohrozit Washington. Velký poválečný obhájce Leeho a jeden z autorů skultu Leeho sice se svými jihoanskými veterány dokázal několikrát unionisty porazit a dostat se až na předměstí Washingtonu, nakonec byl ale tváří v tváří nemilosrdné politické a materiální převaze nepřítelů poražen. To ale jezt nebylo pro Leeho to nejhorší. Early jím byl vyslán na sever hlavně proto, aby jeho obléhané armádu u Petersburgu odlehčil a to se podařilo. Horší potíží byl ze strany puzečného Sherman který právě realizoval svůj spochodkový plán na Grant v popud tak velmi reálně ohrooval Leeovy komunikační linie. Když se pak navíc rozpadla Hoodova Armáda Tennessee, bylo více než patrné, že katovská smyčka kolem krku severovirginské armády se zase utáhla o trochu víc.

Osudová hodina Leeova vojska se jezt více přiblížila s příchodem sněhu, bláta a kruté zimy do petersburgských zákopů. Jižní vojáci hladověli a příděly jídla byly zoufale malé. Problém pramenil z toho, že jižní bylo odkud a kudy k jižním obráncům potraviny dopravit. Po Shermanových výpravách po údolí Shenandoah moc potravin nezbyvalo. Vojáci, kteří nejdříve bojovali pod Robertem Leem již několikrátý rok, jednoduše již nemohli situaci snázet. Když pak hladoví muži v zamrzlých zákopech jezt dostávali dopisy z domova, kde jejich blízcí popisovali válečné útrapy a útoky federálních sil, mělo to na morálku značný dopad. Představa vojáka, který na jaře 1861 nadšen odešel z rozkvetlé a úrodné Alabamy bojovat za svá práva, po čtyřech letech útrap, ležel v blátě bez vyhlídky na zasný konec je opravdu pochmurná.

V důsledku toho se začala Leeova armáda povolat drolit. Generál sám si v průběhu zimy posteskně, že zaznamenal například obrovský nárůst dezercí u jednotek ze Severní Karolíny, které přede tím bojovaly snad nejstatečněji ze všech. U tohoto regimentu byl počet dezertujících opravdu velký, jelikož jejich vojáci to neměli doma příliš daleko. Freeman tak například ve své knize uvádí, že jen mezi únorem a březnem dezertovalo z Leeova vojska téměř 3 000 vojáků. Jednalo se o 8% celé Armády Severní Virginie. Jen ze slavné Pickettovy divize uteklo 500 mužů!¹⁷³

V této situaci také Robert E. Lee strávil příchod nového roku 1865.

---

¹⁷³ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 541.

Otázka, jak zlepšit zoufalou situaci, byla nasnad . Ve sv tle nastalých událostí na ostatních úsecích a v dom si nebezpečí, že Shermanovy síly by se mohly spojit u Petersburgu s vojskem generála Granta. Již dříve psal prezidentu Davisovi, že pokud budou Grantovy síly posíleny, nevidím v sou asné situaci žádnou možnost, jak bychom jim mohli zabránit v obsazení Richmondu. Te dostála tato situace svého vrcholu. Tvá í v tvá zdrcující federální pesile dosp l Lee k bolestnému rozhodnutí, že je potřeba opustit Petersburg a s ním i Richmond. Sje potřeba vyvést naze síly a obávám se spojit je, jelikož samostatn již nejsou schopny vzdorovat nepříteli. Obávám se, že bude nezbytné opustit naze m sta. napsal Lee.¹⁷⁴ Po átkem roku 1865 se pak rozhodl jednat.

Výsledkem byl plán, kdy vojáci generála Johna Gordona m li napadnout nejslabší ást federální linie u Fort Stedman východn od m sta. Jižanztí vojáci, vydávající se za dezertéry, m li donutit Granta pesunout sem své síly, aby udr0eli svoji linii. V tu chvíli m la vyrazit Leeova armáda ze smrtelného sev ení na západ. Zde m la pochodovat na jih a spojit se s dalším konfederalním vojskem pod vedením Josepha Johnstona. Byl to plán, který by Leeov armád umo0nil manévrovat a získat posily.

Sbor generála Gordona, v tu dobu t etina armády, která Robertu Leeovi zbyla, tak vyrazil 25. b ezna proti pozicím federál o Fort Stedman. Po áte ní fáze zaznamenala velký úspěch a jižané p emohli p ekvapenou posádku seve anských d l. Pak se ale útok zpomalil, Grant pesunul posily (ale bohu0el pro Leeo ne tak, aby oslabil pozice jinde) a Gordonovi mu0i byli s velkými ztrátami zahrání zp t do svých zákop . Akce skon ila neúspěchem a zoufalství voják v Armád Severní Virginie se tak jezť více prohloubilo.¹⁷⁵

Ulysses Grant správn p edpokládal, že akce u Fort Stedman byl zoufalý pokus Roberta E. Leeo o únik ze smrtelného sev ení. Rozhodl se tak koncem b ezna 1865 definitivn obklít Armádu Severní Virginie a tím ji zni it. Grant tak poslal jednotky generála Sheridanova do oblasti Five Forks tedy do místa, kudy by jižanská armáda pravd podobn ustoupila na jih. Robert Lee ale poslal proti Sheridanov jízd 10 000 mu0 Pickettovy divize. Ta je sice oslabena, ale p esto si dokázala s kvalalery poradit a zatla ila je zp t. Warren v V. sbor ale

---

¹⁷⁴ *Tamté0*, s. 2.

¹⁷⁵ HORN, *The Petersburg Campaign: June 1864-april 1865*, s. 214.

tvrdí, že zatlačil na konfederální divizi generála Johnsona a Pickettovi tak hrozilo, že bude odříznut od zbytku armády. Johnson ale na Lee vydal příkaz zaútočit na křížlo Warrenova sboru a zatlačil jej zpět. Když ale federální vojáci přejdou do protioútoků, je Johnson vytlačena a zastaven na silnici a George Pickett je tak odříznut.

Robert Lee rozkázal Pickettovi divizi ustoupit do Five Forks a držet zdejší železnici za každou cenu. Sdržte pozici za všech okolností a nenechte unionistické jednotky obsadit železnici, napsal Lee Pickettovi.¹⁷⁶ Je to jediná úniková cesta z obklíčení, která severovirginské armádě zbyla. Prvního dubnového dne roku 1865 ale spojené síly Sheridanovy kavalerie a Warrenova pěšího sboru porazily slavnou Pickettovu divizi a donutily ji na zbývající ústup směřovat na jihozápad. George Pickett se o svojí porážce dozvěděl následně, jelikož v době bitvy griluje ryby na břehu řeky. George Pickett tak ztratí 3 000 mužů a Robert Lee poslední ústupovou cestu z Petersburgu.

Poté, co se smýšleka uzavřela, rozhodl se generál Grant Leeovu armádu definitivně zničit. Federální jednotky Wrightova a Ordova sboru rychle prolomily linii demoralizovaných a zubožených jihoanských obránců. Když Ambrose Powell Hill viděl, jak se obrana jeho mužů hroutí, vydal se vstříc unionistickým útočníkům. Podle výkladu historiků Hill pravděpodobně hledal smrt v boji, jelikož se předtím mnohokrát vyjádřil, že nechce vidět Konfederaci padnout. Právní smrti v boji se generálu Hillovi splnilo, když jej zasáhl federální pušák.

Po první útočné smruti se Grantovi mužům přeci jen unavili a jihoanská fronta se tak za vydatné pomoci sil Jamese Longstreeta, který se vrátil k armádě po zranění během zimy, zkonsolidovala. Robertu Leeovi ale zbyl jen úzký proužek postavení kolem jihoanské části města. Leeovi tak zbývala jediná možnost. Na ministerstvo války toho večera napsal: „Je naprosto nezbytné, abychom opustili pozici dnes v noci, jinak budeme zítra ráno odříznuti.“¹⁷⁷

O počinání Roberta Leea v těchto dnech bitvy vypovídá mnohá historička, která se udála, když unionisté tí vojáci dobývali jihoanské dělostřelecké baterie. Když se vojáci v modrém k postavení přiblížili, uviděli dle svých slov souběh vypadajícího jihoanského dělostrojníka na zedém koni, který osobně velel dělu. Když unionisté dělu dobyli, ptali se jeho umírající obsluhy, kdo ten

¹⁷⁶ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 36.

¹⁷⁷ *Tamtéž*, s. 57.

d stojník byl. Rebel jim z posledních odpovědí: „Byl to Robert E. Lee, pane, a opustil toto postavení jako poslední šance, protože u Petersburgu tehdy nebyli ti novináři, kteří předtím lety psali o sběhu Leeovi.“

V nastalé situaci totálního obklíčení neviděl Robert E. Lee jinou variantu, než Petersburg opustit a pokusit se z obklíčení probít. Lee o tomto faktu informoval prezidenta Davise, který jezdit ve společnosti celou vládou opustil Richmond. V noci z druhého na třetího dubna 1865 také Robert E. Lee se svojí armádou po deseti měsících zoufalé obrany opouští postavení u Petersburgu. Freeman napsal: „Když padla tma, armáda zcela potichu opouštěla místo. Lee jel na Travellerovi po mostě na druhý břeh řeky Appomattox. Naposledy jako voják. Viděl Petersburg. V hlavě se mu usazovaly depresivní vzpomínky na trpící místo, zmočenou armádu a umírající ideály.“¹⁷⁸ Historie slavné Armády Severní Virginie tak vstoupila do své poslední etapy.

3.24. Robert E. Lee v posledních dnech Konfederace a jeho kapitulace u Appomattoxu

3. dubna 1865 ráno, jen pár hodin předtím, než do obsazeného Richmondu přijel samotný Abraham Lincoln, pochodovala Armáda Severní Virginie směrem k Amelia Court House. V této železniční stanici měly být dle informací Roberta Leea vlaky se zásobami, které jeho vyhladovělé armády tak zoufale scházely. Lee v zámraku byl nabrat zásoby, obejít Sheridanovu kavalerii a vydat se na pochod do Severní Karolíny, kde se měl spojit s konfederálním vojskem Josepha Johnstona.

Lee pak 5. dubna se svojí demoralizovanou a hroutící se armádou dorazil do zmíněné železniční stanice. Zjistil ale, že žádné zásoby tu nejsou. Vydal proto rozkaz sehnat jich co nejvíce v okolí a dal svým unaveným mužům na odpočinek. Jeho muži ale nebyli v hledání zásob příliš úspěšní, jelikož celý kraj byl podobně vyhládlý jako oni sami. Dalším problémem bylo, že jeho průzkumníci hlásili, že cestu na jih k Johnstonovi mu přehradila Sheridanova kavalerie. Grantova armáda se totiž pohybovala téměř paralelně s Leeovou, jen samozřejmě ji šel na jih. Lee se tak nakonec rozhodl pokračovat dál na západ směrem na Farmville, kde měl být další sklad zásob.

Další pohroma ale přizlala jezdit než Leeova armáda ke skladu v bec

¹⁷⁸ FREEMAN, R. E. Lee, s. 58.

dorazila. U potoka Saylor's Creek je napadena federální jízdou. Zatímco Longstreet v sbor, který zela, stihl tok překročit, zbytky Andersonova sboru a Ewellovi vojáci byli napadeni. Leeova armáda jednak utrpěla ztráty a navíc vojáci generála Ewella už jednoduše neměli sílu bojovat. Padli tak do zajetí. Celkově Lee při přecházení potoka ztratil 8 000 mužů, což tvořilo téměř etinu rychle se zmenšující Armády Severní Virginie. Šlo o Boje, znamená to ztrátu armády? ptal se Lee, nezvykle přemožený emocemi. Ne pane, stále jsou tu muži, co splní svoji povinnost, odpovídl generál Mahone.¹⁷⁹

Když Leeova armáda překročila potok, usadila se v oblasti Appomattox Court House u řeky Appomattox. Již 7. dubna proběhly první výměny psaných zpráv mezi Robertem E. Leem a generálem Grantem. Grant tehdy nabádal Leeho ke kapitulaci. Lee jej v písemné odpovědi odmítl, stejně jako odmítl vlastního generála Pendeltona, který s návrhem kapitulace také přišel. V tom byl Robert E. Lee zásadně za jedno s Jamesem Longstreetem, pro něj 7. dubna rovněž nebyla kapitulace na pořadu dne. Lee i jeho soldáté měli jezť naději. Usnesli se s generálem Gordonem, že se jeho muži na druhý den ráno pokusí prorazit a vyvést severovirginskou armádu ze sevření. Lee tak prokazatelně jezť v noci ze sedmého na osmého dubna nepokládal kapitulaci své armády za zcela nevyhnutelnou.

Důvodem k tomu Lee měl v zásadě dva. Prvním byl fakt, že Grant byl znám svým lpením na bezpodmínečné kapitulaci jižanských armád. Tomu se chtěl Lee za každou cenu vyhnout. Druhým důvodem pak bylo to, že jak sám poznamenal smám poád jezť spoustu statečných mužů. Proto měl důvěru v Gordonův útok a ve vyproštění svojí armády.

Gordonův útok ale ráno 9. dubna 1865 selhal. Jižanští vojáci se bilit statečně, ale nebylo jednoduše v lidských silách zlomit početné federální jednotky. Poslední naděje na prolom a záchranu jeho armády teprve byla pro Roberta E. Leeho ztracena.

Robert E. Lee se zprávu dozvěděl v hlavním stanu. Ště už není co udělat. Musím jít za generálem Grantem. Raději bych ale tisíckrát zemřel, řekl Lee.¹⁸⁰ Jižanský generál se tedy rozhodl pro nevyhnutelné a odpoledne se vydal vstíc domů majora McLeana, kde měl proběhnout jednání mezi ním a

---

¹⁷⁹ FREEMAN, R. E.. Lee, s. 84.

¹⁸⁰ *Tamtéž*, s. 120.

generálem Grantem.

Lee spolu se svými ztábními d stojníky projí0d l od linie Armády severní Virginie k onomu bílému domu, kde se m la uzav ít její slavná historie. Plukovník Taylor jej tém se slzami v o ích opustil jí0 po cest , nebo necht l být p ítomen kapitulacímu aktu. Scenérii, kdy Robert Lee p ijí0d l na Travellerovi, popsal Douglas Freeman: sJackson jel s ním se zá í bitvy v o ích, byl tu sm jící se Stuart, nervózní Hill, pilný Pender a galantní Rodes. Ti vzichni jsou te mrtví a on sám, s výjimkou t ch tichých spole ník , byl na své poslední cest jako velitel Armády Severní Virginie. T icetdev t let oddané vojenské slu0by jej p ivedlo a0 sem...%81

Robert Lee dorazil do domu p l hodiny p ed Grantem. Vezel dovnit , posadil se do jedné z místností a ekal. Kdy0 generál Grant dorazil a vezel do místnosti, Lee se postavil a oba mu0i si pot ásli rukama. Byl mezi nimi neuv ítelný kontrast, který byl pro leccos symbolický. Lee byl od n ve sváte ní generálskou uniformou, krásných rukavic a na sváte ním opasku m l p ipnutou nablýskanou zavli. Grant m l zpinavou uniformou, zablácené boty a neoholenou tvá . Jako by se v od vu obou mu0 projevoval rozdíl v jejich osobnostech. Rozdíl mezi jí0anskou aristokracií a seve anskou industriální spole ností. Rozdíl mezi rytí em a vynálezcem totální války.

Nejd íve zahájil konverzaci Grant vzpomínkami na Mexiko. Lee ale, z ejm s v domím toho, 0e cht l mít situaci co nejrychleji za sebou, sto il téma hovoru k d vodu jejich setkání. Poté, co se oba ujistili, 0e platí podmínky p edb 0n dohodnuté písemn , zasedli k psacímu stolu. Lee dostal do ruky dokument ve kterém stálo, 0e svojáci a d stojníci nebudou nadále bojovat proti Spojeným Stát m Americkým%0Podmínky byly ze strany Granta vcelku mírné. žádní zajatci, 0ádná bezpodmíne ná kapitulace. Lee podepsal. Poté si s Grantem podali ruce, Lee se svými pobo níky nasedli na kon a odjeli. Tak p estala existovat slavná Armáda Severní Virginie.

Robert E. Lee tak op t p ejel krátký pruh louky a lesa a vrátil se mezi své vojáky. Ti jej, v tuzení velkých a osudových událostí, obklopili a nadzen mu mávali. Ji0anský gentleman v parádní uniform obklopen svými v rnými, state nými vojáky, kte í by za n j polo0ili 0ivot. sGenerále, je pravda 0e jsme se vzdali?%zeptal se jeden z nich se slzami v o ích. sGenerále, my p jdeme jezť

---

181 FREEMAN, R. E.. Lee, s. 134.

bojovat! ekn te nám slovo a my p jdeme bojovat!% Lee jim naposledy zamával, zasalutoval a odjel.¹⁸²

Armáda Severní Virginie a se stala odpoledne 9. dubna 1865 minulostí. Tento den byl jistě jedním z nejzásadnějších a nejsmutnějších v Leeově životě. Kapitulací Leeovy armády se rozplynuly prakticky poslední naděje obyvatel jihu na válečný úspěch. Lee strávil nejlepší léta svého vojenského života v armádě státu, o jehož vznik neusiloval. Do čela armády, která pod jeho vedením vybojovala svá nejslavnější vítězství, byl jmenován jako náhradník a poradcův zástupce. Generál, jehož první bitva skončila neúspěchem, pak po čtyřech letech přinášel obyvatelům jihu úspěchy a naději více, než kdokoli jiný. I takový byl příběh Roberta E. Leea jako velitele Armády Severní Virginie.

4. Robert Edward Lee po občanské válce a kult Leea (1865-1870)

4.1. zpět v Richmondu aneb smutný muž ve smutném světě

Od Appomattoxu odjel Robert Lee do Richmondu. Zde se ubytoval v domě, ve kterém našel své poradcův bydliště po útěku roku 1862, kdy pracoval pro prezidenta Davise. Moc jiných možností ani neměl, Arlington mu byl zabaven federální vládou. Lee tam našel zcela jiný Richmond. Pokorný, zničený. Jako by Leeova nálada s hlavním městem korespondovala. Starý generál byl nesmírně unavený. Nekonečné roky v poli se podepsaly na jeho zdraví a Lee tak trávil většinu času v posteli nebo u krbu, aniž by si vziml zvidavých lidí, kteří se z velké dálky jezdili dívat na dům, kde teď bydlí jejich hrdina.

Duch Konfederace nezmizel s odchodem federálního vojska a obyvatelé Richmondu chápali Leea jako symbol mrtvé slávy. Bývalí vojáci se za ním chodili loučit a dokonce k němu pro radu přijel zvěd od plukovníka Mosbyho, který se svojí kavalérií stále bojoval proti unionistům. Lee, vrný cti a danému slovu, ale plukovníkovi nepomohl, protože tím porušil slovo, které dal Grantovi. Jiný příběh zase vypráví o tom, jak unionistický voják koupil generálu Leeovi kož potraavin a přinesl mu její do domova v obavě, že Lee trpí hladu. Úcta a hluboký obdiv k jeho osobě byl patrný na obou stranách bývalé fronty.¹⁸³

¹⁸² FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 148.

¹⁸³ *Tamtéž*, s. 195.

V květnu jej také, poté co okolo Richmondu táhla Potomacká armáda, aby se vrátila do Washingtonu, kde měla být rozpuztena, navštívil generál Meade. Ten Leeho vyzval, aby opustil slib v rámci Spojeným státům. Lee jej neodmítl a podmíněně tehdy souhlasil. Chtěl ale pokračovat na to, jak se federální vláda postaví k jihu. Jinými slovy Robert E. Lee dal Meadovi jasně najevo, že neslíbí v rámci jakékoli vlády, která by zacházela s poraženým jihem krutě a nedůstojně.

Lee byl také od prvních poválečných měsíců smílivý vůči severu. Mezi obyvateli bývalé Konfederace patřil v tomto směru, by to v té době symbolika byla v jeho postoji. Federální představitelé si jeho postupu vzimli a doufali, že Lee tak bude příkladem pro ostatní.

Robert E. Lee se také stal v prvních poválečných měsících důležitým politickým hráčem. Bylo to nikdy neusiloval a o politiku nejevval valný zájem, te byl slavnou osobností. Jeho názory měly mezi lidmi na jihu obrovskou váhu a Lee to také tak chápal. Zde je opět následný příklad síly jeho charakteru. To, co by někteří bývalí generálové pochopili jako možnost získat vliv a alespoň částečně se tak vrátit na výsluní, Lee chápal jako povinnost. Myslel tak, že když nedokázal lidu konfederace zajistit vítězství, musí mu jít příkladem alespoň v porádce. Jaký kontrast mezi uvažováním Roberta Leeho a Geroge McClellana, který poté co byl odvolán z čela armády, kandidoval proti svému prezidentovi ve volbách a pohrával si s myšlenkou na převrat.

4.2. Robert E. Lee jako politik a veřejná osoba

Vzhledem k tomu, že Leeovy politické názory byly pro poválečný jih důležitě, dovolím si je teď v několika odstavcích shrnout.

Robert E. Lee se tak musel po zbytek svého života chtít necht vyjadřovat k několika zásadním politickým a společenským otázkám. První otázkou byl vztah jihu a jeho obyvatel k federální vládě. Z postupu k této otázce pak částečně vyplývají i postoje k otázkám jako je aplikace Lincolnova (a později Johnsonova) modelu lidských práv a svobod na prostědí otrokářského (nebo postotrokářského) jihu a vztah postoj k tzv. Rekonstrukci.

V únoru 1866 byl Lee předvolán, aby svědčil před americký Senát a jeho komisi pro poválečnou obnovu jihu. Leeova vyjádření před touto komisí nám dávají jasné důkazy o jeho politických názorech.

Lee zde jednoznačně podpořil prezidenta Johnsona a jeho představu o poválečné rekonstrukci zničeného jihu. Lee uvedl, že prezidentovu snahu chápe on a mnoho dalších jižanských osobností jako usmíření a nový začátek. Rovněž se s prezidentem shoduje v otázce volebního práva osvobozených černochů. Robert Lee si myslel, že by černochi toto právo mít neměli. Zejména tak podle něj jezt nedozrálo ono spovýzení černochů jako rasy¹⁸⁴ Lee v dopise své manželce v roce 1859 píše.

Před zmíněnou komisí Lee dále vyjádřil svůj názor na to, že soužití jihu a severu by mělo probíhat obnovením předválečného statu quo. Hájil zde také právo Virginie na odtržení v roce 1861, které dle něj bylo v souladu s Ústavou. Je tedy patrné, že Lee v předválečný odpor proti odchodu Virginie z Unie nebyl otázkou práva, ale spíše otázkou jisté osobní filozofie.

V otázce občanských práv před senátní komisí Lee také zopakoval svoji plnou podporu emancipaci černochů. Rovněž podporoval právo černochů na vzdělání, což dle jeho názoru pomůže i soužití černochů s bílými. I tento Lee v názor byl na americký jih v roce 1866 jistě velmi nadšovaný a menzinovým by byl mezi obyvateli amerického jihu možná jezt i kdyby Lee žil dalších sto let. Lee byl ale na druhou stranu přesvědčen, že intelektuální kapacita černochů zdaleka nedosahuje kapacity bílé populace. Fellman tak o něm například ve své knize píše, že Lee stále vidí černochy jako stereotypní otroky, nyní volné, ale stále líné, nezodpovědné a neukázněné, le okouzující a zábavné¹⁸⁴

4.3. Lee jako editel univerzity a morální vzor

Během léta 1865 dostal Robert E. Lee nabídku. Správci Washingtonovy univerzity ve virginském Lexingtonu jej oslovili, zda by měl zájem být editel této univerzity. Lee nejdříve odmítl. Nechtěl se takto ve věc angažovat, jeho snem bylo spíše farmářit a dočít více v ústraní. Bylo zde ale množství lidí, které Leeho nakonec přiměly tuto nabídku přijmout. Univerzita měla velkou tradici a byla pojmenována po generálově velkém vzoru Georgi Washingtonovi. Studenti z univerzity navíc během občanské války zřídili dobrovolnickou jednotku a bojovali v Jacksonově divizi a tudíž pod Leem. Univerzita na tom byla navíc finančně velmi zpatně a správci věděli, že Leeova proslulost jim

¹⁸⁴ FELLMAN, *The Making of Robert E. Lee*, s. 252.

dokáže pomoci sehnat finanční prostředky. Lee tak, s v domím se plní svoji další službu rodnému státu Virginia, funkci editore přijal.

Když pak v září 1865 Lee přebíral Washingtonovu univerzitu, možná si vzpomíná na dobu, kdy v září 1852 přebíral vedení vojenské akademie ve West Pointu. Washingtonova univerzita byla ale s West Pointem nesrovnatelná. Byla na tom finančně opravdu velmi špatně. Lee se pustil do práce téměř okamžitě. Během téměř pěti let, kdy stál v čele univerzity, se mu podařilo zlepšit její úroveň hned v několika ohledech.

První věcí, co musel Robert Lee udělat, aby univerzita fungovala, bylo získat finanční prostředky. Leeovo jméno v čele univerzity opravdu zapůsobilo a peníze se daly sehnat. Peníze z Tennessee, 8 000 dolarů z Virginie, a dokonce 9 000 dolarů z Baltimoru, severanského státu. A když Robert Lee dokázal přilákat dárce, mohl se pustit do rekonstrukce a zlepšování univerzity.

Jedna rekonstrukce spočívala ve vylepšení a úpravě samotného areálu. Ten byl samozřejmě poznamenán jednak válkou a navíc nedostatkem peněz. Poté, co Lee peníze sehnal, mohla započít rekonstrukce. Té se bývalý vojenský inženýr osobně účastnil a sám připravoval návrhy pro stavbu parků a budov. Jaká to asi musela být úleva pro Leeovu duši, když místo blátivých zákopů mohl stavět altány.

Nových budov bylo na univerzitě potřeba. Lee totiž dokázal rozšířit počet fakult a studovatelných předmětů na dvacet. V době jeho příchodu se na malé univerzitě studovaly předměty jako latina nebo matematika. V době Leeova vedení univerzity uvební portfolio rozšířil například o právo, experimentální filozofii nebo praktickou mechaniku. Vskutku revolučním bylo začít využívat žurnalistiku.¹⁸⁵

Další revoluční novinkou, kterou Lee přinesl do vzdělávacího systému, byl přístup ke studentům. Již během řízení West Pointu byl Robert Lee znám jako tvrdý, přísný, ale spravedlivý. Na Washingtonovské univerzitě v důsledku těchto vlastností budou potřeba více než kdy jindy. V poválečném státě, který právě ukončil bratrovražednou válku, bylo potřeba morální hodnoty předávat studentům víc než znalosti z matematiky. Proto také Robert Lee ihned po svém nástupu do funkce zavedl na univerzitě jakýsi kodex cti známý z West Pointu. Lee jeho základy shrnul výstižně jednomu ze studentů, který chtěl od starého

---

¹⁸⁵ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 265.

generála kopii onoho kodexu. sNemáme žádná psaná pravidla, jediným pravidlem je, že každý mladý muž musí být gentleman%ødv til mu Lee.¹⁸⁶

Jako velice efektivní se ukázaly také změny, které Lee zavedl v oblasti skladby předem t. Ale historikové se v téžině shodují, že nejvtí pínos Leeova angažmá na univerzitě byl způsob, jakým p sobil na své studenty. To, že mladým mužům ze všech koutů země dokázal jít p íkladem, bylo jistě v pováleném morálním úpadku společnosti velice důležité. V tom, jakým způsobem Lee dokázal aplikovat vojenský systém na civilní univerzitu, se rovněž prokázalo, jak Lee vlastně chápal poslání vojáka. Morálka a estetika pro něj byly nedílnou součástí vojenského povolání.

4.4. návrat do Petersburgu a podzim života

V prosinci 1867 obdržel Robert E. Lee radostnou zprávu. Jeho syn William Henry Fitzhugh Lee se měl ženit se slehynou Mary Tabbovou. Lee byl zprávu samozřejmě velmi potěšen a chystal se na synovu svatbu. Pouze dvě věci ho od úctasti odrazovaly. Jednou byl jeho zhorzující se zdravotní stav a druhou byl fakt, že svatba se konala v Petersburgu. Ve městě, kolem něhož Leeova armáda předtím lety vybudovala zákopy a svedla zde zoufalý boj s Grantovou přesilou.

Lee se ale musel po cestě zastavit v Richmondu. Probíhal zde soud s Jeffersonem Davisem a jeho bývalý generál byl předvolán jako jeden ze svědků. Už v Richmondu byl ale Lee v obležení davu. Každý muž chtěl potáást rukou a každý ho chtěl vidět. Leeovy obavy se trochu rozplynuly když viděl, že tito lidé jej stále vidí jako svého hrdinu. Pak ale nastoupil s rodinou a svatebně do vlaku směřem na Petersburg a začaly se mu vracet všechny kruté vzpomínky. Jak píše Freeman: smíjel místa krvavého zápasu. Mosty, přes které zla jeho armáda ten hrozný večer 2. dubna. Kráter, Hatcher's Run. Všechna ta místa na něj musela působit jako bodnutí.¹⁸⁷

Pak ale přijel vlak do Petersburgu a na Leeho tady čekalo dojemné uvítání. Stovky jásajících lidí, kapela a generál Mahone, jeho starý spolubojovník a velitel divize právě během bojů o Petersburg. Lee byl doslova oblečen a téměř se nemohl prodrat do kočáru, který mu generál Mahone nechal připraven. Pro Leeho, který neustále trpěl ne vlastní prohrou, ale lítostí nad

¹⁸⁶ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 278.

¹⁸⁷ *Tamtéž*, s. 337.

prohrou obyvatel jihu, to muselo být velmi potuzující. Freeman píše, že obyvatelé Petersburgu pohřbili v tžinu jeho výitek¹⁸⁸

4.5. Poslední dny Roberta E. Leea

28. září 1870 se Robert Edward Lee vrátil ze mže zpět do svého domu editela v areálu univerzity. Zasedl se svojí rodinou ke stolu, vstal, sklonil hlavu a chtěl přednést modlitbu. Místo toho ale s pootevřenými ústy klesl zpátky do židle. Byl odnesen do postele a okamžitě byl povolán lékař. Podle toho, že Robert Lee byl v bezvědomí mohl lékař konstatovat, že onemocněl je vážně.

Byl smutný pohled na generála, který byl jinak velmi zdravý a na svůj věk v křm i výbornou fyzickou kondici, kterak beze slova ležel v posteli obklopen přáteli a rodinou. Jen občas otevřel oči a pohnul hlavou v jednoduchou odpověď. Jeho nehybné tělo rychle chladlo.

12. října 1870 v ranných hodinách začal Robert Lee upadat do bezvědomí. Jeho rty se pomalu pohybovaly a jak píše Freeman smodlil se, nebo možná vydával rozkazy svým mužům¹⁸⁹ ekntě Hillovi, že si musí pospížit. V údajných zprávách, i kdyby vzhledem k prodlané mozkové mrtvici je toto tvrzení sporné. Rodina, kromě Leeovy manželky upoutané na kolečkách k eslu, klelela kolem jeho postele a modlila se. Modlitbu za umírajícího přednázel jeho starý přítel a velitel jeho divize reverend Pendelton. Jeho dech slábl a zhorzoval se. Bylo devět hodin, za okny chodili studenti jeho univerzity do kaple a modlili se za něj. V předvečer, 12. listopadu 1870, Robert Edward Lee zemřel.

Smrt Roberta E. Leea velmi zasáhla všechny obyvatele jižních států a podstatnou část obyvatel států severních. Zemřel muž, který byl svými nepřáteli uznáván a respektován a svými přáteli bezmezně milován. V napjaté situaci, která v poválečných Spojených státech panovala, bylo jasné, že Leeova smrt bude mít v tží společenskou odezvu, nebyla za jiných okolností. Nezemřel totiž jen generál a velký muž, zemřel jeden ze symbolů jihu. Jak u0 to v d jiných lidské civilizace bývá, vždy kdyby zemřel e velká a mimořádná osobnost, utvoří se jistý kult. Zemřelému hrdinovi se staví pomínky, píší se o něm knihy a co je z něj nejdůležitější, je dáván za vzor. A právě takový osud potkal i

¹⁸⁸ FREEMAN, R. E.. *Lee*, s. 338.

¹⁸⁹ *Tamtéž*, s. 492.

památku a vzpomínku na Roberta Leea. Když vezmeme v potaz složitou dobu v níž Lee zemřel a jeho mimořádný život, zjistíme, že právě tzv. kult Lee je mimořádně silný.

4.6. vznik a funkce Kultu Lee na americkém jihu

Kulty a mýty v něm hrály v poražených státech bývalé Konfederace po skončení války velice významnou roli. Tyto mýty nalezly také své pojmenování a jedná se o tzv. Mýtus ztracené vci a tzv. Mýtus starého jihu. Oba tyto mýty existovaly již za generálova života¹⁹⁰.

Mýtus ztracené vci v sobě obsahoval jakési kolektivní vyrovnání se jižanské společnosti s prohranou válkou. Autoři, kteří v duchu tohoto mýtu tvořili svá díla, tak předkládali jižanskou verzi právě probíhající událostí. Jednalo se například o obhajobu kroků, které k rozpoutání války vedly, jako byla například secese. Optikou tohoto mýtu se tak jižané sami na sebe dívali jako na někoho, kdo prohrál svůj statečný boj za správnou věc.

Mýtus starého jihu byl pak zpodobněn, jakým jižané popisovali svoji společnost a život v ní před vypuknutím občanské války. Společnost bílých jižanských gentlemanů pro ně byly pojmy jako čest a povinnost svaté.

A právě ve svatém, v němž lidé nezlomně věřili tímto divným mýtům, panovaly ideální podmínky, aby vznikl kult Lee. Lee byl totiž jejich ideálním ztělesněním. Byl hrdinou, kterého vychoval starý jih a pak podlehl v boji za zlechetné ideály ztracené vci. Robert E. Lee se tak po své smrti stává v rámci působení tímto mýtem skutečným Bohem, bojovníkem za svatou věc a hrdinou z doby, kdy ještě fungovalo správné svědomí. Kult Leea lze od počátku 70. let vidět téměř všude na americkém jihu. Zlovka, který byl nesmírně milován a uznáván již za svého života, se stala nedotknutelná ikona a nedostižný vzor, který nabyl téměř nadpozemských vlastností.

Dokazuje lze v americké společnosti postupem času spatřovat téměř všude, zejména pak v pracích tehdejších historiků. Kult Lee tím pádem prostoupil všechny vrstvy společnosti a profesní vrstvy společnosti a jak se zdálo, stával se Lee ještě lepším, svatějším a neomylnějším. Každý aspekt jeho osobnosti byl vynášen do nebes a bezmezně uctíván. Lee se tak zcela povinně

---

¹⁹⁰ HUTEK, KA, *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*, s. 185.

a bez otázek stal na americkém jihu ideálním k es anem, lov kem dokonalých vlastností a neomylným velitelem. Jasným p íkladem stup ujícího se szbo0z ování%Roberta Lee je bitva u Gettysburgu. Jezt n kolik let po Leeov smrti je to on, kdo je v pracích autor jako Pollard, Cooke, nebo McCabe odpov dný za gettysburskou porá0ku.¹⁹¹V pracích, které vznikly pozd ji, je ji0 Leeova vina na porá0ce zna n redukována nebo jsou dokonce p ímo obvin ni jiní.¹⁹²

Obhájci kultu navíc neváhali jejich lásce k Robertu Leemu ob tovat cokoliv. Projevilo se to práv ve svojské ásti%kultu Lee. Zde se jeho auto i museli vypo ádat s otázkou, jak je mo0né, 0e Lee prohrál válku, kdy0 byl neomylný.¹⁹³ Odpov dí byla celá ada. N které odpov di byly správné a obhajitelné, jako nap íklad materiální p evaha Unie. N kdy ale zastánci jihu zacházeli mnohem dále a nebáli se tak nap íklad dehonestovat bývalé Leeovi spolubojovníky, obvinít je z neschopnosti a svalit na n prohru ve válce. A d lo se tak i v p ípadech, kdy tento pohled byl velmi diskutabilní.

Z ejm nejznám jím lov kem, který m l velké neshody se zastánci kultu Lee, byl James Longstreet. Bývalý velitel Leeova sboru se dostal do sporu zejména s Jubalem Earlym, dalším bývalým sborovým velitelem a jedním z nejzaryt jích zastánc kultu Lee. Longstreet se pro jednoho amerického autora jezt p ed smrtí Roberta Leea vyjád il ve smyslu, 0e Lee odmítl jeho plány na obchvat armády Unie u Gettysburgu a tím je nep ímo odpov dný za ji0anskou porá0ku. Na Longstreeta se pak snese doslova smrz podrá0d ných reakcí zastánc Leeova kultu, které se po generálov smrti jezt více vyost í. Zastánci kultu, kte í jsou vzteky bez sebe 0e si Longstreet dovolil zpochybnit rozhodnutí generála Leea, Longstreeta tvrd napadají. Kdy0 si uv domíme jezt Longstreetovo povále né p átelství s prezidentem Grantem a jeho republikánskou orientace je jasné, pro v tzina veterán Konfederace stála proti n mu. Jak p íze Hute ka sLongstreet naprosto nepochopil, 0e zatímco pro n j byl Lee šjen%velitel, jeho0 by následoval kamkoli, pro zbytek ji0an se stal jak zt lesn ním jejich minulosti, tak jejich ospravedln ním¹⁹⁴

James Longstreet se tak stal nejv tzím nep ítelem stoupenc kultu Lee a

¹⁹¹ CONNELLY, BELLOWS, *God and General Longstreet: The Lost Cause and the Southern Mind*, s. 32.

¹⁹² FREEMAN, R. E., *Lee*, s. 325.

¹⁹³ HUTE KA, J., *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*, s. 66.

¹⁹⁴ *Tamté0*, s. 85.

vyvrhelem ve společnosti válečných veteránů. Byl to důsledek situace, kdy zastánci Leeho ovlivnili mýtickou představou o mrtvém generálovi již nepostali brát v úvahu fakta. Celý spor Earlyho a Longstreeta se pak samozřejmě zvrhl v sérii iracionálních osobních útoků obou zúčastněných a o žádné seriózní diskusi na téma gettysburské porážky tak nelze hovořit. Lidé jako Jubal Early tak z legitimních výtek vůči Longstreetovu velení v některých bitvách učinili ideologický hon na národ jince. Je škoda, že během této doby také zapadly některé faktické a oprávněné dotazy na Longstreetovy kroky například během bitvy u Gettysburgu nebo u druhého Manassasu.

Mýtus starého jihu, mýtus ztracené věci a z nich vzezlý kult Lee tak byly a do jisté míry stále jsou jistou formou ideologie pro obyvatele konzervativního amerického jihu. Lee se pro něj jednoduše stal nadpozemskou morální oporou v turbulentních dobách. Hrdina, který byl uctíván již za svého života se po smrti stal symbolem zásluh slavných vojáků. Symbolem doby, kdy vládla čest, odvaha a statečnost. Přes veškeré kontroverze, které s sebou kult přinesl, nemůže být ale nejmenších pochyb, že Robert Edward Lee do této doby patří.

5. Závěr

Jaký vlastně byl Robert Edward Lee? V názvu mé práce stojí voják, politik, symbol. Vojákem byl Lee vynikajícím. Politikem byl smílivým ale zásadovým. A symbolem se stal právě proto.

Voják Lee dokázal svým velitelským mistrovstvím porazit jednoho nejlepšího za druhým. Nenechal se odradit prvním neúspěchem a z vysmívaného skrále lopatky se stal hrdinou. Pro obyvatele Konfederace byl nad jí. Pro svoje vojáky byl otcem, spolubojovníkem a bratrem ve zbraní. Ono zvlátní, duchovní pouto mezi ním a jeho muži je jedním z nejzajímavějších aspektů jeho osobnosti.

Politikem se Lee stal z nutnosti. Čím méně útočil na Unii v době, kdy právě nastala krize, tím více dokázal podpořit zájmy lidu Konfederace po válce. Je typické pro jeho osobnost, že politickou moc chápal jako závazek a ne jako prostou moc. Byl politikem, který se v bouřlivých poválečných dobách snažil přinést usmíření. Nerezignoval ale na svoje názory ani je nezačal hájit méně odhodlaně. Jen jednoduše chápal, že lze být zásadovým a zároveň přinášet usmíření. Přinášet naději, že rány zasazené občanskou válkou se zacelí.

Jakým byl Lee symbolem? Lze říci tedy, že byl symbolem naděje. Nejprve naděje na vítězství, poté naděje na usmíření a po své smrti naděje, že všechny oběti nebyly zbytečné. V myslích Američanů se stal symbolem všeho dobrého, co v sobě nesl americký jih. A vlastně ani tolik nezáleželo na tom, jestli ve skutečnosti opravdu takový byl. Lidé v něj věřili. A už jen díky tomu byl Robert Edward Lee velkým hrdinou.

6. Resumé

The topic of my thesis is "Robert E. Lee - soldier, politician, symbol". The task was to describe the life of one of the great figures of American history. The study is divided into three blocks. The first block mainly describes life of Robert E. Lee before the Civil War, Lee's family and his origins. Space is also devoted to general background of Southern secession and the origins of the Confederate States of America. In the second block, which is the largest block of the work, I describe the role of Robert E. Lee during the American Civil War. There is described also great majority of the military operations of the Army of Northern Virginia. There's a part about Lee's fortifications of Atlantic coast, or about his role as advisor to President Davis. But I focus mainly on Lee's role during famous battles like Chancellorsville, Gettysburg or the Wilderness Campaign. I describe his decisions and actions that led to the fact that he won immortal glory on the battlefield. The third part is focused to Lee's life after the Civil War. In this block there is also part about the "cult of Lee", its origins and transformations in American historiography and society. The whole work is arranged in chronological order and divided into chapters.

7. Seznam použitých zdroj

Literatura:

ALEXANDER, B. *Robert E. Lee's Civil War*. Dolbrook: Adams Media, 1999, 352 s. ISBN: 158062135X

ALLEN, F. *Jefferson Davis: Unconquerable Heart*. Columbia: The University of Missouri Press, 1999, 809 s. ISBN: 0826260004

AMBROSE, E., *E. Duty, Honor, Country: A History of West Point*. Baltimore: John Hopkins University Press, 1966, 377 s. ISBN: 0801862930

BALLARD, T., *Second Bull Run Staff Guide: Briefing Book*. Washington: United States Army Center of Military History, 2005, 62 s.

BAUER, K. J., *The Mexican War: 1846. 1848*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1992, 486 s. ISBN: 0803261071

BLASSINGAME, *Slave Testimony: Two Centuries of Letters, Speeches, Interviews, and Autobiographies*. LSU University: Yale, 777 s. ISBN: 0807102733

BURTON, M. W., *The River of Blood and the Valley of Death: The Lives of Robert Selden Garnett and Richard Brooke Garnett, C.S.A.* Columbus: The General's Books, 1998, 173 s. ISBN: 1891515020

CARNEY, S., *U.S. Army Campaigns of the Mexican War: The Occupation of Mexico, May 1846-July 1848*. Washington: U.S. Government Printing Office, 2005, 47 s. ISBN: 0160873452

CLEVELAND, H., *Alexander H. Stephens in Public and Private, with Letters and Speeches*, Richmond: National Publishing Company, 1866, 833 s.

CONNELY, T., BELLOWS, B.. *God and General Longstreet: The Lost Cause and the Southern Mind*. LSU Press, 1982, 158 s. ISBN: O-8071-2014-6

EICHER, J., H., EICHER, D., J.. *Civil War High Commands*. Stanford: Stanford University Press, 2001, 1009 s. ISBN: O-8047-3641-3

FREEMAN, D., S. *R. E. Lee. Volume I*. New York and London: Charles Scribner's Sons, 1934, 631 s. ISBN: 80-7371-053-8.

FREEMAN, D., S. *R. E. Lee. Volume II*. New York and London: Charles Scribner's Sons, 1934, 563 s.

FREEMAN, D., S. *R. E. Lee. Volume III*. New York and London: Charles Scribner's Sons, 1934, 545 s.

FREEMAN, D., S. *R. E. Lee. Volume IV*. New York and London: Charles Scribner's Sons, 1934, 505 s.

GALLAGHER, G., W., *The Richmond Campaign of 1862: The Peninsula & the Seven Days*. Charlotte: UNC Press Books, 2000, 272 s. ISBN: 0807825522

GALLAGHER, G., W.. *Three Days at Gettysburg: Essays on Confederate and Union Leadership*. Kent: Kent State University Press, 1999, 373 s. ISBN: O-87338-629-9

HARSH, J., L. *Confederate Tide Rising: Robert E. Lee and the Making of Southern Strategy 1861 - 1862*. Kent: The Kent State University Press, 1998, 278 s.

HARSH, J., L. *Taken at the Flood: Robert E. Lee and Confederate Strategy in the Maryland Campaign of 1862*. Kent: The Kent State University Press, 1999, 649 s. ISBN: 0873386310

HEIDEKING, J., MAUCH, CH.. *Ameri tí prezidenti: 42 portrét od George Washingtona po George W. Bushe*. Praha: Prostor, 586 s. ISBN: 978-80-7260-194-3

HESS, E., J. *Pickett's Charge - The Last Attack at Gettysburg*. University of North Carolina Press, 2001, 497 s. ISBN: 978-0-8078-2648-5

HORN, J. *The Petersburg Campaign: June 1864-april 1865*. Cambridge: Da Capo Press, 2003, 288 s. ISBN: 1-580-97024-9

HUTE KA, J. *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, 220 s. ISBN: 80-244-1089-3

HUTE KA, J. *Zem krví zbrocená: Americká ob anská válka 1861 . 1865*. Praha: Nakl. Lidové noviny, 2008, 564 s. ISBN: 978-80-7106-955-3
ISBN: 0-87-3385-80-2

JOHNSTON, W. P., *The life of Gen. Albert Sidney Johnston, embracing his services in the armies of the United States, the republic of Texas, and the Confederate States*. New York: D. Appleton, 1997, 800 s. ISBN: 1428634312

KENSEY, P. *West Point Classmates . Civil War Enemies*. St Ives: American Civil War Round Table of Australia, 2002, 12 s.

LEE, E., A. *Growing Up in the 1850s: The Journal of Agnes Lee*. Charlotte: University of North Carolina, 1984, 151 s. ISBN: 0807867764

LEE, H., *Memoirs of the war in the southern department of the United States*. Philadelphia: Bradford and Inskeep, 1812, 620 s.

MCCABE, W., G. *Major-General George Washington Custis Lee*. Washington: The Library of Congress, 1914, 9 s.

MCPHERSON, J. M.. *Crossroads of Freedom: Antietam, The Battle That Changed the Course of the Civil War*. Oxford: Oxford University Press, 2002, 203 s. ISBN: 0195173309

O'REILLY, F., A. *The Fredericksburg Campaign: Winter War on the Rappahannock*. Yale: LSU University Press, 2006, 650 s. ISBN: 0807140686

PFANZ, H., W. *Gettysburg . The First Day*. University of North Carolina Press, 2001, 496 s. ISBN: 0-8078-2624-3

PFANZ, H., W. *Gettysburg . The Second Day*. University of North Carolina Press, 2011, 624 s. ISBN: 0-8078-4730-5

RAFUSE, E., S. *Robert E. Lee and the Fall of the Confederacy, 1863 . 1865*. Plymouth: Rowman and Littlefield, 2008, 304 s. ISBN: 0742563901

RHEA, G., C. *Cold Harbor: Grant and Lee, May 26-June 3 1864*. LSU Press, 2002, 532 s. ISBN: 0-8071-2803-1

RHEA, G., C. *The Battle Of The Wilderness, May 5-6, 1864*. LSU Press, 1994, 512 s. ISBN: 0-8071-3021-4

SEARS, S., W. *To the Gates of Richmond: The Peninsula Campaign*. New York: Houghton Mifflin Harcourt, 2001, 468 s. ISBN: 0618127135

STACKPOLE, E., J. *Chancellorsville: Lee's Greatest Battle*. Harrisburg: Stackpole Books, 1988, 398 s. ISBN: 0-8117-2238-4

TINDALL, G. B., SHI, D. E.. *D jiny Spojených stát amerických*. Praha: Nakl. Lidové noviny, 905 s. ISBN: 978-80-7106-588-3

Internetové zdroje:

The Battle of Antietam [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]
<<http://civilwaranimated.com/index.php/battle-of-antietam> >

United States presidential Elections: 1860 Popular Votes [online]. C2012,
History Central, [cit. 2013-22-03].
<<http://www.historycentral.com/elections/1860pop.html>>

A Declaration of the Causes which Impel the State of Texas to Secede from the
Federal Union [online]. C2013, Yale Law School, [cit. 2013-04-04]
<http://avalon.law.yale.edu/19th_century/csa_texsec.asp>

Alexander H. Stephen: Cornerstone Speech [online]. C2013, Teaching
American History, Ashland University [cit. 2013-04-04]
<<http://teachingamericanhistory.org/library/index.asp?documentprint=76> >

Arlington House, The Robert Edward Lee Memorial [online]. C2013, National
Park Service, [cit. 2013-01-04]. <<http://www.nps.gov/arho/historyculture/anne-lee.htm>>

Arlington House, The Robert Edward Lee Memorial [online]. C2013, National
Park Service, [cit. 2013-01-04]. <<http://www.nps.gov/arho/historyculture/mary-lee.htm>>

Civil war Generals from West Point [online]. C2003, Australian Library and
Education Association, 1.6.2004, [cit. 2013-01-04]. <<http://sunsite.utk.edu/civil-war/wpclasses.html>>

Civil war Generals from West Point [online]. C2003, Australian Library and
Education Association, 1.6.2004, [cit. 2013-02-03]. <<http://sunsite.utk.edu/civil-war/wpclasses.html>>

Civil War Harper's Weekly, August 3, 1861 [online].C2010, Son of the South [cit. 2013-04-04]

<<http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/civil-war/1861/august/early-bull-run.htm> >

Col. Robert E. Lee's Report Concerning the Attack at Harper's Ferry [online]. C2013, University of Missouri . Kansas City, [cit. 2013-16-03].

<<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/FTRIALS/johnbrown/leereport.html>>

Cortina, Juan Nepomuceno [online]. C2013, Texas State Historical Association, [cit. 2013-19-03].

<<http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fco73>>

Gettysburg [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/gettysburg> >

Chancellorsville [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/chancellorsville> >

LEE, William Henry Fitzhugh, (1837 - 1891) [online].C2012,Biographical Directory of the United States Congress, [cit. 2013-01-04].

<<http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=L000208>>

Petersburg and Appomattox [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04]

<<http://civilwaranimated.com/index.php/petersburg-and-appomattox> >

Recollections and Letters of General Robert E. Lee [online].C2005,Military History Encyclopedia, [cit. 2013-01-04].

<http://www.historyofwar.org/sources/acw/lee_letters/intro.html >

Robert E. Lee in Texas [online]. C2008, Sons of the South, [cit. 2013-15-03].

<http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/Lee_in_texas-.htm>

Robert E. Lee on Slavery [online]. C2013, Son of the South, [cit. 2013-04-04]. <<http://www.sonofthesouth.net/leefoundation/Lee%20on%20Slavery.htm> >

Robert E. Lee's Letter to General Winfield Scott Explaining His Resignation [online]. C2010, National Park Service, US Department of Interior [cit. 2013-04-04] <<http://www.nps.gov/museum/exhibits/arho/exb/Military/ARHO-5623-Copy-of-RE-Lee-Le.html> >

Robert Edward Lee: A Union Divides [online]. C2013, Encyclopedia Virginia, University of Virginia, [cit. 2013-04-04] <http://www.encyclopediavirginia.org/lee_robert_edward_1807-1870 >

The Battle of Fredericksburg [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-battle-of-fredericksburg> >

The Capture of John Brown by Israel Green [online]. C2013, University of Virginia, [cit. 2013-16-03]. <<http://www2.iath.virginia.edu/jbrown/igreen.html>>

The Lee Family Slaves [online]. C2012, AmericanCivilWar.Com, [cit. 2013-15-03]. <http://americancivilwar.com/authors/Joseph_Ryan/Articles/General-Lee-Slaves/General-Lee-Family-Slaves.html>

The Overland Campaign [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-overland-campaign> >

The Peninsula Campaign [online]. C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/the-peninsula-campaign> >

The Problem in Charleston Harbor: Fort Sumter and the Opening Shots of Civil War [online].C2010, Civil War Trust [cit. 2013-04-04]
<<http://www.civilwar.org/hallowed-ground-magazine/winter-2010/problem-in-charleston-harbor.html> >

The Second Manassas Campaign [online].C2010, History Animated [cit. 2013-04-04] <<http://civilwaranimated.com/index.php/second-manassas> >

The U.S.-Mexican War: Some Statistics [online]. C1997, Descendants of Mexican War Veterans, 8.7.2004, [cit. 2012-12-12].
<<http://www.dmww.org/mexwar/mwstats.htm>>

William Wing Loring (1818 - 1886) [online].C2010, The William Wing Loring World Wide Website [cit. 2013-04-04]
<<http://www.thelatinlibrary.com/chron/civilwarnotes/loring.html> >

8. Přílohy

8.1. Seznam příloh

Příloha . 1: fotografie Roberta E. Leeho z roku 1863

Příloha . 2: místo posledního odpočinku Roberta E. Leeho v kapli Washington and Lee University v Lexingtonu

Příloha . 3: mapa bitvy u Fredericksburgu

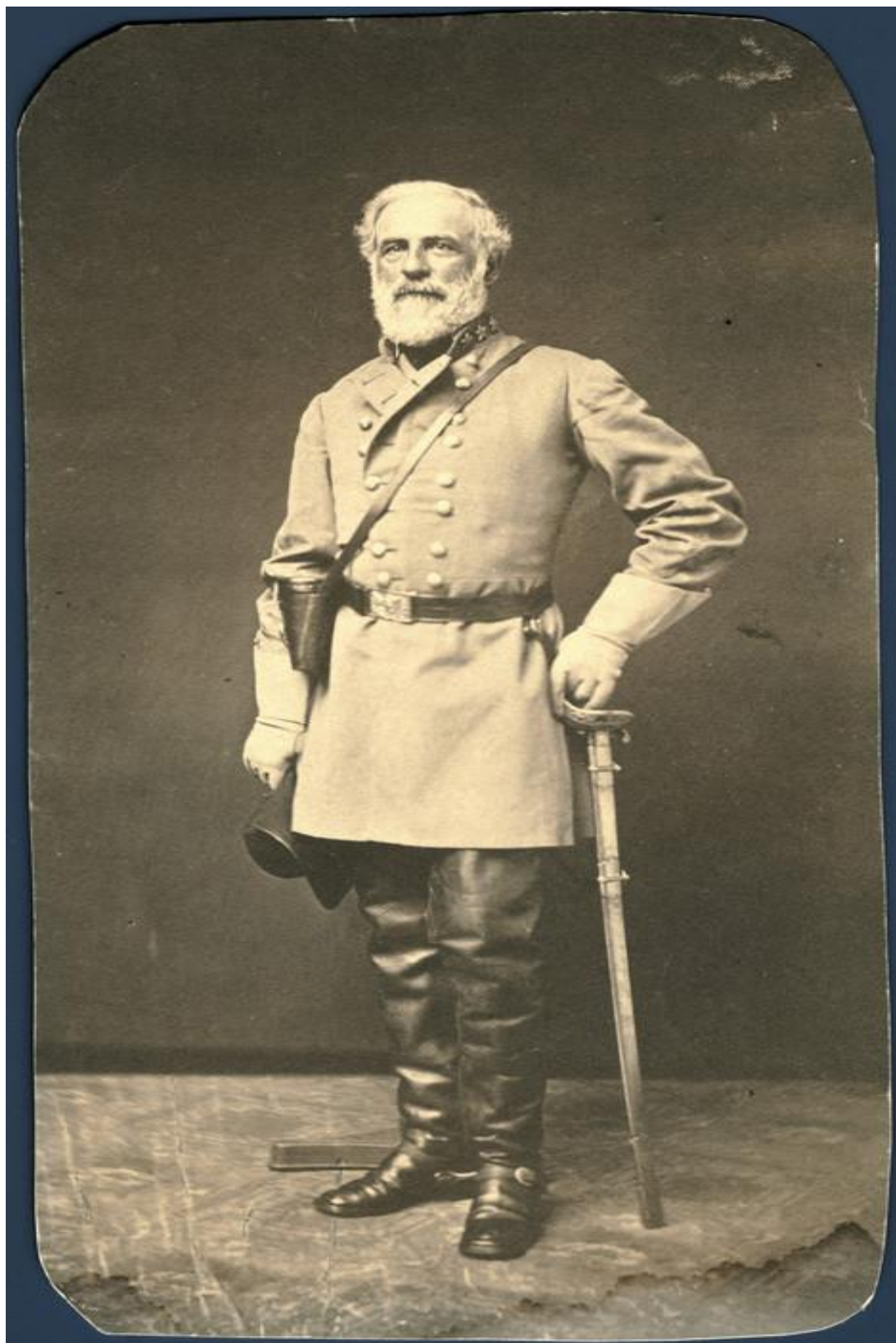
Příloha . 4: mapa Jacksonova obklíčovacího manévru u Chancellorsville

Příloha . 5: mapa slavného Pickettova útoku během bitvy u Gettysburgu

Příloha . 6: mapa kontroverzního útoku na Malvern Hill během Sedmidenní bitvy

Příloha . 7: umělecké ztvárnění útoku Hoodových texaských jednotek ve slavném kukulicím poli během bitvy u Antietamu

Příloha . 8: obraz od malíře Dana Nanceho s názvem „Defenders of the Confederacy“ zobrazující generály Konfederace (zleva James Longstreet, Robert E. Lee, Jeb Stuart a Thomas J. Jackson)

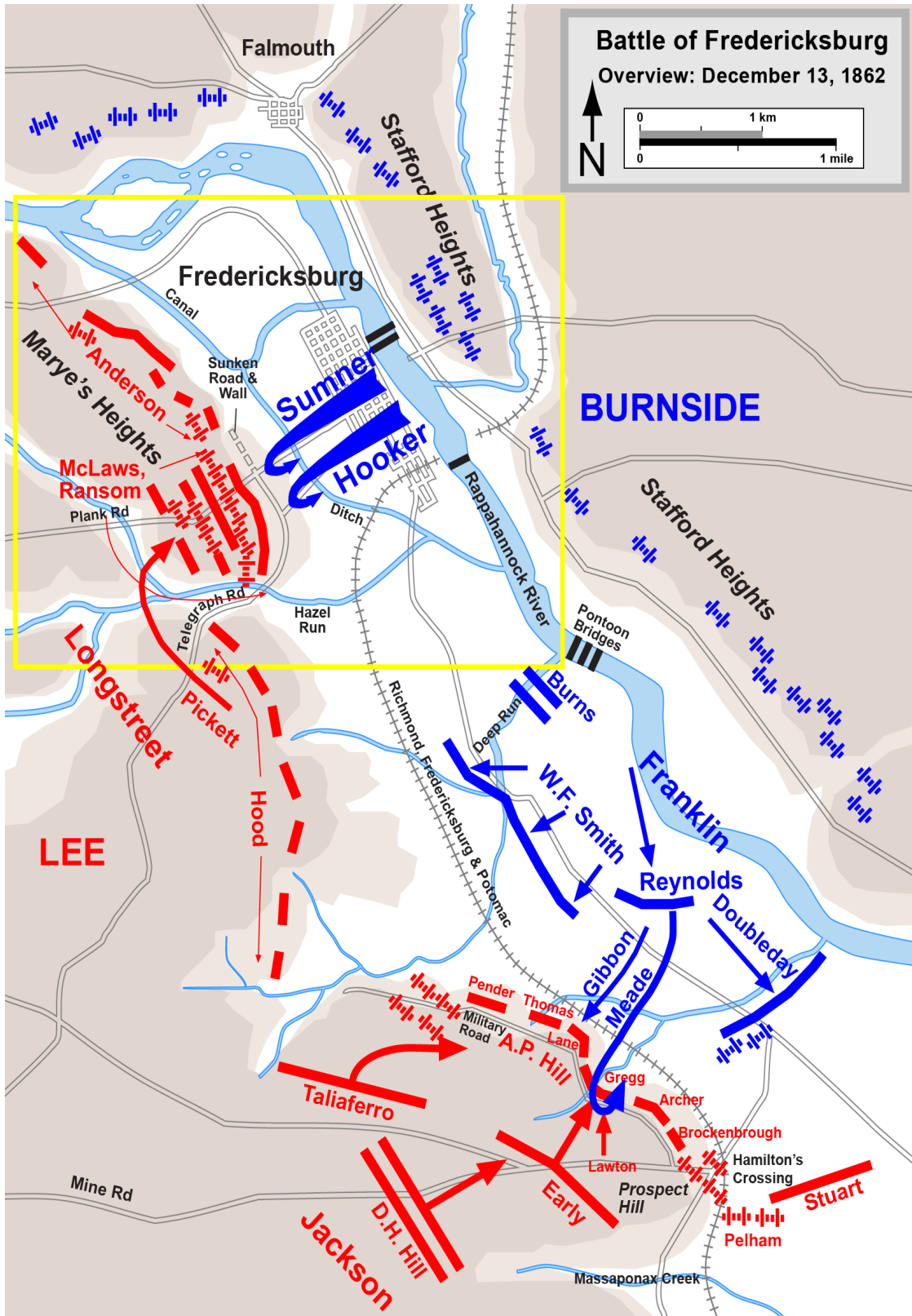

---

¹⁹⁵The Library of Congress Prints & Photographs Online Catalog

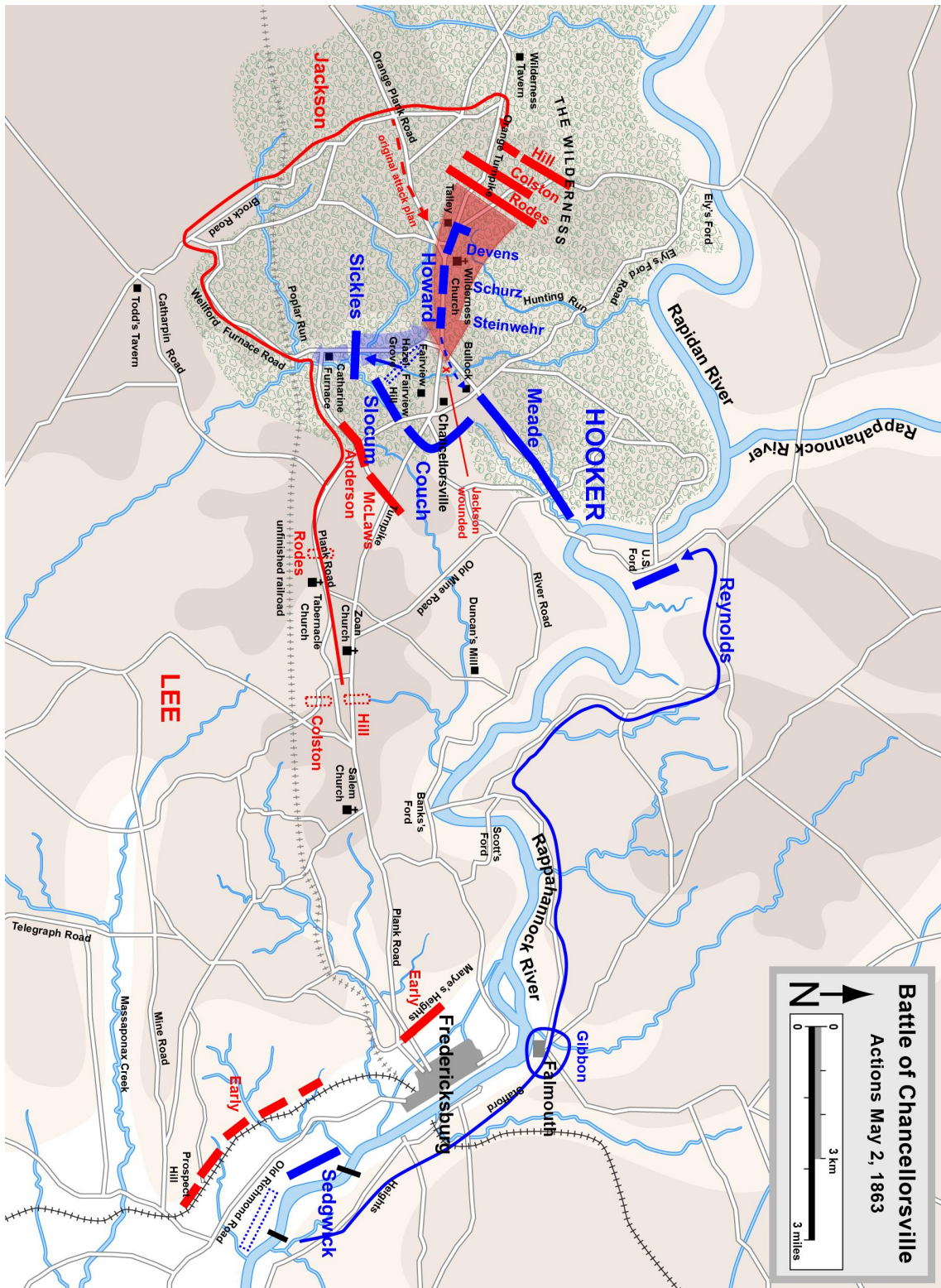

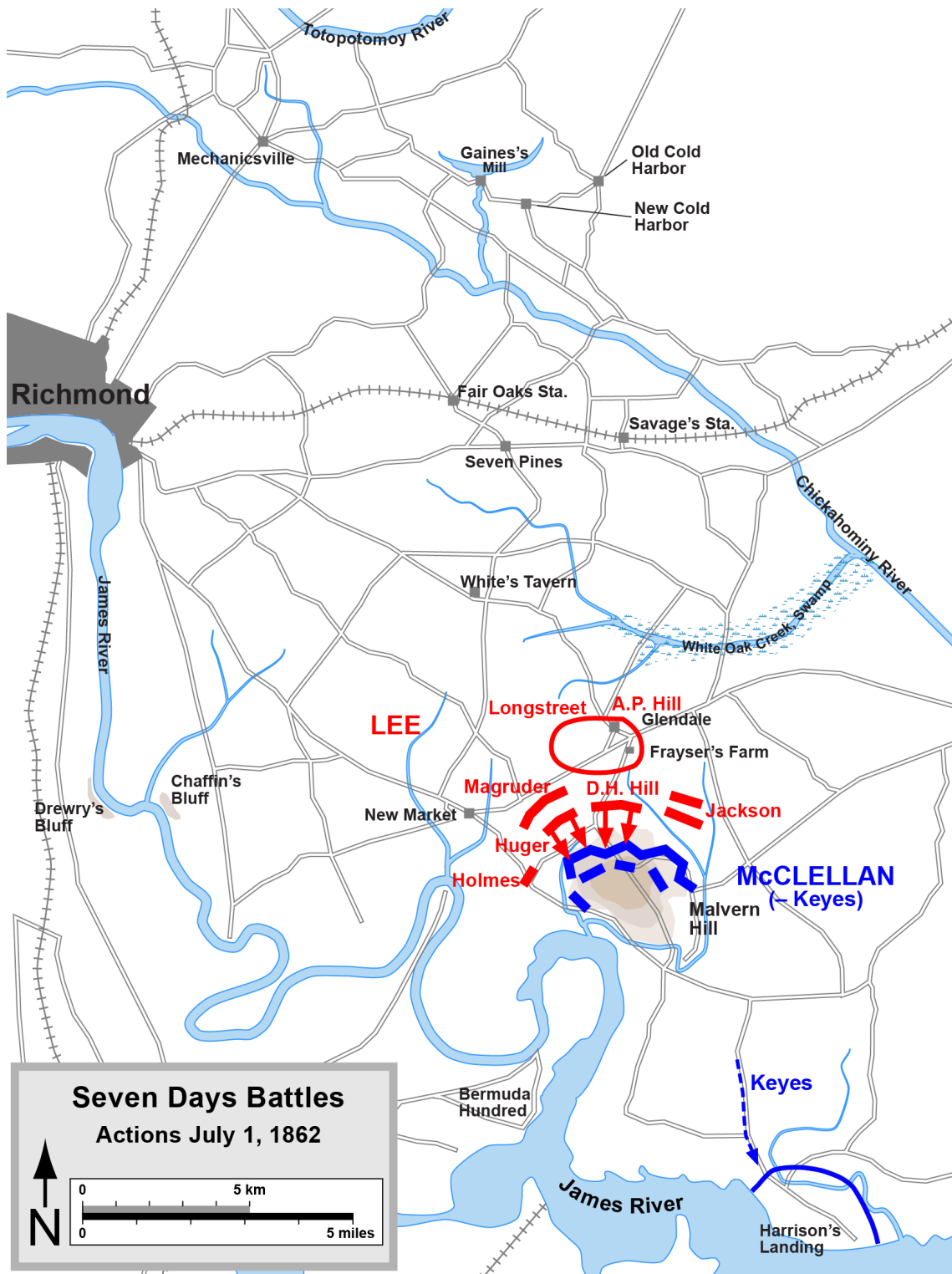

197 <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Fredericksburg-Overview.png>

198 http://en.wikipedia.org/wiki/File:Chancellorsville_May2.png

199 http://en.wikipedia.org/wiki/File:Seven_Days_July_1.png

Příloha č. 7²⁰⁰

Příloha č. 8²⁰¹

---

200 <http://momentdinspiration.blogspot.com/2011/01/us-civil-war-by-don-troiani.html>

201 http://www.delawarivergallery.com/artists/nance/nance_defendersofconfederacy.htm

